

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE SÖZLÜK'TE KIYAFET ADLARI

SONER TOKTAR

TEZ DANIŞMANI:

Yrd. Doç. Dr. YAKUP YILMAZ

Şubat-2017

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde bizzat elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada özgün olmayan tüm kaynaklara eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Soner TOKTAR

06.02.2017

ÖZ

TÜRKÇE SÖZLÜK'TE KIYAFET ADLARI

Toktar, Soner

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Yakup YILMAZ

Şubat 2017

Bu çalışma 2011 yılında yayımlanan TDK *Türkçe Sözlük*'te yer alan kıyafet adları taranarak hazırlanmıştır. *Türkçe Sözlük*'te 371 kıyafet adının madde başı olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Kıyafetlerin temel işlevi dış etkilerden koruma ve örtünmedir. Bu işlevi yerine getirmeyen madde başları çalışma dışında tutulmuştur. Örneğin küpe, yüzük, hızma, bilezik gibi aksesuar ve takılar dış etkilerden koruma ve örtünme temel işlevine sahip olmadığı için çalışmaya dahil edilmemiştir. Birinci bölümde genel olarak adlandırma hakkında bilgi verilmiş; özel olarak ise kıyafet adlandırmaları konusuna değinilmiştir. İkinci bölümde kıyafetlerin insan hayatındaki önemi, giyim olgusunun tarihî gelişimi, kıyafetlerin temel ve yan işlevleri, kıyafet ve giyim üzerine yapılmış çeşitli çalışmalar incelenerek ortaya konmuştur. Üçüncü bölümde kıyafet adları *yapı bakımından kıyafet adları, vücutta giyildikleri yerlere göre kıyafet adları, işlevlerine göre kıyafet adları, cinsiyete göre kıyafet adları* olmak üzere dört başlık altında tasnif edilmiştir. Son olarak *Sözlük* kısmında kıyafet adları kökenbilim incelemesine tabi tutulmuş, kıyafet adlarının kökenleri çeşitli etimolojik sözlükler incelenerek ortaya konmuştur. Kökeni tam olarak bilinmeyen kıyafet adları için öneri mahiyetinde açıklamalar yapılmıştır. Kıyafet insan ve toplum hayatının en önemli unsurlarındandır. Diğer bütün dillerde olduğu gibi Türkçenin söz varlığında da birçok kıyafet adı vardır. Türkçenin söz varlığının geniş bir bölümünü aydınlatmak ve muhafaza etmek için kıyafet adlarının ortaya konması önem arz etmektedir.

Anahtar kelimeler: Kıyafet Adları, Adlandırma, Kökenbilim, Türkçe Sözlük, Giyim.

ABSTRACT

CLOTHES NAMES IN THE TURKISH DICTIONARY

Toktar, Soner

Master of Arts, Turkish Language and Literature

Supervisor: Assistant Professor Yakup YILMAZ

February 2017

This study examines clothes names placed in the Turkish Dictionary published in 2011. It is determined that there are three hundred seventy one (371) clothes names as headword. The basic function of clothes is covering and protecting one from external effects. Headwords that do not have this function are excluded. For example accessories and jewelries such as earrings, rings, bracelets, nose rings are excluded since they do not have the aforementioned function. In the first part, in general, information is given about naming; in particular, it has been mentioned about naming clothes. In the second part; the importance of clothing in human life, the historical development of the clothing phenomenon, the basic and auxiliary functions of the clothes are presented by analyzing various studies on clothes and clothing. In the third part, clothes names are classified as *clothes names according to their structure, clothes names according to the places they worn on the body, clothes names according to their functions, clothes names according to the gender*. Finally, clothes names are studied etymologically in the *Dictionary* chapter, origins of clothes names are evaluated by using various etymological dictionaries. Explanations have been made on clothes names whose origins are not known precisely. Clothing is one of the most important element of human and community lives. There are many clothes names in Turkish as there are in all other languages. It is important to reveal the clothes names to enlighten and preserve a vital part of Turkish vocabulary.

Key Words: Clothes Names, Naming, Etymology, The Turkish Dictionary, Clothing.

ÖNSÖZ

Kıyafetler insan hayatının en önemli unsurlarındandır ve toplumların yaşamında da geniş yer tutarlar. Bu sebeple dillerin söz varlığı içerisinde kıyafet adları oldukça büyük öneme sahiptir. Kıyafet adları Türkçede de geniş yer tutmaktadır. Türkçenin zengin bir söz varlığına sahip olmasında kıyafet adlarının da payı büyüktür.

2011 yılında yayımlanan TDK *Türkçe Sözlük* taranarak oluşturulan bu çalışmada 371 kıyafet adının madde başı olarak geçtiği tespit edilmiştir. Bu kıyafet adlarının tanımlarına *Sözlük* kısmında yer verilmiştir. *Sözlük* kısmında yer alan madde başları *Türkçe Sözlük*'teki tanımlarıyla verilmiştir. Yine bu bölümde her madde başı için, ait olduğu kaynak dil belirlenerek ve çeşitli sözlüklerden faydalanılarak ayrı ayrı etimolojik açıklamalar yapılmıştır. Bu açıklamalar köşeli parantez içerisinde verilmiştir. İki ya da daha fazla kelimedenden oluşan madde başlarında her kelime ayrıç içerisinde verilmiş ve kelimelerin arasına (+) işareti konmuştur.

Kökenine dair, kaynaklarda fazla bilgi bulunmayan kıyafet adları için öneri mahiyetinde açıklamalar yapılmış ve bu açıklamanın önüne (*) işareti konmuştur.

Türkçe Sözlük'te yer alan kıyafet adları *yapı bakımından kıyafet adları, vücutta giyildikleri yerlere göre kıyafet adları, işlevlerine göre kıyafet adları, cinsiyete göre kıyafet adları* olmak üzere dört ana başlık halinde tasnif edilmiştir. *Türkçe Sözlük*'te madde başı olarak yer alan kıyafet adlarının bir kısmının birden çok anlamı vardır ve her bir anlamı farklı bir tasnife girebilmektedir. Tasnif içerisinde kelimeler verilirken kelimenin sözlükteki açıklama sayısı hangi başlığa taalluk ediyorsa, kelime o başlığın altında, yanında açıklama sayısı ile birlikte verilmiştir. Kelimelerin yanında parantez içinde verilen sayı bu durumu belirtmektedir. Örneğin *önlük* kelimesinin *Türkçe Sözlük*'teki 1. ve 2. anlamı *işlevlerine göre kıyafet adları* ana başlığı, *iş yapma* alt başlığına, 3. anlamı ise *toplumsal konum belirtme* alt başlığına konulmuştur.

Kıyafet adları incelenirken birçok kıyafet adının yabancı dillerden alındığı tespit edilmiştir. Arapça, Farsça, Fransızca, Macarca, Japonca, İngilizce, Rusça, Bulgarca, Yunanca gibi birçok yabancı dilden kıyafet adı alınmıştır. Kökeni Türkçe olan kıyafet adlarının sayısı azdır. Bu durum Türkçenin acizliğini değil bilakis zenginliğini göstermektedir. Nitekim milletler farklı kültürlerle temas haline girdiğinde onların kültürlerinden birçok öğeyi alırlar veya kendi kültürlerinden birçok öğeyi onlara aktarırlar. Kıyafetler de kültürün önemli bir parçası olduğundan Türkler temas ettikleri kültürlerden birçok kıyafet adını dillerine almıştır. Bunun yanı sıra Türkçeden yabancı dillere geçen kıyafet adları da mevcuttur. Örneğin Türkçe kökene sahip olan *yelek* kelimesi İspanyolcaya *chaleco*, Fransızcaya *gilet* olarak geçmiştir. Daha da ilginç *gilet* kelimesi Türkçeye *jile* şeklinde yeniden geri dönmüştür. Bu geri dönüşte kelimenin anlam olarak değişime uğramış olmasının payını göz ardı etmemek gerekir.

Adlandırma bölümünde genel olarak adlandırma ve ad bilim hakkında bilgi verildikten sonra kıyafetlere ad verilirken ne gibi hususlara dikkat edildiğinden bahsedilmiştir. Kıyafet ve giyim olgusu bölümünde ise giyimin insanlık tarihi boyunca izlemiş olduğu gelişim ve değişim çizgisinden bahsedilmiş; kıyafetin moda, din ve kültürle olan ilişkisi ortaya konmuş ve kıyafetin, kimliği yansıtmadaki önemine değinilmiştir.

TDK'nin hazırlamış olduğu *Türkçe Sözlük* Türkçenin genel söz varlığının bir göstergesidir. Bir dilin genel sözlüğü hazırlanırken kelimelerin dildeki kullanım sıklıkları dikkate alınır. Kıyafet adları için de bu durumun söz konusu olduğunu söylemek mümkündür. Türk toplumu çok zengin bir kültüre sahiptir. Ülkemizdeki her yörenin kendine özgü bir kıyafet kültürü ve dolayısıyla birçok kıyafet adı vardır. Ancak genellik ve kullanım sıklığı kriterleri göz önüne alınarak, yöresel kıyafet adlarının tamamına *Türkçe Sözlük*'te yer verilmemiştir.

Kıyafet adlarının tamamını ya da birçoğunu ele alma amacıyla hazırlanmış olan iki çalışma mevcuttur. Reşat Ekrem Koçu'nun *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü* ile Baybars Gülensoy'un *Türkiye Giyim-Kuşam ve Süslenme Sözlüğü* adlı çalışmaları kıyafet adlarının birçoğunu ele alması

bakımından önem arz etmektedir. Buna ek olarak Gülensoy'un çalışması kelimelerin etimolojilerini vermesi bakımından da oldukça faydalıdır. *Türkçe Sözlük*'te yer almayan kıyafet adlarının tespit edilmesinde; yöresel kıyafetleri inceleyen çalışmalar, Gülensoy ve Koçu'nun kapsamlı çalışmaları ve özellikle ağızlarda geçen kıyafet adlarını vermesi bakımından Derleme Sözlüğü, kıyafet adları için bir envanter vazifesi görecektir ve aydınlatıcı olacaktır.

Bu çalışmayı hazırlarken fikirleriyle yolumu aydınlatan ve çeşitli kaynaklara ulaşmamda yol gösterici ve yardımcı olan muhterem hocam Yrd. Doç. Dr. Yakup YILMAZ'a teşekkür ederim.

Soner TOKTAR
Kırklareli, 2017

İÇİNDEKİLER

BEYAN	iii
ÖZ	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ADLANDIRMA	3
1.1. Ad Bilim	3
1.2. Adlandırma	3
1.3. Kıyafetlerde adlandırma	4
1.3.1. Yabancı dilden alma	5
1.3.2. Kendi dilinden ad verme	5

İKİNCİ BÖLÜM

KIYAFET VE GİYİM OLGUSU	7
2.1. Kıyafet ve giyim tarihi gelişimi.....	7
2.2. Kıyafet ve moda	7
2.3. Kıyafet ve din	9
2.4. Kıyafet ve kültür.....	10
2.5. Kıyafet ve kimlik.....	11

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KIYAFET ADLARININ İNCELENMESİ	15
3.1. Yapı bakımından kıyafet adları	15

3.1.1. Sözcük halindeki kıyafet adları	15
3.1.2. Söz öbeği halindeki kıyafet adları	22
3.2. Vücutta giyildikleri yere göre kıyafet adları	26
3.2.1. Başa giyilenler	26
3.2.2. Boyna giyilenler	27
3.2.3. Kola giyilenler	28
3.2.4. Ele giyilenler	28
3.2.5. Ayağa giyilenler	28
3.2.6. Bele giyilenler	29
3.2.7. İçe giyilenler	29
3.2.8. Dışa giyilenler	30
3.3. İşlevlerine göre kıyafet adları	34
3.3.1. Güzel görünme	34
3.3.2. Toplumsal konum belirtme.....	35
3.3.3. Milliyet belirtme	36
3.3.4. Olası tehlikelere karşı savunma ve hayatî tehlikeleri önleme	36
3.3.5. İş yapma.....	37
3.3.6. Spor yapma.....	37
3.3.7. Sağlığı koruma.....	38
3.4. Cinsiyete göre kıyafet adları.....	39
3.4.1. Erkeklerin giydiği kıyafetler.....	39
3.4.2. Kadınların giydiği kıyafetler	40
3.4.3. Hem erkek hem de kadınların giydiği kıyafetler	42

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK	47
A	47

B	48
C	52
Ç	53
D	56
E	58
F	61
G	62
H	65
I	66
İ	66
J	68
K	68
L	76
M	77
N	79
Ö	80
P	81
R	85
S	86
Ş	89
T	90
U	94
Ü	94
V	95
Y	96
Z	97
SONUÇ	99

KISALTMALAR

akt.	aktaran
Alm.	Almanca
Ar.	Arapça
Az.	Azerbaycan Türkçesi
Bulg.	Bulgarca
E. İng.	Eski İngilizce
Erm.	Ermenice
Esk.	Eskimo Dili
Far.	Farsça
Fr.	Fransızca
Hint.	Hintçe
İng.	İngilizce
İsp.	İspanyolca
İt.	İtalyanca
Jap.	Japonca
Lat.	Latince
Mac.	Macarca
Moğ.	Moğolca
O. Alm.	Orta Almanca
Rum.	Rumca
Rus.	Rusça
s.	sayfa
ss.	sayfadan sayfaya
Sam.	Samoyetçe

Sans.	Sanskritçe
t.	teklik
Tür.	Türkçe
Uyg.	Uygur Türkçesi
Yun.	Yunanca

GİRİŞ

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir (Ergin, 2009, s. 3).

Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim *ad* olarak tanımlanır (TDK, 2011, s. 23).

Kıyafet kelimesi Arapçadan Türkçeye alınmış bir kelimedir. Arapça 'kıyâfe' sözlükte mastar olarak 'birinin peşinden gitme, çocuğun fizikî özelliklerine bakarak nesebini tespit etme' gibi anlamlara gelir. Giyim kuşama da hem insanın kişiliğini yansıtmaya hem de geleneğin takip edildiğini göstermesi açısından kıyafet denilmiştir (Bozkurt, 2002, s. 508). Giymek kavramı *Türkçe Sözlük*'te *örtünüp korunmak için bir şeyi vücuda geçirmek* olarak açıklanmıştır (TDK, 2011, s. 949). Gömlek, pantolon, ceket, elbise gibi birçok kıyafet adı giymek fiili ile birlikte kullanılır. Ancak kıyafet adları ile birlikte kullanılan başka fiiller de vardır. Almak (üzerine mont almak), takmak (kravat takmak), sarmak (şal sarmak), dolamak (atkı dolamak), geçirmek (ayağına ayakkabı geçirmek), örtmek (peçe örtmek) gibi fiiller de kıyafetin giyildiğini ifade eder.

İnsan ve kıyafet birbirinden ayrı düşünülmesi mümkün olmayan iki kavramdır. İnsanlar ilk çağlardan itibaren kıyafet giymişlerdir. Bunun başlıca iki sebebi vardır. Birinci sebep kıyafetlerin insanları soğuk, sıcak, rüzgâr, yağmur, kar gibi zorlu tabii koşullardan korumasıdır. İkinci sebep ise insandaki utanma duygusudur. İnsanlar, içlerindeki utanma duygusundan dolayı birbirlerinin yanında veya toplum içinde çıplak bir şekilde gezemezler ve bu sebepten örtünme ihtiyacı hissederler. Bu iki sebep yani korunma ve örtünme kıyafetin temel işlevini teşkil eder. Ancak kıyafetler zaman içerisinde bu temel işlevin yanı sıra bazı yan işlevler de kazanmıştır.

Bu çalışma 2011 yılında basılan TDK *Türkçe Sözlük* temel alınarak hazırlanmıştır. Yapılan incelemede 371 kıyafet adının madde başı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Dış etkilerden koruma ve örtünme kıyafetin

temel işlevi olarak kabul edildiğinden bu işleve sahip olmayan yüzük, küpe, bilezik, hırma, kolye gibi takı ve aksesuarlar çalışma dışında bırakılmıştır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm adlandırma konusunu ele almaktadır. Bu bölümde genel olarak adlandırma hususuna temas edildikten sonra kıyafetlerin adlandırılması konusu üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde, ilgili çalışmalar incelenerek kıyafet ve giyim olgusu hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölüm *kıyafet ve giyimin tarihi gelişimi, kıyafet ve moda, kıyafet ve din, kıyafet ve kültür, kıyafet ve kimlik olmak üzere beş başlıktan oluşmaktadır.*

Üçüncü bölümde kıyafet adları: *yapı bakımından kıyafet adları, vücutta giyildikleri yerlere göre kıyafet adları, işlevlerine göre kıyafet adları, cinsiyete göre kıyafet adları* olmak üzere dört başlık halinde tasnif edilmiştir.

Dördüncü bölüm olan *Sözlük* bölümünde *Türkçe Sözlük*'te madde başı olarak yer alan kıyafet adları etimolojik incelemeye tabi tutulmuştur. Son olarak Sonuç ve Kaynakça bölümleri gelmektedir.

1. BÖLÜM

ADLANDIRMA

1.1. Ad Bilim

Bu ad altında gözden geçirilebilecek olan dil çalışmaları, bizce başlıca iki grupta toplanabilir:

1. Anlambilimle yakınlığı olan, ancak yöntem bakımından ondan ayrılan ve sözcük kavram ilişkisine önem veren bilim dalı. Bu daldaki çalışmalarda herhangi bir kavramdan (örneğin güzellik, balık, zaman) hareket edilerek bu kavramın herhangi bir dilde nasıl anlatım bulduğu ve anlatımda hangi etkenlerin rol oynadığı incelenir. Bu alana *geniş adbilim* adını verebiliriz. Çünkü ele alınan sözcükler genellikle dilbilgisinde *ad (substantivum)* sayılan öğelerdir ve bu bilimin bu türü doğrudan doğruya adlara yönelir.

2. Genellikle her dilde özel ad sayılan öğeler üzerinde duran ve özel adları *kökenbilgisi*, tarihî gelişme yönünden ve çeşitli dil ve kültür sorunları açısından inceleyen bilimdir. Yer adları üzerinde duran dalı (*yer adbilim, toponymie* ya da *datoponomastique*) olduğu gibi, kişi adları, coğrafya adları üzerinde çalışan dalları da vardır. Örnek olarak nehir, ırmak, göl gibi su adları üzerinde duran *hydronymie*, dağ adlarını inceleyen *horonymie* dallarını gösterebiliriz. Bu alanın çeşitli sorunları lehçebilimle geçişme halindedir (Aksan, 2015, s. 32).

1.2. Adlandırma

İnsanlar kavramlarla düşünür, kelimelerle konuşur. Kavramlar bizim zihnimizdedir ve biz bu kavramları somutlaştırmak için onlara ad veririz. Benim zihnimde *ağaç* diye bir kavram vardır, *ağaç* sözcüğü de, aslında belli bir nesnenin değil, zihnimdeki bu kavramın adıdır. Adlandırma işlemi sırasında, aslında dış dünyadaki şeyleri değil, zihnimizdeki kavramları adlandırırız (Erkman Akerson, 2008, s. 187).

Bir kavrama ad vermek onu bilinir kılmaktır. *Ağaç* kavramı hepimizin zihninde vardır ama ona *ağaç* adını verdikten sonra onu görünür hale getiririz. *Ağaç* kelimesi artık zihnimizdeki o kavramın göstergesidir. Adlandırma konusunda her toplumun ve her dilin kendi içindeki uzlaşması söz konusudur. Her dil, benzer kavramlara farklı adlar verir, ama aynı dili bilen ve konuşan kişiler aynı kavramlar için aynı adları kullandıklarından birbirlerini anlarlar (Erkman Akerson, 2008, s. 188). Türkler *ağaç* kavramına *ağaç* adını vermiş, İngilizler *tree* adını vermişler ve bu konuda uzlaşmışlardır. Bu uzlaşma iletişimin mümkün kılınabilmesi açısından da oldukça önemlidir.

Adlandırma ile birlikte doğaya -ya da isterseniz dış dünyaya diyelim- bir düzen getiririz. Bu düzen aracılığıyla birbirimizle anlaşmamız ve belki de daha önemlisi dış dünya ile baş edebilmemiz kolaylaşır. Neyin ne olduğunu bilmek ya da bildiğimizi sanmak, işleri kolaylaştırır (Erkman Akerson, 2008, s. 188).

Adlandırmada genelden özele doğru bir gidiş söz konusudur. Dünyayı, önce geniş kapsamlı büyük dilimlere (kümelere) ayırırız, sonra gene gereksinimlerimize göre, bu kümeleri daha dar alt kümelere ayırırız. Böylece birçok alanda, oldukça sistemli hiyerarşik bir düzen kurarız (Erkman Akerson, 2008, s. 195). Örneğin insanlar üzerlerine giydikleri şeylere *giysi* adını vermişlerdir. *Giysi* kelimesi genel bir anlam içermektedir ve giyilen şeyleri bir araya toplayan bir üst küme vazifesi görmektedir. *Eldiven, çizme, gömlek, kazak, pantolon* gibi kelimeler ise *giysi* kümesinin alt elemanlarıdır ve artık daha özel ve belirli bir kavramın göstergesi haline gelmişlerdir. Daha da ileri götürülecek olursa *pantolon* kelimesi de *kot pantolon, kumaş pantolon, kadife pantolon, kısa pantolon* gibi alt kümelere ayrılabilir. Adlandırmada bu şekilde genelden özele doğru bir dallanma söz konusudur.

1.3. Kıyafetlerde adlandırma

Kıyafetlere ad vermek insanlar için oldukça önemli bir husustur. Zira kıyafetler birey ve toplum hayatında çok geniş yer tutmaktadır ve onları adlandırıp belirgin hale getirmek ve çeşitli kümelere ayırmak insanların

yaşamını daha kolay hale getirecektir. *Türkçe Sözlük*'teki kıyafet adlarına bakıldığında çoğunluğunun yabancı kökenli olduğu görülmektedir. Kıyafet adlarının bir kısmı ise Türkçe kökenlidir. Türkler kıyafetlere ad verirken yabancı dilden alma ve kendi dillerinden ad verme yollarını kullanmışlardır.

1.3.1. Yabancı dilden alma

Türkçe Sözlük'teki kıyafet adlarının büyük bir bölümü yabancı kökenlidir. Türkler göçebe bir topluluk oldukları ve tarih boyunca birçok farklı medeniyetle temas kurdukları için yabancı dillerden birçok kelimeyi dillerine almışlardır. Kendi kültürlerinde olmayan farklı bir kıyafetle karşılaşmış ve bunu giymeye başladıklarında, bu kıyafete yeniden ad vermek yerine kıyafetin adını olduğu gibi dillerine almışlardır.

Yabancı dillerden kelime almak dilin zenginleşmesi demektir. Dilde hazır halde karşılığı bulunmayan bir nesne ya da kavramın adını yabancı dilden almakta bir sorun yoktur. Ancak dilde karşılığı olduğu halde yabancı bir kelimeyi tercih etmek yanlıştır. Örneğin *bilgi* kelimesi Türkçenin en eski devirlerinden beri dilde mevcut olan bir kelimedir. *Bilgi* yerine yabancı kökenli *enformasyon* kelimesini kullanmak yanlıştır. Bu durum kıyafet adlarında da geçerlidir. Örneğin *kimono* Japonlara özgü bir kıyafettir ve onların kültürlerinin önemli bir parçasıdır. Bu kıyafet çeşidi Türk kültüründe yoktur ve Japonca *kimono* adı verilmiş olan bu kıyafete yeniden bir ad vermek yerine ait olduğu dilden olduğu gibi almak dil açısından daha makuldür. Bunun gibi örnekler çoğaltılabilir.

Türkler Almanca, İngilizce, Rusça, Arapça, Farsça, İtalyanca, Yunanca gibi birçok yabancı dilden kıyafet adı almış ve kendi söz varlıklarına eklemişlerdir.

1.3.2. Kendi dilinden ad verme

Her dil, nesnelere ve kavramlara ad verirken sahip olduğu imkânları kullanır. Kıyafet adları özelinde bakılacak olursa, Türkçe, kıyafetlere ad verirken genellikle kelime türetme ve kelimeleri ilişkilendirme yolunu kullanmıştır.

Kelime türetme, kök halindeki bir kelimeye yapım eki getirilmesiyle, ortaya, anlamı farklı olan yeni bir kelime koyma yoludur. Kelimeleri ilişkilendirme ise söz öbeği oluşturmayı sağlar. İki farklı kelime, çeşitli yollarla bir araya getirilerek ortaya yeni bir anlam konur ve bir araya gelen bu kelimeler söz öbeği oluşturur. Söz öbeklerinde anlam bütünlüğü söz konusudur.

Kök halindeki bazı Türkçe kıyafet adlarına ise, neye göre o adın verildiği konusu belirsizdir. Kökler kendi içlerinde bir bütündür ve dilin, parçalara ayrılamayan, anlamlı en küçük birimleridir. Örneğin *kürk* kelimesi kök halindeki Türkçe bir kıyafet adıdır. Ancak Türklerin bu kıyafete niçin *kürk* adını verdiği konusunda fikir yürütmek zordur.

Kelime türeterek ve kelimeleri ilişkilendirerek adlandırma konusuna, üçüncü bölümde *yapım eki almış kıyafet adları* ve *söz öbeği halindeki kıyafet adları* başlıklarında değinilecektir.

2. BÖLÜM

KIYAFET VE GİYİM OLGUSU

2.1. Kıyafet ve giyimin tarihî gelişimi

Kıyafetler insan hayatının en önemli unsurlarından biridir. İlk çağlardan bugüne kadar kıyafet ve giyim insanın en önemli ihtiyaçlarından biri olmuştur. İlk çağlarda insanlar sadece kar, yağmur, soğuk, sıcak gibi tabiatın değişik etkilerinden korunmak için giyinirdi. Giyinmenin amacı bu anlamda ihtiyaçların giderilmesiydi. Giyimin diğer bir çıkış noktası da örtünmektir. Örtünmek, tabiat şartlarına karşı korunmak olarak algılanabileceği gibi, toplum içinde çıplak gezilemeyeceği için örtünmek şeklinde de anlaşılabilir (Gürsoy, 2010, s. 46).

Kaiser, giyim kuşam ve süslenmenin tarihi, kökeni konusunda kesin yargılarda bulunmanın mümkün olmadığını, bunun pek çok kültür ürününde de böyle olduğunu ifade etmektedir. Ancak insana dair pek çok konuda olduğu gibi bu konuda da arkeolojik verilerin bize bazı tahminlerde bulunma imkânı vermekte olduğunu belirtir. Ona göre giysinin kökeni ve insanın ne zaman giyinmeye başladığı konusu karanlık olsa da; Kaiser, prehistorik ve arkeolojik çalışmaların neandertal ölü gömme merkezlerinden sağladığı verilere göre, ilk süslenmenin orta Paleolitik döneme (yani yaklaşık 400.000 yıl önce) kadar gittiğini, ilk giyimin de yaklaşık 50.000 yıl önce Eski Taş Çağı'nda kuzey Rusya'da görüldüğünü kaydetmektedir (akt. Kutlu & Özmen, 2008, ss. 309-310). Giyinmek insanın varoluşundan itibaren ortaya çıkmış olan bir ihtiyaçtır. Avlanılan hayvanların postları ile başlayan giyim serüveni, otlar ve yapraklarla devam etmiştir. İlerleyen dönemlerde ise keten ve yün kullanılmaya başlanmıştır (Karaaslan, 2010, s. 22).

2.2. Kıyafet ve moda

Zaman ilerledikçe kıyafet ve giyim anlayışı da değişmiştir. Başlarda kıyafet, insanlar için yalnızca temel bir ihtiyaç iken ve yalnızca bu ihtiyacı gidermek için kullanılırken, zamanla farklı işlevler kazanmış ve insan

hayatında daha geniş yer tutmaya başlamıştır. Toplumsal yapılar geliştikçe sınıf ayrımları ortaya çıkmıştır. Toplumsal sınıf ayrımı insanların giyimlerine de yansımış, üst sınıf ve alt sınıf arasında farklı kıyafet anlayışları oluşmuştur. Bu durum zamanla moda kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Moda kelimesi bir istatistik terimi olan *moddan* gelmektedir. Mod ise belirli bir sayı dizisinin en tepe noktası olarak alınan ve tüm diziyi temsil eden sayıdır. Bu, giyim kuşam dünyasına uyarlanırsa, bir giysi tasarımını hazırlarken yararlanılan aktüel alt yapıya ‘moda’ adı verilir.

Modanın tarihine göz atmak için, 1789 Fransız İhtilâli’ne kadar uzanmak gerekiyor. Moda ve genel olarak moda şeklinde nitelenmesi gereken bazı tavır ve yaklaşımların, aslında Fransız İhtilâli’nden sonra başladığı görülüyor. Fransız İhtilâli’ne kadar asil sınıf ile çiftçi ve köylü arasında son derece açık ve kesin bir ayrım vardı. İhtilâlden sonra asiller tamamen bertaraf olmadı ama köyden şehre gelen köylüler/çiftçiler (yani fakir tabaka) şehirde kendi kültürlerini oluşturdu. Ve böylece asilzadelerin sahip oldukları kültür mirasına ortak oldular. İşte bu noktada ‘burjuvazi’ ortaya çıktı, bu da Sanayi Devrimi’ni yarattı. O andan itibaren de alt sınıfların, üst sınıflara özenip onları taklit etmesinden ve onlara ulaşmaya çalışmalarından kaynaklanan bir yaklaşım ortaya çıktı. Buna genel manada ‘giyim kuşamda moda’ deniliyor. Modayı, burjuvazinin yarattığını varsaymak yanlış olmaz (Gürsoy, 2010, s. 14).

George Simmel’e göre toplumsal formlar, giysi, estetik yargı, (bir bütün olarak) insanın kendini ifade tarzı, moda etkisiyle sürekli dönüşüme uğrar; ama bu öyle bir biçimde gerçekleşir ki, moda -yani en son moda- sadece üst sınıflarda bütün bunları etkiler. Alt sınıflar onların tarzını taklit etmeye başladığı anda, yani üst sınıfların çizdiği ayırım çizgisini aşip onların kendine özgü iç tutarlılığını ortadan kaldırmaya başladığında, üst sınıflar da bu tarzdan vazgeçip bir yenisini benimserler; artık onları yığınlardan ayıran, bu yeni tarzdır. İşte böylece oyun sürüp gider (akt. Karaaslan, 2010, s. 13).

2.3. Kıyafet ve din

Din kavramı *Türkçe Sözlük*'te *tanrıya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum* olarak tanımlanmıştır (TDK, Türkçe Sözlük , 2011, s. 668).

Kıyafet ve giyimi etkileyen en önemli unsurlardan biri de dindir. Basitçe din, bir kurallar bütünüdür ve insanlara nasıl yaşaması gerektiğini söyler. Doğal olarak dinin insanların giyimleri üzerinde de söz hakkı vardır ve insanların nasıl giyinmeleri gerektiği noktasında tüm dinler belirleyici unsur olmuştur.

Dinsel ibadet yerine getirilirken özel giyim söz konusu olduğu gibi günlük giysiler de dinler tarafından geniş ölçüde etkilenmiştir. Cübbe, fes, sarık, İslâm'da gelenek halini almış simgelerdir. Aslında İslâm'ın giyim konusuna müdahalesi tartışmalı bir konudur. Fakat özellikle kadın giysilerindeki kapalılık, örtünme, geniş ölçüde dinsel etkilerden ileri gelmiştir (Tezcan, 1983, s. 265). Yine Yahudilerin *kippa* adı verilen başlığı giymesi ya da Budist rahiplerin ihrama benzeyen turuncu bir kıyafet giymeleri inandıkları dinin bir gereği ve göstergesidir.

Dinin emrettiği giyim anlayışıyla modanın dayattığı giyim anlayışı birbirleriyle çatışma halindedir. Din, insanların kutsallık atfettikleri bir inanç sistemidir. Kutsal, cemiyetteki fertlerin kutsal etrafında bütünleşmelerini sağlar. Bu bütünleşme duygusunu moda, birbirini bozan bir tutumla kitlenin tüketimine sunar. Moda, değişiklik ve değişme esprisine dayanırken, kutsal olanın değişmez özelliğiyle bir çatışma içine girmektedir. Çünkü dinler insanlara ne tip kıyafetler giyecekleri yolunda birtakım yaptırımlar koymuşlardır ve bu yaptırımlar, modanın 'cinsî cazibe oluşturma' prensibine ters düşmekte, dolayısıyla moda, değişmez olanın (kutsal) yaptırımıyla çatışma haline girmektedir (Abalı, 2009, s. 44).

Kültür unsurları arasında çok önemli bir konuma sahip olan dinlerden, kılık kıyafet belirgin bir halde etkilenmiştir. Geleneksel toplumlarda kişinin giysisi, dini inancını da büyük ölçüde yansıtmaktadır. Fakat modernleşmenin etkisiyle artık küresel bir kıyafet kültürüne doğru gidildiği

için her şeyde olduğu gibi kılık kıyafet konusunda da dinlerin etkisi zayıflamıştır (Abalı, 2009, s. 226-227).

2.4. Kıyafet ve kültür

Kültür kavramı *Türkçe Sözlük*'te *tarihi, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü* şeklinde tanımlanmıştır (TDK, Türkçe Sözlük , 2011, s. 1558).

Kültür dairesinin içine giren en önemli unsurlardan biri de kıyafettir. Zaman içerisinde her toplum kendine özgü bir kıyafet anlayışı geliştirmiş ve bunu bir kültürel öge olarak nesilden nesle aktarmıştır.

Tarih içinde giyim kültürü incelendiğinde her toplumun yaşadığı coğrafya, yaşam biçimi, günlük uğraşları, değerlerinin, giyilen giysilerin biçim ve çeşidini, bunlara ek olarak takı-aksesuar ve makyaj biçimlerini etkilediği görülmüştür (Artun, 2008, s. 46). Turhan'a göre, kılık ve kıyafet, örtme görevi dışında kişinin kültürünü yansıtır. Yani insan aslında üstüne, başına kültürünü koyar. Her bir kültür, kendisine göre bir tarz belirleyerek mensuplarına onu giydirmiştir (akt. Abalı, 2009, s. 43). Bir toplumun giysi kültürü, o toplumun özgün ekolojik koşullarını, ekonomik yapı ve olanaklarını, toplumsal ve kişisel değer yargılarını, çeşitli gelenek ve törelerini, estetik ve sanatsal özelliklerini yansıtmaktadır. Dolayısıyla toplumları ve bireyleri çeşitli yönleri ve boyutlarıyla tanımada ele alınması gereken önemli yapılardan birisi de onların giysi kültürleridir (Kartal & Ölmez, 2014, s. 1).

Maddi bir kültür ürünü olarak tüm kültürlerin ortak özelliği olan giyim, kültürlerin birbirlerinden ayrışmasında ve bu ayrımların görünür kılınmasında da önemli bir semboldür. Bunun yanında kültürün de aynı zamanda bir giysi olduğu ve insanın en belirgin ortak özelliği olan bu giysinin insanı diğer canlılardan ayıran özelliklerin başında geldiği de söylenebilir (Kutlu & Özmen , 2008, s. 310).

2.5. Kıyafet ve kimlik

Bir kişinin kıyafeti o kişinin cinsiyetini, hayata bakışını, dinini, ekonomik durumunu, yaşadığı toplum ve coğrafyayı, kültürünü, kısaca kimliğini yansıtır.

Kıyafetler kişinin cinsiyetini büyük oranda yansıtır. Erkeklerin ve kadınların giydiği kıyafetler çoğunlukla birbirinden farklıdır. *Unisex* diye tabir edilen, hem erkek hem de kadınların giydiği kıyafetler ve karşı cinse ait kıyafetleri giymekten hoşlanan insanların kişisel tercihleri bir kenarda bırakılırsa, kıyafetlerin insanın cinsiyetini büyük oranda yansıttığı söylenebilir.

Kişilerin ekonomik durumlarını kıyafet tercihlerine bakarak anlamak mümkündür. Ekonomik durumu iyi olan kişiler moda uymak, şık görünmek, kendilerinin, toplumun geri kalanından daha farklı olduğunu hissettirmek adına *marka* diye tabir edilen pahalı ve eşsiz kıyafetleri giymeyi tercih ederler. Yine bu kişiler özellikle her gün farklı bir kıyafet giyme konusunda da hassastırlar. Ancak ekonomik durumu iyi olmayan kişilerin pahalı kıyafetler alma ve her gün farklı bir kıyafet giyme lüksleri yoktur. Bunları söylerken şunu da unutmamak gerekir ki kişilerin kıyafetlerine bakarak ekonomik durumları hakkında çıkarım yapmak her zaman mümkün değildir. Günümüzde toplumun alt kesiminden olan dar gelirli insanlar -özellikle kadınlar- moda uymak ve kendini üst sınıflara aitmiş gibi göstermek adına kazançlarının büyük bir bölümünü pahalı kıyafetlere ayırmaktadırlar. Eğer *marka* diye tabir edilen kıyafetleri alamıyorlarsa, argoda *çakma* diye tabir edilen ucuz benzerlerini almaktadırlar. Dolayısıyla bu gibi durumlarda kişilerin giydikleri onların ekonomik durumları hakkında yanıltıcı bir etkiye de sahip olabilir.

Kıyafetler kişinin dini inancının da bir göstergesidir. Her dinin farklı bir kıyafet anlayışı vardır ve kişiler mensubu oldukları dinin emrettiği şekilde giyinmeye özen gösterirler. Özellikle İslâmiyet'te bu konu oldukça geniş yer tutar. Kur'an-ı Kerim'de insanların -özellikle kadınların- nasıl giyinmeleri gerektiği ile ilgili ayetler vardır. Ahzâb Suresi 59. ayette mealen şöyle emredilmiştir: "Ey Peygamber! Zevcelerine, kızlarına ve müminlerin

kadınlarına söyle, dışarı elbiselerini üzerlerine geçirsinler. Bu, onların tanınıp eziyete maruz kalmamalarına daha uygundur. Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir.” (33. Ahzâb, 59). Yine Nûr Suresi 31. ayette tesettürle ilgili mealen şu emirler vardır: “Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini (harama bakmaktan) korusunlar; namus ve iffetlerini esirgesinler. Görünen kısımları müstesna olmak üzere, ziynetlerini teşhir etmesinler. Baş örtülerini, yakalarının üzerine (kadar) örtsünler. Kocaları, babaları, kocalarının babaları, kendi oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kendi kadınları (mümin kadınlar), ellerinin altında bulunanlar (köleleri), erkeklerden, ailenin kadınına şehvet duymayan hizmetçi vb. tâbi kimseler, yahut henüz kadınların gizli kadınlık hususiyetlerinin farkında olmayan çocuklardan başkasına ziynetlerini göstermesinler. Gizlemekte oldukları ziynetleri anlaşılmasın diye ayaklarını yere vurmasınlar (Dikkatleri üzerine çekecek tarzda yürümesinler). Ey müminler! Hep birden Allah'a tövbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz.” (24. Nûr, 31). İslâm'da olduğu gibi diğer dinlerde de kıyafetle ilgili emirler vardır ve her dinin mensubu dininin emrettiği şekilde giyinerek kimliğini ortaya koyar ve diğerlerinden ayrılır.

Bir insanın milliyetini giydiği kıyafetten anlamak mümkündür. Her milletin kendine has bir giyim kültürü vardır ve bu kültür o millete mensup olan kişilerin giyimlerinde tecessüm eder. Örneğin *kimono* bir Japon kıyafeti, *sari* Hint kadınlarının giydiği bir kıyafet, *kefiye* ise Arap erkeklerin başlarına örttüğü püsküllü bir başörtüsüdür ve bu kıyafetler onların millî kimliklerini yansıtır.

Türk milletinin de diğer milletlerde olduğu gibi önemli bir kıyafet kültürü vardır. Toplumların giyim anlayışları yaşam tarzlarından, yaşadıkları coğrafya ve bu coğrafyaların iklim koşullarından etkilenir. Orta Asya bozkırlarının iklim koşulları ve Türklerin savaşçı-göçebe kimlikleri onların kıyafet tercihlerini etkilemiştir. Ögel'e göre, göçebe bir topluluk olan ve zamanının çoğunu at üstünde geçiren Türklerin ata entari ile binmeleri söz konusu olamazdı. Bu nedenle atın sürtünme ve bacaklarda yara açma gibi tehlikelerinden korunmak için kalın pantolon ve çizme

giymeleri gerekli idi. Yine hayvancılıkla geçinen Türklerin yiyecek ve silahlarını asabilmek için kalın deri kemerlere gereksinimleri vardı. Ayrıca sürekli olarak açık havada gezmek nedeniyle kalın palto ve kürk kullanmak zorunda idiler (akt. Tezcan, 1983, s. 259). Soğuğa ve rüzgâra karşı kulaklı ve enselikli şapkalar da doğa koşulları ve iklimin etkisiyle kullanılıyordu (Tezcan, 1983, s. 259).

Görüldüğü gibi kıyafet kimliğin en önemli parçalarındandır. İnsanları yakından tanımadan önce onları kıyafetlerine göre değerlendiririz ve kıyafetleri bizlere kimlikleri hakkında -bazen yanıltıcı olabilse de- önemli ipuçları verir. Ancak bu durum günümüzde değişmiştir. Moda olgusunun dayattığı tek tip giyim anlayışı, sanayinin gelişmesiyle kıyafet üretiminin artması ve üretimi elinde tutan ülkelerin kendi ürettikleri kıyafetleri tüm dünyaya pazarlamaları giyimin evrensel bir hal almasına sebep olmuştur. Kitle iletişim araçları ve küreselleşmenin etkisiyle kültürel farklılıklar ortadan kalkmaya ve gelenekler unutulmaya başlanmıştır. İnsanlar kültürlerinin en önemli yansıtıcılarından biri olan yerel kıyafetleri giymez olmuşlardır ve bu sebeple de kimliklerini yitirmeye başlamışlardır.

3. BÖLÜM

KIYAFET ADLARININ İNCELENMESİ

3.1. Yapı bakımından kıyafet adları

Türkçe Sözlük'te yer alan kıyafet adları yapıları bakımından ele alınmıştır. Kıyafet adları *sözcük halindeki* ve *söz öbeği halindeki* kıyafet adları olmak üzere iki ana başlık altında tasnif edilmiştir. Sözcük halindeki kıyafet adları, ek alıp almama durumlarına ve ek aldıysa aldığı ekin türüne göre tasnif edilmiştir. Sözcük halindeki adlardan, kök halindeki kıyafet adları dışında kalan tüm kıyafet adları yapım eki almıştır. Çekim eki alan herhangi bir kıyafet adına rastlanmamıştır. Yapım eki almış kıyafet adları, kaynak dillerine göre tasnif edilmiştir. Bu bağlamda Türkçe, Arapça, Farsça, Fransızca ve İngilizce yapım eki almış kıyafet adları tespit edilmiştir.

Söz öbeği halindeki kıyafet adları da tasnif edilirken adların kaynak dilleri göz önüne alınmıştır. Buna göre tek bir kelimeymiş gibi görünse de kaynak dili içerisinde söz öbeği oluşturan kıyafet adları, ait olduğu kaynak dilin başlığı altında söz öbeği olarak verilmiştir. Örneğin *çamaşır* kelimesi tek bir sözcük olarak görünse de Farsçada *cāma* (giysi) ve *şūy* (yıkayan) yapılarının bir araya gelmesiyle oluşmuştur ve söz öbeği teşkil etmektedir. Yine Türkçe *çedik* kelimesi de *iç* ve *edik* kelimelerinin bir araya gelip kalıplaşmasıyla oluşmuştur. Fakat köken itibariyle söz öbeği teşkil etmektedir. Dolayısıyla bu gibi kelimeler de söz öbeği olarak kabul edilmiş ve ait oldukları dillerin başlığı altında söz öbeği olarak verilmiştir.

3.1.1. Sözcük halindeki kıyafet adları

Türkçe Sözlük'te yer alan 279 kıyafet adı sözcük halindedir. Bu sözcükler *kök halindeki kıyafet adları* ve *yapım eki almış kıyafet adları* olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır. Çekim eki almış herhangi bir kıyafet adı tespit edilememiştir.

3.1.1.1. Kök halindeki kıyafet adları

Kökler, kelimelerin yapısında yer alan bütün ekler çıkarıldıktan sonra, daha küçük parçalara ayrılamayan ve kelimelerin temel anlamlarını oluşturan ögelerdir.

Bir kelimeyi kök ve eklerine ayırarak parçalamak mümkündür. Ancak, kökler bir dilin anlamlı en küçük parçaları olduklarından bunları kendi içlerinde parçalamak mümkün değildir. Aksi hâlde, anlamsız şekiller ortaya çıkar ve kökün varlığı yok olur. Kökler dilin oluşma devrinde yaratılmış olan anlamlı ögelerdir. Yeni kök yapılamaz. Ancak, var olan köklerden yararlanılarak yeni kelimeler türetilebilir. Her kelime mutlaka bir kök bulunur. Bu bakımdan kökler, kelimelerin parçalanamayan çekirdek niteliğinde ana ögeleridir. Dil sisteminin anlama bağlı temel taşlarıdır (Korkmaz, 2014, s. 102).

Türkçe Sözlük'te yer alan 168 kıyafet adı kök halindedir:

<i>aba</i>	<i>calkava</i>
<i>abiye</i>	<i>cin</i>
<i>agel</i>	<i>cübbe</i>
<i>anorak</i>	<i>çakşır</i>
<i>atlet</i>	<i>çarık</i>
<i>bandana</i>	<i>çember</i>
<i>barata</i>	<i>çintiyan</i>
<i>baret</i>	<i>çit</i>
<i>bere</i>	<i>çorap</i>
<i>bikini</i>	<i>çul</i>
<i>boa</i>	<i>destar</i>
<i>bolero</i>	<i>don</i>
<i>bone</i>	<i>düttürü</i>
<i>bornoz</i>	<i>edik</i>
<i>bot</i>	<i>elbise</i>
<i>börk</i>	<i>eldiven</i>
<i>car</i>	<i>espadril</i>
<i>ceket</i>	<i>esvap</i>

eşarp
eşofman
etol
faça
fanila
faska
ferace
fermene
fes
filar
fistan
forma
frak
fular
galoş
gamsele
getr
gocuk
hırka
hilat
hotoz
ışkırlak
ihram
iskarpin
jile
kaban
kaftan
kalafat
kalavra
kalçın
kalensöve
kap
kapaniçe

kapela
kaput
kapüşon
kask
kavuk
kazak
kebe
kefen
kelik
kemer
kep
kepez
kerrake
kes
kevel
kıyafet
kimono
kispet
kisve
kombinezon
kostüm
kravat
kukuleta
kundura
külâh
kürk
lastik
lata
leçek
libas
mahrama
makosen
manşon

<i>manto</i>	<i>sandal</i>
<i>maşlah</i>	<i>sari</i>
<i>mest</i>	<i>setre</i>
<i>miğfer</i>	<i>sikke</i>
<i>mont</i>	<i>slip</i>
<i>muşamba</i>	<i>sütyen</i>
<i>nezgep</i>	<i>şal</i>
<i>nikap</i>	<i>şapka</i>
<i>palaska</i>	<i>şıpılık</i>
<i>palto</i>	<i>şort</i>
<i>panama</i>	<i>şömiz</i>
<i>pantolon</i>	<i>taç</i>
<i>pantuflla</i>	<i>takke</i>
<i>papak</i>	<i>takunya</i>
<i>papyon</i>	<i>tarlatan</i>
<i>parka</i>	<i>tas</i>
<i>patik</i>	<i>tayt</i>
<i>peçe</i>	<i>tefarik</i>
<i>pelerin</i>	<i>tennure</i>
<i>penye</i>	<i>tokyo</i>
<i>purpıt</i>	<i>tolga</i>
<i>plastron</i>	<i>tomak</i>
<i>postal</i>	<i>tuman</i>
<i>poşu</i>	<i>tunik</i>
<i>potur</i>	<i>türban</i>
<i>prostela</i>	<i>urba</i>
<i>pusat</i>	<i>üsküf</i>
<i>reglan</i>	<i>üst</i>
<i>rop</i>	<i>veston</i>
<i>ruba</i>	<i>zağara</i>
<i>sabo</i>	<i>zıbın</i>
<i>sako</i>	<i>zıpka</i>
<i>salta</i>	<i>zırh</i>

3.1.1.2. Yapım eki almış kıyafet adları

Yapım ekleri eklendikleri kök ve gövdelerin manalarında değişiklik yaparlar. Yapım eki ile meydana getirilen bir kelime gövdesi, kendisinden türediği kök veya gövde ile uzak yakın bir ilgisi olmakla beraber ondan ayrı ve yeni bir mana taşır (Ergin, 2009, s. 123).

Türkçe Sözlük'te yer alan 111 kıyafet adı yapım eki almıştır.

3.1.1.2.1. Türkçe yapım eki almış sözcükler

Türkçe Sözlük'te yer alan toplam 77 kıyafet adı Türkçe yapım eki almıştır. Türkçe yapım eki alan kelimeler *isimden türeyen kelimeler*, *filden türeyen kelimeler* olmak üzere iki başlık halinde ele alınmıştır.

3.1.1.2.1.1 İsimden türeyen kelimeler

Bir isim köküne yapım eki getirilerek türetilmiş kelimelerdir. Kelime türetmenin ad verme yollarından biri olduğundan bahsedilmiştir. İsimden türeyen kıyafet adlarına bakıldığında, genellikle *+Iık*, *+IUk* eki kullanılarak türetilmiş kelimelere rastlanmaktadır. “Genellikle adlardan ve sıfatlardan adlar türeten *+Iık*, *+IUk* eki çok işlek ve kapsamlı bir ektir. Asıl işlevi eklendiği kelimeye ‘tahsis, bir şey için’ anlamı veren adlar türetmektir (Korkmaz, 2014, s. 135).

+Iık, *+IUk* eki kullanarak ad verirken, ilişkilendirme söz konusudur. Örneğin *başlık* adı verilen kıyafet başa giyilen ve başla ilişkilendirilen bir kıyafet olduğu için bu şekilde adlandırılmıştır. *arkalık*, *içlik*, *üstlük* gibi örneklerle desteklenebilecek olan bu durum bize, kıyafete ad verirken, verilen adın, kıyafetin vücutta giyildiği yerle ilişkilendirilmesinin söz konusu olduğunu gösterir.

Kıyafete ad verirken; kıyafeti giyen kişi, kıyafetin giyildiği yer ve zaman, kıyafetin giyilme amacı gibi durumlar da göz önüne alınır. Örneğin, gelinin giydiği kıyafete *gelinlik*, dışarıda giyilen kıyafete *dışarlık*, sabah giyilen kıyafete *sabahlık*, iş yapma amacıyla giyilen kıyafete *işlik* denmesi gibi.

İsimden türetme yoluyla adlandırılan kıyafetlerde genellikle +*lik*, +*luk* ekinin kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra +*li*, +*lu* eki kullanılarak türetilen *pamuklu*, +*Ak* ekiyle türetilen *duvak*, *etek*, *gömlek*, *kalpak*, *yelek* gibi kıyafet adları da bulunmaktadır.

Türkçe Sözlük'te yer alan 42 kıyafet adı isimden türemiştir:

<i>arkalık</i>	<i>kabalak</i>
<i>başlık</i>	<i>kalpak</i>
<i>boyunluk</i>	<i>kepenek</i>
<i>börkenek</i>	<i>kolçak</i>
<i>çokal</i>	<i>kolluk</i>
<i>damatlık</i>	<i>kulaklık</i>
<i>denizlik</i>	<i>önlük</i>
<i>dışarlık</i>	<i>paçalık</i>
<i>duvak</i>	<i>pamuklu</i>
<i>elçek</i>	<i>rüzgârlık</i>
<i>ellik</i>	<i>sabahlık</i>
<i>etek</i>	<i>saya</i>
<i>eteklik</i>	<i>tekmelik</i>
<i>gecelik</i>	<i>tepelik</i>
<i>gelinlik</i>	<i>terlik</i>
<i>göğüslük</i>	<i>tozluk</i>
<i>gömlek</i>	<i>üstlük</i>
<i>gözene</i>	<i>yabanlık</i>
<i>gözlük</i>	<i>yağmurluk</i>
<i>içlik</i>	<i>yamçı</i>
<i>işlik</i>	<i>yelek</i>

3.1.1.2.1.2. Fiilden türeyen kelimeler

Bir fiil köküne yapım eki getirilerek türetilmiş kelimelerdir. Fiiller; iş, oluş, kılınış ifade eden kelimelerdir. Fiil köklerine fiilden isim yapma eki getirilmek suretiyle kıyafetlere ad verilmiştir.

Kıyafetlere ad verilirken, verilecek olan adın, kıyafetin üretilme eylemi ya da vücuda giyilme eylemi gibi eylemlerle ilişkilendirilmesi söz konusudur. Örneğin vücuda dolanan bir kıyafet olduğu için *dolama* ya da yapılan bir şey olduğu için *yapık* adının verilmesi gibi.

Türkçe Sözlük'te yer alan 35 kıyafet adı fiilden türemiştir:

<i>atki</i>	<i>kapama</i>
<i>başmak</i>	<i>kıvrak</i>
<i>belek</i>	<i>koparan</i>
<i>bürgü</i>	<i>kundak</i>
<i>bürümcük</i>	<i>kuşak</i>
<i>cepken</i>	<i>sargaç</i>
<i>çatki</i>	<i>sarık</i>
<i>çekme</i>	<i>sıkma</i>
<i>çelgi</i>	<i>sokman</i>
<i>çelme</i>	<i>soyka</i>
<i>çıkma</i>	<i>takım</i>
<i>çizme</i>	<i>tartma</i>
<i>dolak</i>	<i>tulum</i>
<i>dolama</i>	<i>yapık</i>
<i>giyecek</i>	<i>yaşmak</i>
<i>giyim</i>	<i>yeldirme</i>
<i>giyit</i>	<i>yelme</i>
<i>giysi</i>	

3.1.1.2.2. Arapça yapım eki almış sözcükler

Türkçe Sözlük'te yer alan 10 kıyafet adı Arapça yapım eki almıştır:

<i>arakiye</i>	<i>harmani</i>
<i>entari</i>	<i>haydari</i>

<i>horasani</i>	<i>kefiye</i>
<i>istanbulin</i>	<i>nalın</i>
<i>kallavi</i>	<i>yemeni</i>

3.1.1.2.3. Farsça yapım eki almış sözcükler

Türkçe Sözlük'te yer alan 1 kıyafet adı Farsça yapım eki almıştır:

camadan

3.1.1.2.4. Fransızca yapım eki almış sözcükler

Türkçe Sözlük'te yer alan 21 kıyafet adı Fransızca yapım eki almıştır:

<i>büstiye</i>	<i>pardösü</i>
<i>jüpon</i>	<i>paten</i>
<i>kanadiyen</i>	<i>potin</i>
<i>kanotiye</i>	<i>sandalet</i>
<i>kasket</i>	<i>soket</i>
<i>korsaj</i>	<i>şoşet</i>
<i>korse</i>	<i>şoson</i>
<i>külot</i>	<i>tayyör</i>
<i>lizöz</i>	<i>tuvalet</i>
<i>mayo</i>	<i>vualet</i>
<i>palet</i>	

3.1.1.2.5. İngilizce yapım eki almış sözcükler

Türkçe Sözlük'te yer alan 2 kıyafet adı İngilizce yapım eki almıştır:

smokin

süveter

3.1.2. Söz öbeği halindeki kıyafet adları

Söz öbeği birden fazla kelimeyi içine alan, yapısında ve manasında bir bütünlük bulunan, dilde bir bütün olarak muamele gören bir dil birliğidir. Söz öbeği için birden fazla kelime birtakım kaidelerle belirli bir düzen içinde yan yana getirilir. Böylece belirli bir düzenle kurulduğu için söz öbeğinin yapısında bir bütünlük bulunur. Söz öbeğindeki bütünlük bilhassa mana bakımından göze çarpar. Söz öbeği tek bir nesneyi veya hareketi

birlikte karşılayan kelimeler topluluğu demektir. Söz öbeğinin kullanılmasında da bu bütünlük kendisini gösterir (Ergin, 2009, s. 374).

Türkçe Sözlük'te yer alan 86 kıyafet adı söz öbeğinden meydana gelmektedir.

3.1.2.1. Türkçe söz öbekleri

3.1.2.1.1. Belirsiz ad tamlaması halindeki kıyafet adları

Tamlayanı ilgi ekli olan ad tamlamasına *belirli ad tamlaması*, tamlayanı eksiz olan ad tamlamasına da *belirsiz ad tamlaması* denir (Ergin, 2009, s. 383).

Türkçe Sözlük'te yer alan 33 kıyafet adı belirsiz ad tamlaması halindedir:

atlet fanilas

ayakkab

bağır yeleş

balıkçı kazak

baş bezi

başörtüsü

bel bağı

boyun bağı

cankurtaran yeleş

can yeleş

çamaşır takımı

dalgıç elbisesi

deli gömleş

enkaz eldiveni

erkân kürkü

etek bağı

etek bezi

Frenk gömleş

gaz maskesi

gazeki

gece kıyafeti

güreş mayosu

güneş gözlüğü

iç çamaşır

iç donu

ikaz yeleş

iş donu

iş önlüğü

namaz bezi

namaz örtüsü

natır nalını

ten fanilas

varis çorab

3.1.2.1.2. Sıfat tamlaması halindeki kıyafet adları

Sıfat tamlaması bir sıfat unsuru ile bir isim unsurunun meydana getirdikleri kelime grubudur. Sıfat unsuru isim unsurunu vasıflandırmak veya belirtmek için getirilir (Ergin, 2009, s. 380).

Türkçe Sözlük'te yer alan 20 kıyafet adı sıfat tamlaması halindedir:

<i>askerî kaput</i>	<i>maksi etek</i>
<i>bindallı</i>	<i>mini etek</i>
<i>çatal don</i>	<i>resmî elbise</i>
<i>çedik</i>	<i>resmî giysi</i>
<i>dalfes</i>	<i>silindir şapka</i>
<i>destegül</i>	<i>takım elbise</i>
<i>gecelik entari</i>	<i>uzun etek</i>
<i>iç etek</i>	<i>üç etek</i>
<i>kolonyal şapka</i>	<i>yakasız gömlek</i>
<i>külotlu çorap</i>	<i>yakasız mintan</i>

3.1.2.1.3. Eksiz ad tamlaması halindeki kıyafet adları

İki ismin hiçbir ek almadan yan yana gelmesiyle kurulan tamlamaya *eksiz tamlama* denir. Türk dil bilgisinin tartışmalı konularından biridir. *Takısız tamlama* diye de adlandırılan eksiz tamlamayı bilim çevrelerinde kabul edenler de vardır, kabul etmeyenler de. En eski Türk yazılı metinleri olan Orhun Abideleri'nde *Ötüken yış* “Ötüken ormanı”, *Tögültün yazı* “Tögültün ovası”, *Türk bodun* “Türk milleti”, *Temir Kapıg* “Demir Kapı” ile Divanu Lûgâti't-Türk'te *tevi kuş* “deve kuşu”... vb. örnekler görülebiliyorsa da sık kullanılmayan bir kelime grubudur. Ancak bu yapıdaki tamlama biçimlerinin Türkiye Türkçesindeki kullanımı son zamanlarda gittikçe artmaktadır. En çok, şekil bilgisinde ele alınan ve yeni kavramlara ad olan birleşik kelimeleri kurmada kullanılırlar (Aktan, 2016, ss. 13-14).

Türkçe Sözlük'te yer alan 6 kıyafet adı eksiz ad tamlaması halindedir:

<i>badem kürk</i>	<i>çelik yelek</i>
<i>çekirge şalvar</i>	<i>golf pantolon</i>

samur kürk

vizon kürk

3.1.2.2. Farsça söz öbekleri

Türkçe Sözlük'te yer alan 12 kıyafet adı Farsça söz öbeğinden oluşmaktadır:

çamaşır

pazubent

çapula

peştamal

çarşaf

pijama

lapçın

serpuş

mintan

şalvar

pabuç

tülbent

3.1.2.3. Fransızca söz öbekleri

Türkçe Sözlük'te yer alan 9 kıyafet adı Fransızca söz öbeğinden oluşmaktadır:

döpiyes

kaşpusiye

empermeabl

penuvar

jaketatay

ropdöşambır

kaşkol

truakar

kaşkorse

3.1.2.4. İngilizce söz öbekleri

Türkçe Sözlük'te yer alan 4 kıyafet adı İngilizce söz öbeğinden oluşmaktadır:

makferlan

redingot

tişört

trençkot

3.1.2.5. Latince söz öbekleri

Türkçe Sözlük'te yer alan 2 kıyafet adı Latince söz öbeğinden oluşmaktadır:

üniforma

monokl

3.2. Vücutta giyildikleri yere göre kıyafet adları

Kıyafetlerin her biri vücudun farklı bir bölümüne giyilir. Başa, boyna, kola, ele ayağa ve bele giyilen kıyafetlerin vücutta giyildikleri yerleri net çizgilerle birbirinden ayırmak mümkündür. Örneğin şapka başa giyilen bir kıyafettir ve bu yönüyle ayağa giyilen kıyafetlerden ayrılmış olur. Ancak *elbise, gelinlik, mont, pardösü* gibi kıyafet adları vücudun büyük bir bölümünü örttükleri için net çizgilerle birbirinden ayrılmamaktadır. Bu sebeple doğrudan doğruya çıplak ten üzerine giyilen kıyafetler *iç giyim*, iç giyim üzerine giyilen kıyafetler ise *dış giyim* başlığı altında ele alınmış ve bu şekilde bir tasnif yapılmıştır.

3.2.1. Başa giyilenler

Tüm kıyafetler içerisinde başa giyilen kıyafetler geniş bir yer tutar. İnsanlar başlarını; soğuk, sıcak, yağmur, kar gibi çeşitli doğal etkilerden korumaya ve başlarına alabilecekleri bazı darbelerden sakınmaya özen gösterirler. Bu sebeple başa giyilen kıyafetlerde bir çeşitlenme söz konusudur.

Türkçe Sözlük'te yer alan 81 kıyafet adı başa giyilen kıyafetlerdendir:

<i>agel</i>	<i>çatki</i>
<i>arakiye</i>	<i>çelgi</i>
<i>atki</i>	<i>çelme</i>
<i>bandana</i>	<i>çember</i>
<i>barata</i>	<i>çit</i>
<i>baret</i>	<i>dalfes</i>
<i>baş bezi</i>	<i>destar</i>
<i>başlık</i>	<i>dolak (2)</i>
<i>başörtüsü</i>	<i>dolama (3)</i>
<i>bere</i>	<i>duvak</i>
<i>bone</i>	<i>eşarp</i>
<i>börk</i>	<i>fes</i>
<i>börkenek</i>	<i>gaz maskesi</i>
<i>bürgü (1)</i>	<i>gözene</i>
<i>bürümcük</i>	<i>gözlük</i>

güneş gözlüğü

horasani

hotoz

ışkırak

kabalak

kalafat

kalensöve

kallavi

kalpak

kanotiye

kapela

kapüşon

kask

kasket

kavuk

kefiye

kep

kepez

kıvrak (5)

kolonyal şapka

kukuleta

kulaklık

külah

leçek

miğfer

namaz bezi

namaz örtüsü

nezgep

nikap

panama

papak

peçe

poşu

sarık

serpuş

sikke

silindir şapka

şapka

taç

takke

tartma

tas

tepelik

terlik (2)

tolga

tülbent

türban

üsküt

vualet

yaşmak

yemeni (1)

3.2.2. Boyna giyilenler

Türkçe Sözlük’te yer alan 14 kıyafet adı boyna giyilen kıyafetlerdendir:

atki

boa

boyun bağı

boyunluk

bürgü (3)

dolak (3)

fular

kaşkol

korse (2)

papyon

kravat

yakalık (2, 3)

önlük (4)

zağara

3.2.3. Kola giyilenler

Türkçe Sözlük'te yer alan 3 kıyafet adı kola giyilen kıyafetlerdendir:

kolçak (3, 5, 6)

kolluk

pazubent

3.2.4. Ele giyilenler

Türkçe Sözlük'te yer alan 6 kıyafet adı ele giyilen kıyafetlerdendir:

elçek

enkaz eldiveni

eldiven

kolçak (1)

ellik

manşon

3.2.5. Ayağa giyilenler

Türkçe Sözlük'te yer alan 47 kıyafet adı ayağa giyilen kıyafetlerdendir:

ayakkabı

kes

başmak

kundura

bot

lapçın

çapula

lastik (2)

çarık

makosen

çedik

mest

çizme

nalın

çorap

natır nalını

edik

pabuç

espadril

palet

filar

pantufla

galoş

paten

iskarpin

patik

kalavra

postal

kalçın

potin

kelik

sabo

<i>sandal</i>	<i>tekmelik</i>
<i>sandalet</i>	<i>terlik (1)</i>
<i>soket</i>	<i>tokyo</i>
<i>sokman</i>	<i>tomak</i>
<i>şıpıdık</i>	<i>tozluk</i>
<i>şoset</i>	<i>varis çorabı</i>
<i>şoson</i>	<i>yemeni (2)</i>
<i>takunya</i>	

3.2.6. Bele giyilenler

Türkçe Sözlük'te yer alan 5 kıyafet adı bele giyilen kıyafetlerdendir:

<i>bel bağı</i>	<i>kuşak</i>
<i>etek bağı</i>	<i>palaska</i>
<i>kemer</i>	

3.2.7. İç giyilenler

Doğrudan çıplak ten üzerine giyilen kıyafetler iç giyilen kıyafetlerdir.

İç giyim örtünmenin ilk aşamasıdır ve bu yönüyle önem arz etmektedir.

Türkçe Sözlük'te yer alan 33 kıyafet adı iç giyilen kıyafetlerdendir:

<i>atlet</i>	<i>içlik</i>
<i>bikini</i>	<i>jüpon</i>
<i>bornoz (1)</i>	<i>kaşkorse</i>
<i>büstiyer</i>	<i>kombinezon</i>
<i>çamaşır</i>	<i>korsaj</i>
<i>çamaşır takımı</i>	<i>korse (1)</i>
<i>denizlik</i>	<i>kundak</i>
<i>don (2)</i>	<i>külot (1)</i>
<i>etek bezi</i>	<i>külotlu çorap</i>
<i>fanila</i>	<i>lastik (7)</i>
<i>gömlük (2, 3)</i>	<i>mayo</i>
<i>iç çamaşırı</i>	<i>penuvar</i>
<i>iç donu</i>	<i>peştamal (1)</i>
<i>iç etek</i>	<i>sargaç</i>

slip

sütyen

tarlatan

ten fanilası

zıbın

3.2.8. Dışa giyilenler

İç giyimin üzerine giyilen kıyafetler dışa giyilen kıyafetlerdendir. Kıyafetlerin büyük bir kısmı, vücudun tamamını ya da tamamına yakın bir bölümünü örttüğü için aralarında ayırım yapmak zordur. Dolayısıyla iç giyim haricinde kalan bu kıyafetler dışa giyilen kıyafetler olarak ele alınmıştır.

Türkçe Sözlük'te yer alan 192 kıyafet adı dışa giyilen kıyafetlerdendir:

aba

abiye

anorak

arkalık

askerî kaput

atlet fanilası

badem kürk

bağır yeleşği

balıkçı kazağı

belek

bindallı

bolero

bornoz (2)

bürgü (2)

camadan

can yeleşği

cankurtaran yeleşği

car

ceket

cepken

cılıkava

cin

cübbe

çakşır

çarşaf

çatal don

çekirge şalvar

çekme

çelik yelek

çıkma

çintıyan

çokal

çul

dalgıç elbisesi

damatlık

deli gömleşği

destegül

dışarlık

dolak (1)

dolama (2)

don (1)

döpiyes

düttürü

elbise

empermeabl

entari

erkân kürkü

esvap

eşofman

etek

eteklik

etol

faça

faska

ferace

fermene

fistan (1, 2)

forma

frak

Frenk gömleği

gamsele

gazeki

gece kıyafeti

gecelik

gecelik entari

gelinlik

getr

giyecek

giyim

giyit

giysi

gocuk

golf pantolon

göğüslük

gömlek (1)

güreş mayosu

harmani

haydari

hırka

hilat

ihram

ikaz yeleği

istanbulin

iş donu

iş önlüğü

işlik

jaketatay

jile

kaban

kaftan

kanadiyen

kap

kapama

kapaniçe

kaput

kaşpusiye

kazak

kebe

kefen

kepenek

kerrake

kevel

kıvrak (6)

kıyafet

kimono

kispet

kisve

koparan

kostüm

külöt (2)

<i>kürk</i>	<i>rop</i>
<i>lata</i>	<i>ropdöşambır</i>
<i>libas</i>	<i>ruva</i>
<i>lizöz</i>	<i>rüzgârlık</i>
<i>mahrâma</i>	<i>sabahlık</i>
<i>makferlan</i>	<i>sako</i>
<i>maksi etek</i>	<i>salta</i>
<i>manto</i>	<i>samur kürk</i>
<i>maşlah</i>	<i>sari</i>
<i>mini etek</i>	<i>saya</i>
<i>mintan</i>	<i>setre</i>
<i>mont</i>	<i>sıkma</i>
<i>muşamba</i>	<i>smokin</i>
<i>önlük (2, 3)</i>	<i>soyka</i>
<i>paçalık</i>	<i>süveter</i>
<i>palto</i>	<i>şal</i>
<i>pamuklu</i>	<i>şalvar</i>
<i>pantolon</i>	<i>şort</i>
<i>pardösü</i>	<i>şömiz</i>
<i>parka</i>	<i>takım</i>
<i>pelerin</i>	<i>takım elbise</i>
<i>penye</i>	<i>tayt</i>
<i>peştamal (2, 3)</i>	<i>tayyör</i>
<i>pırpıt</i>	<i>tefarik</i>
<i>pijama</i>	<i>tennure</i>
<i>plastron</i>	<i>tişört</i>
<i>potur</i>	<i>trençkot</i>
<i>prostela</i>	<i>truakar</i>
<i>pusat</i>	<i>tulum</i>
<i>redingot</i>	<i>tuman</i>
<i>reglan</i>	<i>tunik</i>
<i>resmî elbise</i>	<i>tuvalet</i>
<i>resmî giysi</i>	<i>urba</i>

uzun etek

üç etek

üniforma

üst

üstlük

veston

vizon kürk

yabanlık

yağmurluk

yakasız gömlek

yakasız mintan

yamçı

yapık

yeldirme

yelek

yelme

zipka

zirh

3.3. İşlevlerine göre kıyafet adları

İnsanlar sıcak, soğuk, yağmur, kar, rüzgar, fırtına gibi zorlayıcı tabiat şartlarından korunmak ve içlerindeki utanma duyguları sebebiyle toplum içinde çıplak gezmek için örtünmek ihtiyacı hissederler. Buradan hareketle kıyafetlerin temel işlevinin dış etkilerden koruma ve örtünme olduğu söylenebilir. Nitekim bu çalışmaya temel olarak alınan *Türkçe Sözlük*'te, 'giymek' kavramı *örtünüp korunmak için bir şeyi vücuda geçirmek* olarak açıklanmıştır (TDK, Türkçe Sözlük , 2011, s. 949).

Giyim başlangıçta çeşitli doğüstü güç ve doğal etkenlerden korunma aracı olarak doğmuş ve gelişmişse de zamanla iklim farklılıkları, teknolojik gelişmeler, toplumların kültürel ve ekonomik yapılarındaki değişimler, giysilerin farklı niteliklere kavuşmalarına, fonksiyonlarının geniş boyutlar kazanmasına neden olmuştur. Zamanla giyinme aracı olarak giysi, insanoğlunun yaşamında önemli bir yer tutan zengin içerikli kültürel bir olgu konumuna gelmiş, koruma fonksiyonunun dışında, kişilik ve statü belirlemede, süslenme ve çevreye uyabilmede daha ilk bakışta önemli ipuçları veren semboller kompleksine dönüşmüştür (Erden, 1998, s. 10).

Kıyafetlerin zaman içerisinde kazanmış olduğu yan işlevler; *güzel görünme, toplumsal konum belirtme, milliyet belirtme, olası tehlikelere karşı savunma ve hayatî tehlikeleri önleme, iş yapma, spor yapma, sağlığı koruma* olmak üzere yedi başlık altında ele alınmıştır.

Her ne kadar kişinin dış görünüşünün ve kıyafetinin bir parçası olsa ve güzel görünme işlevine sahip olsa da, dış etkilerden koruma ve örtünme temel işlevini yerine getirmeyen; bilezik, küpe, yüzük, alyans, hırma, kolye gibi takılar kıyafet adı olarak kabul edilmemiş ve tasnife alınmamıştır.

3.3.1. Güzel görünme

Güzel görünmek insanların en önemli ihtiyaçlarından biridir. Toplum içerisinde, diğer insanlarda iyi bir izlenim bırakmak için her insan giyimine özen gösterir. Yine insanlar özel günlerde de giyimlerine dikkat ederler ve kendilerini güzel gösterecek kıyafetler giyerler.

Türkçe Sözlük'te yer alan 24 kıyafet adı, onları giyen kişileri güzel gösterme işlevini yerine getirmektedir:

<i>abiye</i>	<i>korse (1)</i>
<i>bindallı</i>	<i>paçalık</i>
<i>büstiyer</i>	<i>redingot</i>
<i>damatlık</i>	<i>resmî elbise</i>
<i>etol</i>	<i>resmî giysi</i>
<i>frak</i>	<i>sargaç</i>
<i>gece kıyafeti</i>	<i>silindir şapka</i>
<i>gelinlik</i>	<i>smokin</i>
<i>hotoz</i>	<i>sütyen</i>
<i>jaketatay</i>	<i>tepelik</i>
<i>kepez</i>	<i>tuvalet</i>
<i>korsaj</i>	<i>yabanlık</i>

3.3.2. Toplumsal konum belirtme

İnsanlar bir arada yaşarlar ve ortak değerleri paylaşarak bir toplum oluştururlar. Toplum içerisinde herkesin bir konumu ve rolü vardır. Bu rollerin belirginleşmesinde kıyafetler devreye girmektedir. Örneğin polis üniforması giyen birinin polis olduğu ya da okul önlüğü giyen birinin öğrenci olduğu, üzerlerine giydikleri kıyafetten anlaşılabilir. Kıyafetler insanların toplum içerisindeki konumlarını belirtme işlevine sahiptir.

Türkçe Sözlük'te yer alan 32 kıyafet adı, onları giyen kişilerin toplumsal konumunu belirtme işlevini yerine getirmektedir:

<i>aba (4)</i>	<i>göğüslük (1)</i>
<i>arakiye</i>	<i>haydari</i>
<i>askerî kaput</i>	<i>horasani</i>
<i>barata</i>	<i>ışkırlak</i>
<i>baret (1)</i>	<i>ihram (1)</i>
<i>cübbe</i>	<i>kalafat</i>
<i>çul (3)</i>	<i>kallavi</i>
<i>destegül</i>	<i>kapaniçe</i>
<i>erkân kürkü</i>	<i>kaput</i>
<i>ferace (2)</i>	<i>kep (2, 3, 4)</i>
<i>forma</i>	<i>kepenek</i>

kisve

taç

lata

tennure

önlük (3)

üniforma

pazubent (1)

üsküf

sikke

yapık

3.3.3. Milliyet belirtme

Her milletin kendine has bir giyim anlayışı vardır. Milletler kendi tarih ve kültürlerinden aldıkları değerleri giyimleriyle yansıtır ve bu değerleri geleceğe aktarmada da kıyafetlerin payı vardır.

Türkçe Sözlük'te yer alan 11 kıyafet adı, onları giyen kişilerin milliyetini belirtme işlevini yerine getirmektedir:

bornoz (2)

makosen (1)

fistan (2)

maşlah (2)

ihram (4)

papak

kabalak

sari

kefiye

zıpka

kimono (1)

3.3.4. Olası tehlikelere karşı savunma ve hayatî tehlikeleri önleme

Günlük hayatta veya iş hayatında insanlar birçok tehlikeli durumla karşılaşabilirler. Hayatlarını tehlikeye atan bu gibi durumları önlemek için bazı kıyafetler giyerler. Yine savaş durumunda ölümcül darbelerden korunup, bu darbelerin tesirini en aza indirmek için de bazı kıyafetler tasarlanmıştır. Kıyafetlerin bir işlevi de insanları, kendilerine zarar verebilecek olan durumlardan korumaktır.

Türkçe Sözlük'te yer alan 16 kıyafet adı, onları giyen kişileri olası tehlikelere karşı koruma ve hayatî tehlikeleri önleme işlevini yerine getirmektedir:

bağır yeleşti

çelik yelek

baret (3)

çokal

cankurtaran yeleşti

deli gömleği

can yeleşti

gaz maskesi

<i>gözene</i>	<i>tas</i>
<i>kask</i>	<i>tekmelik</i>
<i>kolçak (6)</i>	<i>tolga</i>
<i>miğfer</i>	<i>zirh</i>

3.3.5. İş yapma

İnsanlar, daha rahat çalışabilmek, çalışırken elbiselerinin kirlenmesini önlemek ya da iş ortamlarına uyum sağlayabilmek adına bazı kıyafetler giyerler. Kıyafetlerin bir işlevi de iş yaparken insanlara yardımcı olmaktır.

Türkçe Sözlük'te yer alan 12 kıyafet adı, onları giyen kişilerin iş yapmalarına yardımcı olma işlevini yerine getirmektedir:

<i>baret (3)</i>	<i>işlik</i>
<i>çekme</i>	<i>iş önlüğü</i>
<i>dalgıç elbisesi</i>	<i>kolluk</i>
<i>enkaz eldiveni</i>	<i>önlük (1, 2)</i>
<i>ikaz yeleği</i>	<i>peştamal (2)</i>
<i>iş donu</i>	<i>saya (5)</i>

3.3.6. Spor yapma

Spor, insan hayatında geniş bir yer tutmaktadır. İnsanlar sağlıklı kalmak için spor yaparlar. Yine spor, kitleleri bir araya getirebilen sosyal bir fenomendir. Spor yaparken, insanların rahat hareket edebilmeleri ya da birtakım sakatlıklardan korunabilmeleri için spora elverişli kıyafetler giymeleri gerekmektedir.

Türkçe Sözlük'te yer alan 9 kıyafet adı, spor yapma işlevini yerine getirmektedir:

<i>atlet fanilas</i>	<i>kispet</i>
<i>eşofman</i>	<i>paten</i>
<i>güreş mayosu</i>	<i>pırpıt</i>
<i>kazak (2)</i>	<i>plastron</i>
<i>kes</i>	

3.3.7. Sağlığı koruma

Sağlığın korunması açısından hijyen oldukça önemli bir unsurdur. Hijyenik olmayan ortamlarda hasta olmak, ya da hastalığı yaymak söz konusu olabilir. Kıyafetler hijyeni muhafaza etme amacıyla giyilir. Yine bazı kıyafetler, insanların sağlık sorunlarını iyileştirmede kullanılır.

Türkçe Sözlük'te yer alan 3 kıyafet adı, sağlığı koruma işlevini yerine getirmektedir:

galoş

korse (2)

varis orabı

3.4. Cinsiyete göre kıyafet adları

Kıyafetlerin temel işlevi dış etkilere koruma ve örtünmedir. İlk insanlar kıyafeti, tabiatın zorlayıcı şartlarından korunmaları ve toplum içerisinde çıplak gezilemeyeceğinden mahrem yerlerini örtmeleri gerektiği için giymekteydiler. Dolayısıyla ilkel zamanlarda kıyafetlerde kadın erkek ayrımı söz konusu değildir. Ancak zamanla insanların dünya algısının değişmesi, insanlığın bilgi birikimi ve üretim gücünün artması ile kıyafetler çeşitlenmiş ve temel işlevinin dışında bazı yan işlevler kazanmıştır. Bu sebeple kadın ve erkeklerin giydiği kıyafetler birbirinden ayrılmaya başlamıştır.

Türkçe Sözlük'te yer alan kıyafet adları *kadınların giydiği, erkeklerin giydiği, hem erkek hem de kadınların giydiği* kıyafet adları olmak üzere tasnif edilmiştir. Askerlik ve savaşla ilgili kıyafet adları, kadınların da askerlik yaptığı ve savaşlarda bulunduğu göz önüne alınarak *hem erkek hem de kadınların giydiği kıyafet adları* başlığı altında ele alınmıştır.

3.4.1. Erkeklerin giydiği kıyafetler

<i>aba</i>	<i>ferace (2)</i>
<i>agel</i>	<i>fes</i>
<i>arakiye</i>	<i>fistan (2)</i>
<i>barata</i>	<i>frak</i>
<i>baret (1)</i>	<i>Frenk gömleği</i>
<i>çakşır</i>	<i>gecelik entari</i>
<i>çul (3)</i>	<i>haydari</i>
<i>dalfes</i>	<i>horasani</i>
<i>damatlık</i>	<i>ışkırak</i>
<i>destar</i>	<i>istanbulin</i>
<i>destegül</i>	<i>jaketatay</i>
<i>erkân kürkü</i>	<i>kabalak</i>

kalafat

kallavi

kapaniçe

kasket

kavuk

kefiye

kispet

kostüm (1)

külah

lata

mintan (1)

purpıt

3.4.2. Kadınların giydiği kıyafetler

abiye

başörtüsü

bikini

bindallı

boa

bolero

bürgü

bürümcük

büstiye

car

çarşaf

çatki

çelgi

redingot

ropdöşambır

sarık

sikke

slip

smokin

takke

tennure

üsküf

veston

yakalık (3)

yapık

çelme

çember

çintıyan

çit

dolak (2)

döpiyes

duvak

elçek

entari

eşarp

etek

etek

bağı

<i>eteklik</i>	<i>namaz bezi</i>
<i>etol</i>	<i>namaz örtüsü</i>
<i>ferace (1)</i>	<i>natır nalını</i>
<i>fistan (1)</i>	<i>nikap</i>
<i>gece kıyafeti</i>	<i>paçalık</i>
<i>gelinlik</i>	<i>peçe</i>
<i>gömlük (2)</i>	<i>rop</i>
<i>hotoz</i>	<i>sari</i>
<i>iç</i>	<i>saya (4)</i>
<i>etek</i>	<i>sıkma (6)</i>
<i>jile</i>	<i>sütyen</i>
<i>jüpon</i>	<i>şal</i>
<i>kap (2)</i>	<i>tarlatan</i>
<i>kaşkorse</i>	<i>tartma</i>
<i>kep (3)</i>	<i>tayyör</i>
<i>kepez</i>	<i>tefarik</i>
<i>kıvrak</i>	<i>tepelik</i>
<i>kombinezon</i>	<i>truakar</i>
<i>kostüm (2)</i>	<i>tuvalet</i>
<i>leçek</i>	<i>tülbent</i>
<i>lizöz</i>	<i>uzun etek</i>
<i>mahrana</i>	<i>üç etek</i>
<i>maksi etek</i>	<i>vualet</i>
<i>manto</i>	<i>yaşmak</i>
<i>maşlah (1)</i>	<i>yeldirme</i>
<i>mini etek</i>	<i>yemeni (1)</i>

zıbın (2)

3.4.3. Hem erkek hem de kadınların giydiği kıyafetler

anorak

börkenek

arkalık

camadan

askerî kaput

cankurtaran yeleği

atki

can yeleği

atlet

ceket

atlet fanilas

cepken

ayakkabı

cilkava

badem kürk

cin

bağır yeleği

cübbe

balıkçı kazağı

çamaşır

bandana

çamaşır takımı

baret (3)

çapula

baş bezi

çarık

başlık

çatal don

başmak

çedik

bel bağı

çekirge şalvar

belek

çekme

bere

çelik yelek

bone

çıkma

bornoz

çizme

bot

çokal

boyun bağı

çorap

boyunluk

çul (4)

börk

dalgıç elbisesi

deli gömleği

denizlik

dışarlık

dolak (1, 3)

dolama

don

düttürü

edik

elbise

eldiven

ellik

empermeabl

enkaz eldiveni

espadril

esvap

eşofman

etek bezi

faça

fanila

faska

fermene

filar

forma

fular

galoş

gamsele

gazeki

gaz maskesi

gecelik

getr

giyecek

giyim

giyit

giysi

gocuk

golf pantolon

göğüslük

gömlək (1)

gözene

güreş mayosu

harmani

hırka

hilat

iç çamaşırı

iç donu

içlik

ihram

ikaz yeleği

iskarpin

iş donu

işlik

iş önlüğü

kaban

kaftan

kalavra

kalçın

kalensöve

kalpak

kanadiyen

kanotiye

kap (1)

kapama

kapela

kaput

kapüşon

kask

kaşkol

kaşpusiye

kazak

kebe

kefen

kelik

kemer

kep (1, 2, 4)

kepenek

kerrake

kes

kevel

kıyafet

kimono

kisve

kolçak

kolluk

kolonyal şapka

koparan

korsaj

korse

kostüm (3)

kravat

kukuleta

kulaklık

kundak

kundura

kuşak

külot

külotlu çorap

kürk

lapçın

lastik

libas

makferlan

makosen

manşon

maşlah (2)

<i>mayo</i>	<i>peştamal</i>
<i>mest</i>	<i>pijama</i>
<i>mişfer</i>	<i>plastron</i>
<i>mintan (2)</i>	<i>postal</i>
<i>mont</i>	<i>poşu</i>
<i>muşamba</i>	<i>potin</i>
<i>nalın</i>	<i>potur</i>
<i>nezgep</i>	<i>prostela</i>
<i>önlük</i>	<i>pusat</i>
<i>pabuç</i>	<i>reglan</i>
<i>palaska</i>	<i>resmî elbise</i>
<i>palto</i>	<i>resmî giysi</i>
<i>pamuklu</i>	<i>ruba</i>
<i>panama</i>	<i>rüzgârlık</i>
<i>pantolon</i>	<i>sabahlık</i>
<i>pantufla</i>	<i>sabo</i>
<i>papak</i>	<i>sako</i>
<i>papyon</i>	<i>salta</i>
<i>pardösü</i>	<i>samur kürk</i>
<i>parka</i>	<i>sandal</i>
<i>paten</i>	<i>sandalet</i>
<i>patik</i>	<i>sargaç</i>
<i>pazubent</i>	<i>saya (5)</i>
<i>pelerin</i>	<i>serpuş</i>
<i>penuvar</i>	<i>setre</i>
<i>penye</i>	<i>sıkma (2)</i>

silindir şapka

soket

sokman

soyka

süveter

şalvar

şapka

şıpidik

şort

şoset

şoson

şömiz

taç

takım

takım elbise

takunya

tas

tayt

tekmelik

ten fanilası

terlik

tişört

tokyo

tolga

tomak

tozluk

trençkot

tulum

tuman

tunik

türban

urba

üniforma

üst

üstlük

varis çorabı

vizon kürk

yabanlık

yağmurluk

yakalık (2)

yakasız gömlek

yakasız mintan

yamçı

yelek

yelme

yemeni (2)

zağara

zıbın (1)

zıpka

zırh

4. BÖLÜM

SÖZLÜK

A

aba 2. bu kumaştan yapılmış yakasız ve uzun üstlük. 4. bu kumaştan yapılan ve dervişlerce giyilen hırka. 5. kepenek (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1) [< Ar. ‘*abā*’ pelerin, frak, cübbe (Baalbaki, 1995, s. 747)].

abiye gece kıyafeti (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 5) [< Fr. *habillé* giyinik, giyimli, şık giysi (Türker Terlemez, 2008, s. 205) < *habiller* giydirmek, sarmak, geçirmek, yakışmak (Türker Terlemez, 2008, s. 205)].

agel Arap erkeklerinin kefiyelerinin üzerine bağladıkları, yünden örülmüş kalın çember bağ (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 35) [< Ar. ‘*ikāl*’ engel, deveyi bağladıkları ip (Topaloğlu & Karaman, 2005, s. 277) < Ar. ‘-*k-l*’ önlemek (Topaloğlu & Karaman, 2005, s. 277)].

anorak başlıklı, su geçirmeyen spor ceket (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 132) [< Fr. *anorak* özellikle kayakçıların ve kamp yapanların giydiği, yağmur geçirmeyen, kapüşonlu, kısa ve fermuarlı ceket (Yurdakul, 2011, s. 74) < Esk. *anoraq* su geçirmez, kaputlu ceket (etymonline, 2016, *anoraq*)].

arakiye dervişlerin giydikleri, tiftikten yapılmış ince külah (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 142) [< Ar. ‘*araki*’ ter, terleten (Baalbaki, 1995, s. 759) < ‘-*r-k*’ terlemek (Baalbaki, 1995, s. 758)].

arkalık 3. ev içinde giyilen kolsuz, kalınca bir kısa hırka türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 153) [< Tür. *arka* arka (Clauson, 1972, s. 215) < *art* bir şeyin arka kısmı ya da arkası (Clauson, 1972, s. 200) + *ka* yaklaşma hâl eki + *lık*].

askerî kaput askerlerin giydiği kalın kumaştan üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 166) [< {Ar. ‘*askar*’ askerler, birlikler, ordu (Baalbaki,

1995, s. 762) + *î* nispet eki} + {Fr. *capote* kalın kumaştan yapılmış ve genellikle kapüşonlu manto, kaput, kaban (Yurdakul, 2011, s. 265)}].

atkı soğuşa karşı omuzlara, başa, sırta veya boyna alınan örtü, bürgü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 185) [< Tür. *at* atmak, fırlatmak (Clauson, 1972, s. 36) -*kı*].

atlet kolsuz, askılı fanila (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 187) [< Fr. *athlète* atlet (Türker Terlemez, 2008, s. 52) < Lat. *athleta* atlet, sporcu (Akderin, 2012, s. 56) < Yun. *athlitis* sporcu, atlet (Aksoy, 2003, s. 11)].

atlet fanilasası atletlerin giydiği formaya benzer kolsuz, askılı fanila (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 187) [< {Fr. *athlète* atlet (Türker Terlemez, 2008, s. 52) < Lat. *athleta* atlet, sporcu (Akderin, 2012, s. 56) < Yun. *athlitis* sporcu, atlet (Aksoy, 2003, s. 11)} + {İt. *flanella* fanila, yün kumaş (Tanış, 2004, s. 417) < İng. *flannel* fanila, pazen (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 367) + *ı* iyelik 3.t.}].

ayakkabı genellikle sokakta giyilen ve altı kösele, lastik vb. dayanıklı maddelerden yapılan giyecek, başmak, pabuç (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 198) [< {Tür. *ayak* ayak < *ağak* ayak (Clauson, 1972, s. 45) < *at* atmak (Clauson, 1972, s. 36) -*ak*} + {Tür. *kap* kap < *kab* deri çanta, kırba, torba (Clauson, 1972, s. 578)+ *ı* iyelik 3. t.}].

B

badem kürk tilki postunun yalnız bacak kesiminden yapılan kürk (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 223) [< {Far. *bādām* badem, baharat, kesik (Steingass, 1998, s. 137)} + {Tür. *kürk* kürk (Clauson, 1972, s. 741)}].

bağır yeleği zırh altına giyilen, köseleden yapılmış yelek (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 228) [< {Tür. *bağır* ciğer (Clauson, 1972, s. 317)} + {Tür. *yelek* yelek < *yal* at yelesi (Clauson, 1972, s. 916) + *ak* + *ı* iyelik 3. t.}].

balıkçı kazağı çok soğuk ve nemli havalarda giyilen, boğazlı ve yünlü kalın kazak (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 244) [< {Tür. *balık* balık

(Clauson, 1972, s. 335) + **çi**} + {Fr. **casaque** ceket, ipek kumaştan yapılmış binicilik ceketi (Türker Terlemeç, 2008, s. 105) < İt. **casacca** kazak (Tanış, 2004, s. 210) + **i** iyelik 3. t.].

bandana başı değişik biçimlerde bağlamak amacıyla kullanılan büyük mendil (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 249) [< İng. **bandanna** çoğunlukla kırmızı veya mavi zemin üzerine beyaz benek veya desenleri olan büyük mendil; herhangi bir büyük mendil (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 69) < Hint. **bandhnu** boyama metodu < Sans. **bandhnati** bağlar (etymonline, 2016, **bandanna**)].

barata 1. bilim doktorları ile kardinallerin giydikleri dört köşe külah veya başlık. 2. Osmanlı sarayında genellikle bostancıların, baltacı ve kapıcıların giydikleri kırmızı çuhadan yapılmış, ucu kıvrık, uzunca başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 253) [< İt. **berretta** başlıkçı, takkeci, külâhçı (Tanış, 2004, s. 162)].

baret 1. küçük takke, papaz takkesi. 3. işçilerin başlarına giydikleri, metal veya plastikten yapılmış koruyucu başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 254) [< Fr. **barrette** üç veya dört köşeli papaz takkesi, kardinal takkesi (Yurdakul, 2011, s. 172)].

baş bezi mendil (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 271) [< {Tür. **baş** baş (Clauson, 1972, s. 375)} + {Ar. **bazz** keten (Baalbaki, 1995, s. 235) < **b-z-z** soymak (Topaloğlu & Karaman, 2005, s. 22) + **i** iyelik 3.t.}].

başlık 1. genellikle başı korumak için giyilen şapka, serpuş. 2. üst giysilerinin yakalarına takılı başlık, kapüşon (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 277) [< Tür. **baş** baş (Clauson, 1972, s. 375) + **lık**].

başmak ayakkabı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 277) [< Tür. **başmak** ayakkabı, terlik (Clauson, 1972, s. 382) < ***ba** bağlamak (Clauson, 1972, s. 292) **-ş-mak** ~ **baş** basmak **-mak**].

başörtüsü kadınların saçlarını örtmek için kullandıkları örtü, başörtü, bürgü, eşarp (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 278) [< {Tür. **baş** baş (Clauson,

1972, s. 375)} + {Tür. *örtü*_g örtü (Clauson, 1972, ss. 205-206) < *ört* örtmek (Clauson, 1972, s. 202) -*ü*_g + *sü* iyelik 3.t.}].

bel bağı bel kemeri (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 298) [< {Tür. *bel* bel (Clauson, 1972, s. 330)} + {Tür. *bağ* bağ, düğüm, kemer (Clauson, 1972, s. 310) < *ba* bağlamak (Clauson, 1972, s. 292) -*ğ* + *ı* iyelik 3. t.}].

belek kundak, çocuk bezi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 299) [< Tür. *béle* çocuğu kundaklamak (Clauson, 1972, s. 332) < Tür. *bel* bel (Clauson, 1972, s. 330) + *e* -*k*].

bere yuvarlak, yassı ve sipersiz başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 311) [< Fr. *béret* bere (Türker Terlemez, 2008, s. 71)].

bikini deniz, göl, havuz vb. yerlere girerken veya güneşlenirken giyilen, iki parçadan oluşan kadın giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 334) [< Fr. *bikini* iki parçalı mayo (Yurdakul, 2011, s. 197) < *Bikini* Marshall adalar topluluğundan biri (etymonline, 2016, *bikini*)].

bindallı çoğunlukla mor kadife üzerine sırma ile kabartma dal, yaprak ve çiçek işlenmiş giysi veya örtü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 345) [< {Tür. *bin* bin < *biñ* bin (Clauson, 1972, s. 346)} + {Tür. *dal* dal < *tal* dal (Clauson, 1972, s. 489) + *ı*}.]

boa 2. kadınların boyunlarına aldıkları yılan biçiminde dar ve uzun kürk, boyun kürkü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 368) [< Fr. *boa* boa (yılanı) (Türker Terlemez, 2008, s. 77) < Lat. *boa* büyük bir yılan türü (etymonline, 2016, *boa*)].

bolero kısa kadın ceketi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 375) [< Fr. *boléro* bolero (Türker Terlemez, 2008, s. 78) < İsp. *bolera* 1. bolo oyunu. 2. bir tür Venezuela dansı ve müziği (Candar Gökçeimam & Ekici, 2012, s. 40)].

bone düz veya kıvrımlı her çeşit yumuşak kumaş vb. maddeden yapılan başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 377) [< Fr. *bonnet* bone, bere, sipersiz başlık, takke, külâh (Türker Terlemez, 2008, s. 79)].

bornoz 1. banyodan çıkarken kurulanmak için kullanılan, önden açık, havludan yapılmış giyecek. 2. Kuzey Afrika'da Berberilerin giydikleri başlıklı, geniş, kısa kollu bir üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 380) [< Fr. *burnous* kolsuz, başlıklı, kalın yün manto (Türker Terlemeç, 2008, s. 92) < Ar. *burnus* bornoz, başlıklı pelerin (Baalbaki, 1995, s. 234) < Yun. *pournouzi* bornoz (Saffraniou, 2004, s. 410)].

bot uzun konçlu, kapalı ayakkabı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 385) [< Fr. *botte* bot, çizme (Türker Terlemeç, 2008, s. 80)].

boyun bağı gömlek yakasının altından geçirilip süs olarak bağlanan uzun, enlice kumaş parçası, kravat (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 390) [< {Tür. *boyun* boyun < *boyn* boyun (Clauson, 1972, s. 386) < *boğ* boy, birinin uzunluğu (Clauson, 1972, s. 296) + "n} + {Tür. *bağ* bağ, düğüm, kemer (Clauson, 1972, s. 310) < *ba* bağlamak (Clauson, 1972, s. 292) -ğ+ ı iyelik 3.t.].

boyunluk boyna sarılan şey, boyun sargısı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 391) [<Tür. *boyun* boyun < *boyn* boyun (Clauson, 1972, s. 386) < *boğ* boy, birinin uzunluğu (Clauson, 1972, s. 296) + "n+ luk].

börk genellikle hayvan postundan yapılan başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 399) [< Tür. *börk* başlık (Clauson, 1972, s. 361)].

börkenek 2. yağmurdan veya soğuktan korunmak için giyilen ucu sivri başlık, külah (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 399) [< Tür. *börk* başlık (Clauson, 1972, s. 361) + *enek*].

bürgü 1. başörtüsü. 2. çarşaf. 3. atkı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 424) [<Tür. *bür* sarmak, dolamak (Clauson, 1972, s. 355) -gü].

bürümcük 3. ham ipekten yapılmış başörtüsü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 424) [< Tür. *bürünçük* kadın paltosu veya pelerini (Clauson, 1972, s. 367) < *bür* sarmak, dolamak (Clauson, 1972, s. 355) -n bir şey sarınmak (Clauson, 1972, s. 367) -çük].

büstiyer bayanların ceket vb. kıyafetlerinin içinde kullanılan çarpıcı, göz alıcı, işlemeli kumaştan yapılmış askılı veya askısız üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 425) [< Fr. *bustier* askısız, dekolte, bedeni saran üst (Türker Terlemeç, 2008, s. 92)< Fr. *buste* büst, insan vücudunun boyundan yukarısı (Yurdakul, 2011, s. 243)].

C

camadan çapraz düğmeli, ipek veya sırma işlemeli bir tür kısa yelek (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 435) [< Far. *cāmadān* portmanto, çekmeceli dolap, elbise dolabı, giysi dolabı (Steingass, 1998, s. 352) < *cāma* giysi (Steingass, 1998, s. 351) + *dān* {+IXk}].

cankurtaran yeleşi yelek biçiminde yapılmış cankurtaran aracı, can yeleşi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 442) [< {Far. *cān* can, ruh, zihin (Steingass, 1998, s. 352)} + {Tür. *kurtar* kurtarmak < *kurtgar* kurtarmak (Clauson, 1972, s. 649) < **kurt-gar-an*} + {Tür. *yelek* yelek < *yal* at yelesi (Clauson, 1972, s. 916) + *ak* + *i*iyelik 3.t.}].

can yeleşi cankurtaran yeleşi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 444) [< {Far. *cān* can, ruh, zihin (Steingass, 1998, s. 352)} + {Tür. *yelek* yelek < *yal* at yelesi (Clauson, 1972, s. 916) + *ak* + *i*iyelik 3.t.}].

car kadınların örtündükleri çarşaf, zar (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 445) [< Ar. *zarr* elbise (Topaloğlu & Karaman, 2005, s. 165) < *z-r-r* elbiseyi düğümlemek (Topaloğlu & Karaman, 2005, s. 165)].

ceket erkeklerin ve kadınların giydiği, genellikle önden düğmeli, kalçayı örten, kollu üst giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 450) [< Fr. *jaquette* eskiden kullanılan bir erkek ceket (Yurdakul, 2011, s. 933) < Fr. *jaque* ortaçağda erkeklerin genellikle zırh altına giydikleri uzun kollu üstlük (Yurdakul, 2011, s. 933) + *ette* küçültme eki < *İsp. *chaqueta* ceket < *Ar. *ş-k-k* dikmek (Baalbaki, 1995, s. 675) (etymonline, 2016, *jacket*)].

cepken kolları yırtmaçlı ve uzun, harçla işlenmiş bir tür kısa yakasız üst giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 454) [< Tür. **çekmen** (Tietze, 2002, s. 430) < **çek** çekmek (Clauson, 1972, s. 413) -**men**].

cilkava kurdun veya tilkinin ense postundan yapılan (kürk) (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 460) [< Bulg. **cilkava** (Tietze, 2002, ss. 437-438) < Bulg. **vilk** kurt].

cin pamuklu, kalın kumaştan giysi veya pantolon (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 467) [< İng. **jean** bir çeşit kaba pamuklu bez (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 529) < Fr. **jean** çok sağlam pamuklu kumaş, kot kumaşı (Yurdakul, 2011, s. 936)].

cübbe hukukçuların, üniversite öğretim üyelerinin, din adamlarının, mezuniyet törenlerinde öğrencilerin elbise üstüne giydikleri uzun, yanları geniş, düğmesiz giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 473) [< Ar. **cubba** cübbe (Sarı, 1980, s. 190) **c-b-b** 1. kesmek, cübbe giymek (Sarı, 1980, s. 190)].

Ç

çakşır paça bölümü diz üstünde veya diz altında kalan bir tür erkek şalvarı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 484) [< Far. **çākşūr** bir çeşit kırmızı pantolon (Steingass, 1998, s. 386)].

çamaşır 1. iç giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 490) [< {Far. **cāma** giysi (Steingass, 1998, s. 351)} + {**şūy** yıkayan (Steingass, 1998, s. 768) < **şūrīdan** yıkamak (Steingass, 1998, s. 766)}].

çamaşır takımı fanila, atlet ve dondan oluşan iç giyim (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 490) [< {Far. **cāma** giysi (Steingass, 1998, s. 351) + **şūy** yıkayan (Steingass, 1998, s. 768) < **şūrīdan** yıkamak (Steingass, 1998, s. 766)} + {Tür. **tak** düzeltmek, eklemek (Clauson, 1972, s. 464) -**m** + **1** iyelik 3. t.}].

çapula kaba deriden yapılmış ucu sivri ve kıvrık ayakkabı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 496) [< Far. *pāçile* kar ayakkabısı (Steingass, 1998, s. 228) < {Far. *pā* ayak (Steingass, 1998, s. 228)} + {Far. *çile* yay kirişi, kumaş kenarı (Steingass, 1998, s. 398)}].

çarık işlenmemiş sığır derisinden yapılan ve deliklerine geçirilen şeritle sıkıca bağlanan ayakkabı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 497) [< Tür. *çaruk* bir çeşit ayakkabı (Clauson, 1972, s. 428)].

çarşaf 2. kadınların kullandığı ve baştan örtülen, pelerinli, etekli sokak giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 500) [< {Far. *çâder* örtü, eşarp (Steingass, 1998, s. 383)} + {Far. *şeb* gece, karanlık (Steingass, 1998, s. 729)}].

çatal don paçaları diz üstünde kalan don (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 501) [< {Tür. *çatal* çatal < *çat* bir araya getirmek (Clauson, 1972, s. 402) - *al*} + {Tür. *don* giysi < *ton* elbise (Clauson, 1972, s. 512) }].

çatki 3. alından geçerek başın çevresine çember gibi bağlanan bağ, kaşbastı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 504) [< Tür. *çat* bir araya getirmek (Clauson, 1972, s. 402) - *ki*].

çedik 1. mesh üzerine giyilen sarı pabuç. 2. terlik (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 509) [< {Tür. *iç* iç (Clauson, 1972, s. 17)} + {Tür. *etük* çizme, terlik (Clauson, 1972, s. 50)}].

çekirge şalvar paçaları çok dar, bacak bölümü geniş olarak dikilmiş şalvar (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 513) [< {Tür. *çekirge* çekirge < *çekürge* çekirge (Clauson, 1972, s. 416)} + {Far. *şalvār* iç pantolon, ayaklara kadar uzanan pantolon, gemicilerin ya da yolcuların pantolonu (Steingass, 1998, s. 758)} < {Far. *şal* uyluk (Steingass, 1998, s. 757)} + {Far. *vār* uygun, ölçülü, yakışık (Steingass, 1998, s. 1449)}].

çekme 6. iş yaparken giyilen bir şalvar türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 514) [< Tür. *çek* çekmek (Clauson, 1972, s. 413) -*me*].

çelgi alna bağlanan yazma, yemeni (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 516) [
Tür. **çel** çelmek < **çal** düşürmek, yere fırlatmak, vurmak (Clauson, 1972, s. 417) **-gi**].

çelik yelek özel alaşım ve maddelerle kurşun geçirmeyecek bir biçimde yapılmış üst giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 517) [
{Tür. **çalık** < **çal** düşürmek, yere fırlatmak, vurmak (Clauson, 1972, s. 417) **-ık**} + {Tür. **yelek** yelek < **yal** at yelesi (Clauson, 1972, s. 916) + **ak** }].

çelme 3. arkadan hafifçe bağlanan başörtüsü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 517) [
Tür. **çel** çelmek < **çal** düşürmek, yere fırlatmak, vurmak (Clauson, 1972, s. 417) **-me**].

çember 5. yazma, yemeni, başörtüsü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 518) [
Far. **çember** daire, kasnak, boğaz çukuru, köprücük kemiği, başörtüsü, yaka, kolye (Steingass, 1998, s. 400)].

çıkma 3. hamamdan çıkarken kullanılan havlu ve kurulanma takımı, çıkacak (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 533) [
Tür. **çık** çıkmak (Clauson, 1972, s. 405) **-ma**].

çintiyan içi astarlı, uzun kadın donu, kadın şalvarı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 550) [
Ar. **çintiyān** ~ **şintiyān** muslin, pamuk ya da ipek pantolon (Tietze, 2002, s. 520)].

çit 2. başörtüsü, yazma, yemeni (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 551) [
Tür. **çit** çiçekli ipek < Sans. **citra** renklendirilmiş (Clauson, 1972, s. 402)].

çizme koncu diz kapaklarına kadar çıkan bir ayakkabı türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 555) [
Tür. **çöz** çözmek < **çöj** çözmek (Clauson, 1972, s. 400) **-me**].

çokal savaşlarda giyilen zırh (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 559) [
Tür. **çug** ipele bağlanmış paket (Clauson, 1972, s. 405) + **al**].

çorap pamuk, yün vb.nden örülen, ayağa giyilen giyecek (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 562) [
Ar. **cūrab** çorap (Baalbaki, 1995, s. 439) < Far. **gorāb** çorabın altına giyilen kısa çorap (Steingass, 1998, s. 1101)].

çul 3. tekke mensuplarının büründüğü örtü. 4. giyim, giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 570) [< Ar. *cull* eyer, semer (Baalbaki, 1995, s. 425) < *c-l-l* örtmek (Baalbaki, 1995, s. 428)].

D

dalfes üstünde sarık bulunmayan fes (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 583) [< {Tür. *dal* dal < *tal* dal (Clauson, 1972, s. 489)} + {*fes* Fas'tan alınmış kıyafet}].

dalgıç elbisesi dalgıçların su altında hareketlerini engellemeden vücutlarını çeşitli etkenlerden korumak için özel olarak yapılmış elbise (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 586) [< {Tür. *dal* dalmak < *tal* dalmak (Clauson, 1972, s. 490) *-gıç*} + {Ar. *elbise* giyecekler, giyim, giydirmek (Baalbaki, 1995, s. 914) < *libās* giyecek, giysi, cüppe (Baalbaki, 1995, s. 914) kelimesinin çoğulu < *l-b-s* giymek (Baalbaki, 1995, s. 915) + *si* iyelik 3.t.}].

damatlık 2. damat için yapılan giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 590) [< Far. *dāmād* damat (Steingass, 1998, s. 499) + *lık*].

deli gömleği tehlikeli ve saldırgan delilere giydirilen kolsuz gömlek (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 616) [< {Tür. *deli* deli < *télve* deli (Clauson, 1972, s. 493)} + {Tür. *gömlek* gömlek < *köñlek* gömlek (Clauson, 1972, s. 732) < *köñle* düşünceye dalmak (Clauson, 1972, s. 732) < *köñl* zihin, düşünce, kalp (Clauson, 1972, s. 731) + *e -k* + *i* iyelik 3.t.}].

denizlik 2. denize girerken kullanılan kadın mayosu (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 629) [< Tür. *deniz* deniz < *teñiz* deniz (Clauson, 1972, s. 527) < *teñ* göl (Clauson, 1972, s. 512) + *iz* + *lık*].

destar sarık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 642) [< Far. *destār* türbanı saran kuşak ya da kaliteli muslin kumaş (Steingass, 1998, s. 521)].

destegül Mevlevi dervişlerinin giydiği kollu cepken ve uzun cüppeye verilen ad (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 642) [< {Far. *deste* sap; el dolusu

(Steingass, 1998, s. 525) < Far. **dest** el (Steingass, 1998, s. 519)} + {Far. **gul** gül].

dışarlık 2. yaşadığı yerden başka bir yere giderken giyilen kıyafet (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 653) [< Tür. **dışar**, dışarı < **taş** dış (Clauson, 1972, s. 557) + **garu** + **lık**].

dolak 1. tozluk yerine bacaklara ayak bileğinden dize kadar dolanan ensiz ve uzun kumaş parçası. 2. başörtüsü, yazma. 3. boyun atkısı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 697) [< Tür. **dola** dolamak < **tolga** dolamak, sarmak (Clauson, 1972, s. 497) **-k**].

dolama 2. giysilerin üstüne giyilen, önü açık bir tür üstlük. 3. poşu (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 697) [< Tür. **dola** dolamak < **tolga** dolamak, sarmak (Clauson, 1972, s. 497) **-ma**].

don 1. giysi. 2. vücudun belden aşağısına giyilen uzun veya kısa iç giysisi, külot (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 703) [< Tür. **don** giysi < **ton** elbise (Clauson, 1972, s. 512)].

döpiyes etek ceketten oluşan iki parçalı kadın giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 715) [< {Fr. **deux** iki (Yurdakul, 2011, s. 524)} + {Fr. **pièce** parça (Yurdakul, 2011, s. 1252)}].

duvak gelinin başını, bazen de yüzünü örten dantel veya tül den örtü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 727) [< Tür. **duvak** duvak < **tuğ** bayrak, sancak (Nadalyayev, 1969, s. 584) + **ak**].

düttürü dar ve kısa giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 744) [< Tür. ***düttürü** ses yansımali kelime olmalı].

düz 4. kısa ökçeli, ökçesiz (ayakkabı) (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 744) [< Tür. **düz** düz < **tüz** düz, eşit, denk (Clauson, 1972, s. 571)]

E

edik 1. yumuşak ve renkli sahtiyandan yapılmış yarım konçlu lapçın. 2. kısa çizme (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 755) [<Tür. **etük** çizme, terlik (Clauson, 1972, s. 50)].

elbise giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 780) [< Ar. **elbise** giyecekler, giyim, giydirmek (Baalbaki, 1995, s. 914) < **libās** giyecek, giysi, cüppe (Baalbaki, 1995, s. 914) kelimesinin çoğulu < **l-b-s** giymek (Baalbaki, 1995, s. 915)].

elçek gelinin elinin içine kına yakılmasından sonra giydiği, kumaştan yapılmış bir eldiven türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 781) [< {Tür. **el** el < **el_{ig}** el (Clauson, 1972, s. 140)} + {Tür. **çek** çekmek (Clauson, 1972, s. 413)}].

eldiven dış etkilere korumak için ele giyilen kumaş, deri veya kauçuktan yapılan el giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 781) [< Far. **dastuvan** eldiven (Steingass, 1998, s. 524) < {Far. **dast** el (Steingass, 1998, s. 519)} + {Far. **bān ~ vān** isme gelen ek; koruyan, kollayan anlamı verir (Steingass, 1998, s. 152)} < Far. **dast** yerine Tür. **el** gelerek oluşmuştur. Bu tür sözcüklere *yarı çeviri sözcükler* denmektedir. Yarı çeviri sözcükler genellikle iki ögeli bileşik sözcük, tamlama, deyim gibi sözlerin bir sözcüğünün çevrilerek, ötekinin olduğu gibi aktarılmasıyla oluşur: Türkçedeki *gam yemek* (Far. *gam* ögesi olduğu gibi alınmıştır) örneğinde olduğu gibi (Aksan, 2015, III. Cilt, s. 34)].

ellik 1. eldiven 3. yelken dikenlerin kullandığı, madenî yüksüğü olan meşin eldiven (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 790) [< Tür. **el** el < **el_{ig}** el (Clauson, 1972, s. 140) + **lik**].

empermeabl yağmurluk (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 796) [< Fr. **impermeable** su geçirmez (Türker Terlemez, 2008, s. 214) < Lat.

impermeabilis geçirgen olmayan < *in* değil, karşıt + *permeabilis* geçirgen (etymonline, 2016, *impermeable*).

enkaz eldiveni kalın kumaş ve deri karışımından yapılan ve enkaz kaldırmada kullanılan eldiven (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 802) [< {Ar. *anḳād* döküntü, moloz (Baalbaki, 1995, s. 198) < *n-ḳ-d* yıkmak, yerle bir etmek (Baalbaki, 1995, s. 1187)} + {Far. *dastuvan* eldiven (Steingass, 1998, s. 524) < {Far. *dast* el (Steingass, 1998, s. 519)} + {Far. *bān* ~ *vān* isme gelen ek; koruyan, kollayan anlamı verir (Steingass, 1998, s. 152)} < Far. *dast* yerine Tür. *el* gelerek oluşmuştur. Bu tür sözcüklere *yarı çeviri sözcükler* denmektedir. Yarı çeviri sözcükler genellikle iki ögeli bileşik sözcük, tamlama, deyim gibi sözlerin bir sözcüğünün çevrilerek, ötekinin olduğu gibi aktarılmasıyla oluşur: Türkçedeki *gam yemek* (Far. *gam* ögesi olduğu gibi alınmıştır) örneğinde olduğu gibi (Aksan, 2015, III. Cilt, s. 34) + *i* iyelik 3.t.}].

entari genellikle tek parçalı kadın giyeceği (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 803) [< Ar. ‘*antari*’ meşhur kahraman ‘Antar’ın isminden (Tietze, 2002, s. 182) < ‘*antar*’ kişi adı + *i* nispet eki].

erkân kürkü padişahın vezirlerine giydirdiği kürk (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 810) [< {Ar. *arkān* güven, itimat; direk, sütun, destek, esas (Topaloğlu & Karaman, 2005, s. 151) < *r-k-n* bir yerde kalmak, itimat etmek (Topaloğlu & Karaman, 2005, s. 151) + {Tür. *kürk* kürk (Clauson, 1972, s. 741) + *ü* iyelik 3.t.}].

espadril üstü keten, tabanı ipten örme ayakkabı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 820) [< Fr. *espadrille* tabanı ip örgülü keten ayakkabı (Türker Terlemez, 2008, s. 185) < Port. *espadillo* korse < Lat. *spartum* İberya ve Kuzey Afrika’da bulunan, ‘İspanyol süpürgesi, İspanyol çimeni’ olarak bilinen; halat, file ve hasır yapımında kullanılan bir bitki (etymonline, 2016, *espadrille*)].

esvap giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 821) [< Ar. *aşvāb* giysiler < *savb* giysi (Baalbaki, 1995, s. 404)].

eşarp başörtüsü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 822) [< Fr. *écharpe* atkı, kaşkol, boyun atkısı (Türker Terlemeç, 2008, s. 175)].

eşofman genellikle spor çalışmalarında giyilen, pamuklu veya sentetik kumaştan, iki parçalı giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 826) [< Fr. *échauffement* ısınma, sporda adalelerin ısıtılması (Yurdakul, 2011, s. 578) < *echauffer* ısıtmak (Yurdakul, 2011, s. 578)].

etek bedenın belden aşağısına giyilen, değişik biçimlerde, genellikle kadın giysisi, eteklik (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 828) [< Tür. *etek* etek (Clauson, 1972, s. 50) < Moğ. *ed* dokuma, dokunmuş kumaş (Lessing, 2003, s. 465) + *ek* küçültme eki].

etek bağı kadınların iç giysilerinin çarşaf altından görünmemesi için bellerine bağladıkları ince kuşak (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 828) [< {Tür. *etek* etek (Clauson, 1972, s. 50) < Moğ. *ed* dokuma, dokunmuş kumaş (Lessing, 2003, s. 465) + *ek* küçültme eki} + {Tür. *bağ* bağ, düğüm, kemer (Clauson, 1972, s. 310) < *ba* bağlamak (Clauson, 1972, s. 292) -ğ + *i* iyelik 3.t.}].

etek bezi kundak çocuklarının belden aşağısına sarılan bez (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 828) [< {Tür. *etek* etek (Clauson, 1972, s. 50) < Moğ. *ed* dokuma, dokunmuş kumaş (Lessing, 2003, s. 465) + *ek* küçültme eki} + {Ar. *bazz* keten (Baalbaki, 1995, s. 235) < *b-z-z* soymak (Topaloğlu & Karaman, 2005, s. 22) + *i* iyelik 3.t.}].

eteklik etek (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 829) [< Tür. *etek* etek (Clauson, 1972, s. 50) < Moğ. *ed* dokuma, dokunmuş kumaş (Lessing, 2003, s. 465) + *ek* küçültme eki + *lik*].

etol genellikle kürkten, gösterişli kumaşlardan veya yün örgüden yapılmış omuz atkısı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 832) [< Fr. *étol* atkı (Yurdakul, 2011, s. 669) < Lat. *stola* elbise, kıyafet (Akderin, 2012, s. 518)].

F

faça 3. giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 845) [< İt. *faccia* yüz (Tanış, 2004, s. 393)].

fanila genellikle ince pamuk ipliğinden dokunmuş, ten üzerine giyilen iç çamaşırı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 849) [< İt. *flanella* fanila, yün kumaş (Tanış, 2004, s. 417) < İng. *flannel* fanila, pazen (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 367)].

faska kundak çocuklarının beline, zıbının üzerinden sarılan geniş sargı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 853) [< Lat. *fascia* bant, şerit (Akderin, 2012, s. 214)].

ferace 1. kadınların sokakta giydikleri, mantoya benzer, arkası bol, yakasız, çoğu kez eteklere kadar uzayan üst giysisi. 2. dervişlerin giydiği bol bir tür hırka (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 861) [< Ar. *faraciyya* ferace, cübbe (Sarı, 1980, s. 1141) < *f-r-c* genişletmek, bir şeyi açmak (Sarı, 1980, s. 1141)].

fermene türlü nakışlarla işlemeli, önü kavuşmayan, yelege benzeyen bir giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 862) [< İt. *paramano* kolçak, kol kapağı, kıvrım (Tanış, 2004, s. 766)].

fes şapka yerine kullanılan, kırmızı, kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan, silindir biçiminde başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 863) [< *fes* Fas'tan alınmış kıyafet].

filar hafif bir terlik (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 875) [< Yun. *phellarion* terlik, şıpsıp (Eren, 1999, s. 145; (Ayverdi, 2011, s. 386)].

file 3. saçların dağılmaması için kullanılan ağ biçiminde örgü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 876) [< Fr. *filet* ağ, hayvan yakalamakta kullanılan geniş delikli ağ (Yurdakul, 2011, s. 726)].

fistan 1. tek parça kadın giysisi. 2. İskoç, Arnavut ve Yunan erkeklerinin giydikleri kısa, pilili eteklik (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 880) [< Yun. *fustani* kadın elbisesi, fistan (Aksoy, 2003, s. 332)].

forma 2. öğrencilerin, sporcuların, bazı mesleklerde çalışanların giydikleri, bağlı buldukları okul, spor kulübü veya meslekleri belirten tek tip giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 886) [< İt. *forma* biçim (Tanış, 2004, s. 422) < Lat. *forma* biçim, şekil, form (Akderin, 2012, s. 225)].

frak resmî törenlerde giyilen uzun etekli, eteğinin arkası beline kadar yırtmaçlı, siyah erkek ceketi veya takımı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 890) [< Fr. *frac* erkek tören giysisi (Yurdakul, 2011, s. 756) < *frock* bir tür uzun ceket (www.cnrtl.fr/etymologie, 2016, *frac*)].

Frenk gömleği yakası kravat takmaya uygun, çoğu uzun kollu, ceket veya yelek altına giyilen erkek gömleği (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 891) [< { Far. *Freng* Fransız, İtalyan, Avrupalı (Steingass, 1998, s. 922)} + {Tür. *gömlek* gömlek < *könlek* gömlek (Clauson, 1972, s. 732) < *könle* düşünceye dalmak (Clauson, 1972, s. 732) < *könül* zihin, düşünce, kalp (Clauson, 1972, s. 731) + *e-k* + *i* iyelik 3.t.}].

fular genellikle boyna bağlanan, bir tür ince ipek kumaş (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 893) [< Fr. *foulard* fular, boyun atkısı (Türker Terlemeç, 2008, s. 195)].

G

galoş 1. sağlık kurumları, müzeler vb. yerlerde özel bölümlere girerken ayakkabıya geçirilen ince ve şeffaf kılıf. 2. tabanı tahtadan yapılmış deri ayakkabı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 900) [< Fr. *galoch* tabanı tahta üstü deri ayakkabı, sabo (Yurdakul, 2011, s. 779) < Lat. *gallicula* < *gallica* (*solea*) Gal'lere özgü sandal (etymonline, 2016, *galoch*; www.cnrtl.fr/etymologie, 2016, *galcohe*)].

gamsele kauçuktan yapılmış, su geçirmeyen yağmurluk (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 902) [< Rum. *kapoutseli* < İt. *capuzzo* (*da marineri*) gemicilerin giydiği başlıklı pelerin (Eren, 1999, s. 150)].

gazeki cepken altına giyilen kolsuz bir tür giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 908) [< *Tür. *kaz ayağı* (Gülensoy B. , 2003, s. 57)].

gaz maskesi zehirli gazlardan korunmak amacıyla özel olarak yapılmış, ağız ve burnu kapatan gereç (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 910) [< {Fr. *gaz* gaz, cismin üç halinden biri (Yurdakul, 2011, s. 788) < Yun. *chaos* boş alan < *gaz* terimi ilk kez J. B. Van Helmont tarafından kullanılmıştır (etymonline, 2016, *gas*)} + {Fr. *masque* maske (Yurdakul, 2011, s. 1036) < İt. *maschera* maske < Lat. *masça* maske < *Ar. *mashara* gülünç, komik, tuhaf (Baalbaki, 1995, s. 1038) < *s-h-r* alay etmek, dalga geçmek (Baalbaki, 1995, s. 627) (etymonline, 2016, *mask*) + *si* iyelik 3.t.}].

gece kıyafeti genellikle özel gecelerde giyilen, gösterişli, göz alıcı bayan giysisi, tuvalet, abiye (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 912) [< {Tür. *keçe* gece (Clauson, 1972, s. 694) < *keç* geç kalmak (Clauson, 1972, s. 694) -e} + {Ar. *kiyāfat* takip, iz sürme (Baalbaki, 1995, s. 878) < *k-v-f* takip etmek, iz sürmek (Baalbaki, 1995, s. 879) + *i* iyelik 3.t.}].

gecelik yatakta giyilen giysi, gömlek (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 912) [< Tür. *keçe* gece (Clauson, 1972, s. 694) < *keç* geç kalmak (Clauson, 1972, s. 694) -e + *lik*].

gecelik entari erkeklerin pijama yerine giydiği uzun, düz üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 912) [< {Tür. *keçe* gece (Clauson, 1972, s. 694) < *keç* geç kalmak (Clauson, 1972, s. 694) -e + *lik*} + {Ar. ‘*antari*’ meşhur kahraman ‘Antar’ın isminden (Tietze, 2002, s. 182)} < ‘*antar*’ kişi adı + *i* nispet eki].

gelinlik 2. gelinin giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 922) [< Tür. *gelin* gelin < *kelin* aileye gelen kişi (Clauson, 1972, s. 719) < *kel* gelmek (Clauson, 1972, s. 715) -*i*n + *lik*].

getr bacağıın alt bölümünü ve ayakkabının üstünü örten, kumaş veya köseleden yapılmış bir tozluk türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 937) [< Fr. *guetre* tozluk (Yurdakul, 2011, s. 827)].

giyecek giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 949) [< Tür. *giy* giymek < *keç* giymek (Clauson, 1972, s. 700) - *ecek*]

giyim 3. giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 949) [< Tür. *giy* giymek < *keç* giymek (Clauson, 1972, s. 700) - *im*]

giyit giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 949) [< Tür. *giy* giymek < *keç* giymek (Clauson, 1972, s. 700) - *it*]

giysi her türlü giyim eşyası, giyecek, elbise, kıyafet, esvap, libas, urba (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 949) [< Tür. *giy* giymek < *keç* giymek (Clauson, 1972, s. 700) - *si*]

gocuk 1. tek parça hayvan postundan yapılan ceket. 2. içi kürk, pelüş vb.nden yapılan kalın ceket (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 952) [< Bulg. *kojuğ* kürk, gocuk (Klasov & Nikolov, 1992, s. 249)].

golf pantolon paçaları büzgülü bacak bölümü daha geniş pantolon (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 952) [< {İng. *golf* golf oyunu (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 418) < Alm. *colf, colve* sopa (etymonline, 2016, *golf*)} + {Fr. *pantolon* pantolon (Yurdakul, 2011, s. 1190) < İt. *pantalone* (eskiden) bir güldürü tipi (Tanış, 2004, s. 762)].

gögüslük 1. genellikle ilköğretim öğrencilerinin giydiği tek biçimde üstlük, önlük. 2. elbisenin kirlenmemesi için göğse takılan önlük veya giyilen bir gömlek türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 957) [< Tür. *gögüs* göğüs < *kögüz* göğüs (Clauson, 1972, s. 714) + *lük*].

gömlek 1. vücudun üst kısmına giyilen kollu veya yarım kollu, yakalı giysi. 2. kadınların giydikleri ince kumaştan yapılmış kolsuz, yakasız iç çamaşırı, kombinezon. 3. vücudun üst kısmına giyilen iç çamaşırı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 961) [<Tür. *gömlek* gömlek < *köñlek* gömlek (Clauson, 1972, s. 732) < *köñle* düşünceye dalmak (Clauson, 1972, s. 732) < *köñ* zihin, düşünce, kalp (Clauson, 1972, s. 731) + *e -k*].

gözene kovandan bal alırken arılardan korunmak için başa giyilen, ön tarafı telden başlık, gözlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 984) [< Tür. **göz** göz < **köz** göz (Clauson, 1972, s. 756)+ **ene**].

gözlük görme bozukluğu olan gözlerin daha iyi görmesine veya gözleri korumaya yarayan, bir çerçeveye yerleştirilmiş çift camdan oluşan araç (TDK, Türkçe Sözlük , 2011, s. 987) [< Tür. **göz** göz < **köz** göz (Clauson, 1972, s. 756) + **lük**].

güneş gözlüğü gözü güneşin zararlı ışınlarından korumaya yarayan alet (TDK, Türkçe Sözlük , 2011, s. 1007) [< {Tür. **güneş** güneş < 1. **küneş** dağın güneş alan kısmı < **kün** güneş ışığı + **eş** (Clauson, 1972, s. 734) 2. **kuyuş** şiddetli öğle sıcağı, güneş (Clauson, 1972, s. 679)} + { Tür. **göz** göz < **köz** göz (Clauson, 1972, s. 756) + **lük** + **ü** iyelik 3.t.}].

güreş mayosu güreşirken, güreşçilerin giydiği özel mayo (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1010) [< {Tür. **güreş** güreş < **küre** kaçmak (Clauson, 1972, s. 737) -**ş**} + {Fr. **maillot** bebek kundağı, sporcu forması < **maille** ilmik, düğüm < **mailler** halkaları veya ilmikleri birbirine geçirmek, halkalarla örmek (Yurdakul, 2011, s. 1013) + **su** iyelik 3.t.}].

H

harmani bütün vücudu saran, kolsuz ve bazen kukuletalı bir tür üst giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1051) [< **harvani** bir çeşit yağmurluk, pelerin (Tietze, 2009, s. 264)].

haydari dervişlerin giydiği, kolsuz, kısa, aba, hırka (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1070) [< Ar. **haydar** aslan (Baalbaki, 1995, s. 496) aynı zamanda Hz. Ali'nin lakabı + **î** nispet eki].

hırka genellikle soğuktan korunmak için giyilen, kumaştan, bazen içi pamukla beslenmiş, ceket biçiminde, önden açık, kollu üst giysisi (TDK, Türkçe Sözlük , 2011, s. 1093) [< Ar. **hırka** paçavra, çaput, elbise parçası (Baalbaki, 1995, s. 508) < **h-r-k** delmek, işlemek (Baalbaki, 1995, s. 508)].

hilat kaftan (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1101) [< Ar. *hil'at* şeref giysisi (Baalbaki, 1995, s. 521) < *h-l-* soyunmak, elbiseleri çıkarmak (Baalbaki, 1995, s. 520)].

horasani üst bölümü sarıktan taşacak biçimde yapılmış hoca kavuğu (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1109) [< Far. *hurāsān* doğu (Steingass, 1998, s. 451) + Ar. *-ī* nispet eki].

hotoz kadınların süs için saçlarının üstlerine taktıkları, çeşitli renk ve biçimde yapılmış küçük başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1113) [< Tür. *kotoz* 'yak' adı verilen öküzün kıllarından örülen ve süs olarak kullanılan püskül (Clauson, 1972, s. 608)].

I

ışkirlak Karagöz'ün başlığı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1134) [< Tür. *ışkirlak* Karagöz ve Hacivat başlığı; fes, külah, şapka (TDK, Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, 2009, s. 2498)].

İ

iç çamaşırı fanila, külot, sütyen gibi tene, içe giyilen giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1143) [< {Tür. *iç* iç (Clauson, 1972, s. 17)} + {Far. *cāma* giysi (Steingass, 1998, s. 351) + *şūy* yıkayan (Steingass, 1998, s. 768) < *şūrīdan* yıkamak (Steingass, 1998, s. 766) + *ı* iyelik 3.t.}].

iç donu pantolon içine giyilen uzun don, dizlik (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1144) [< {Tür. *iç* iç (Clauson, 1972, s. 17)} + {Tür. *don* giysi < *ton* elbise (Clauson, 1972, s. 512) + *u* iyelik 3.t.}].

iç etek kadınların giysi altına giydikleri etek, jupon (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1145) [< {Tür. *iç* iç (Clauson, 1972, s. 17)} + {Tür. *etek* etek (Clauson, 1972, s. 50) < Moğ. *ed* dokuma, dokunmuş kumaş (Lessing, 2003, s. 465) + *ek* küçültme eki}].

içlik içe giyilen çamaşır, iç gömleği (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1148) [< Tür. *iç* iç (Clauson, 1972, s. 17) + *lik*].

ihram 1. hacıların örtündükleri dikişsiz bürgü. 4. Yunanların, Romalıların, günümüzde de Berberilerin büründükleri geniş, beyaz, yünlü çarşaftan giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1158) [< Ar. *ihram* Mekke hacılarının kıyafeti (Baalbaki, 1995, s. 49) < *h-r-m* yoksun bırakmak, çıkarmak, soymak (Baalbaki, 1995, s. 464)].

ikaz yeleği 1. doğal afet zamanlarında enkaz kaldırılırken görevlilerin her an görülebilmeleri için giydikleri, fosforlu şeritleri bulunan yelek. 2. güvenlik görevlilerinin giydiği, fosforlu şeritleri bulunan özel yelek (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1162) [< {Ar. *ikāz* uyarı (Baalbaki, 1995, s. 214) < *y-k-z* tetikte olmak, uyanık olmak (Baalbaki, 1995, s. 1253)} + { Tür. *yelek* yelek < *yal* at yelesi (Clauson, 1972, s. 916) + *ak* + *i* iyelik 3.t.}].

iskarpin ökçeli, konçsuz ayakkabı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1207) [< İt. *scarpa* ayakkabı, kundura (Tanış, 2004, s. 1051) < *scarpinare* taban tepmek (patlatmak, eskitmek), çok (yol) yürümek (Tanış, 2004, s. 1052)].

istanbulin Tanzimat'tan Meşrutiyete kadar Türkiye'de kullanılan, yakası kapalı bir tür erkek ceketi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1211) [< Tür. *İstanbul* İstanbul + *in* < {Yun. *Constantinos* Bizans İmparatoru Konstantin}+ {*polis* şehir}].

iş donu iş yaparken giyilen giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1223) [< {Tür. *iş* iş (Clauson, 1972, s. 254)} + {Tür. *don* giysi < *ton* elbise (Clauson, 1972, s. 512) + *u* iyelik 3.t.}].

işlik 2. gömlek (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1227) [< Tür. *iş* iş (Clauson, 1972, s. 254) + *lik*].

iş önlüğü önlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1228) [< {Tür. *iş* iş (Clauson, 1972, s. 254) }+ {Tür. *ön* ön < *öñ* ön (Clauson, 1972, s. 167) + *lük*+ *ü* iyelik 3.t.}].

J

jaketatay resmî ziyaret ve davetlerde erkeklerin giydikleri, arkası yırtmaçlı, etekleri uzun ve ön köşeleri yuvarlak kesilmiş ceket (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1243) [< {Fr. *jaquette* eskiden kullanılan bir erkek ceketi (Yurdakul, 2011, s. 933) < Fr. *jaque* ortaçağda erkeklerin genellikle zırh altına giydikleri uzun kollu üstlük (Yurdakul, 2011, s. 933) < *İsp. *chaqueta* ceket < *Ar. *ş-k-k* dikmek (Baalbaki, 1995, s. 675) (etymonline, 2016, *jacket*)} + {Fr. *a* bulunma eki} + {*taille* boy, beden, bel, kemer (Türker Terlemez, 2008, s. 319) < *tailer* kesmek, biçmek (Yurdakul, 2011, s. 1567)}].

jartiyer çorapları dizin altında veya üstünde tutmaya yarayan lastikli bağ (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1244) [< Fr. *jarretière* jartiyer (Türker Terlemez, 2008, s. 225) < *jarret* diz arkası (çukuru) (Türker Terlemez, 2008, s. 225)].

jile kadınların genellikle bluz üzerine giydikleri kolsuz elbise (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1245) [< Fr. *gilet* yelek (Yurdakul, 2011, s. 799) < İsp. *chaleco* yelek (Candar Gökçeimam & Ekici, 2012, s. 56) < Tür. *yelek* yelek < *yal* at yelesi (Clauson, 1972, s. 916) + *ak*].

jüpon iç etek (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1246) [<Fr. *jüpon* iç etek (Türker Terlemez, 2008, s. 228) < Fr. *jupe* etek, eteklik (Türker Terlemez, 2008, s. 228) < İt. *giubbone* kaba giysi, kazak (Tanış, 2004, s. 459) < Ar. *cubba* cübbe (Sarı, 1980, s. 190) *c-b-b* 1. kesmek, cübbe giymek (Sarı, 1980, s. 190)].

K

kabalak Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı ordusunda kullanılmış olan, şapka benzeyen bir başlık türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1249) [< Tür. *kabalak* bir çeşit başlık < *kap* örtmek - *alak*].

kaban çeşitli kumaşlardan yapılmış, kalçaya kadar inen ve paltoya benzeyen üst giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1249) [< Fr. *caban* kalın

yünlü kumaştan kapüşonlu manto (Yurdakul, 2011, s. 245) < İt *gabbano* avniye, yağmurluk; sabahlık (Tanış, 2004, s. 439) < Ar. *ḳabā'* dışarıda giyilen giysi (Baalbaki, 1995, s. 847)].

kaftan 1. çoğu ipekten yapılan, bir tür uzun, süslü üst giysisi. 2. padişahların gönül almak, ödüllendirmek için birine giydirdikleri değerli kumaş veya kürkten yapılmış giysi, hilat (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1265) [< Far. *ḥaftān* zırhın altına giyilen yelek (Steingass, 1998, s. 468) < Tür. **kap* dış örtü + *ton* elbise].

kalafat 2. aşağısı dar, yukarısı geniş bir tür yeniçeri başlığı. 3. Osmanlı Devleti'nde vezir veya yüksek mevkide devlet adamlarının giydikleri bir başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1272) [< Yun. *kalafatis* kalafatçı < *Ar. *ḳilf* kabuk, *ḳafr* asfalt, *ḳufr* zift (Eren, 1999, s. 201)].

kalavra ölçeksiz ayakkabı, yemeni (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1273) [< Yun. *kalevra* meşin, pabuç eskisi (Özön, 1962, s. 100)].

kalçın üstüne başka bir şey giyilmek için abadan veya meşinden yapılan çizme biçiminde ayak giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1274) [< İt. *calzino* kısa çorap (Tanış, 2004, s. 194)].

kalensöve 1. sivri tepeli külah (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1278) [< Ar. *ḳalensuve* kapak, kaput, baca şapkası, kapüşon (Baalbaki, 1995, s. 872)].

kallavi vezir ve sadrazamların giydikleri bir tür kavuk (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1283) [< Ar. *ḳullavī* her şeyin üstüyle ilgili, tepe gibi < Ar. *ḳulla* üst, zirve, tepe, doruk (Baalbaki, 1995, s. 871) + *ḳī* nispet eki].

kalpak kesik koni biçiminde deri, kürk, veya kumaştan yapılmış başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1285) [< Tür. *kalıp* kalıp < Ar. *ḳāleb* kalıp, blok, matris, biçim (Baalbaki, 1995, s. 845) + *ak*].

kanadiyen 1. Kanadalı tuzak avcılarının ceketlerine benzeyen içi kürklü veya pamuklu, şal yakalı, kemerli kruvaze ceket. 2. yaz aylarında giyilen bol ve geniş dikimli astarsız hafif ceket (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1294) [<

Fr. *canadienne* astarı koyun postundan yapılmış uzun ceket (Yurdakul, 2011, s. 258) < *Canadienne* Kanadalı < *Canada* Kanada + *ien* +IX].

kanotiye düz kenarlı şapka (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1299) [< Fr. *canotier* (yassı) hasır şapka (Türker Terlemez, 2008, s. 100)].

kap 1. gövdeyi omuzların üstünden çepeçevre saracak biçimde yapılan bir tür üst giysisi. 2. kadınların giydiği kolsuz üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1302) [< Fr. *cape* kolsuz üstlük, pelerin (Türker Terlemez, 2008, s. 100) < İsp. *capa* pelerin (Candar Gökçeimam & Ekici, 2012, s. 48)].

kapama 4. üst baş, giyecek takımı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1304) [< *kapa* kapamak < *kapıg* kapı (Clauson, 1972, s. 583) + *a -ma*].

kapaniçe padişah ve yüksek rütbeli din ve devlet görevlilerinin giydiği kolsuz, geniş yakalı kürk (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1305) [< Bulg. *kabanica* yağmurluk, kepenek (Eren, 1999, s. 199) < İt. *gabano* avniye, yağmurluk; sabahlık (Tanış, 2004, s. 439)].

kapela şapka (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1306) [< İt. *cappello* şapka (Tanış, 2004, s. 204)].

kaput asker paltosu (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1312) [< Fr. *capote* kalın kumaştan yapılmış ve genellikle kapüşonlu manto, kaput, kaban (Yurdakul, 2011, s. 265)].

kapüşon başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1312) [< Fr. *capuchon* kukuleta, kapüşon (Yurdakul, 2011, s. 266) < İt. *cappuccio* başlık (Tanış, 2004, s. 204)].

karnaval maskesi karnavalda takılan gülünç maske, maskara (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1335) [< {Fr. *carnaval* karnaval, özellikle büyük perhizden önceki üç gün boyunca yapılan karnaval (Yurdakul, 2011, s. 271) < İt. *carnevale* karnaval, şenlik (Tanış, 2004, s. 208)} + {Fr. *masque* maske (Yurdakul, 2011, s. 1036) < İt. *maschera* maske < Lat. *masça* maske < *Ar. *maşhara* gülünç, komik, tuhaf (Baalbaki, 1995, s. 1038) < *s-ğ-r* alay etmek,

dalga geçmek (Baalbaki, 1995, s. 627) (etymonline, 2016, *mask*) + *si*iyelik 3.t.}}].

kask başı darbelerden korumak için sertleştirilmiş sentetik maddelerden yapılmış sağlam başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1343) [< Fr. *casque* askeri miğfer, zırhlı başlık (Yurdakul, 2011, s. 276) < İsp. *casco* kask (Candar Gökçeimam & Ekici, 2012, s. 51) < İsp. *cascar* kırmak (Candar Gökçeimam & Ekici, 2012, s. 51) < Lat. *quassare* sarsmak, zarar vermek, parçalamak, yok etmek (Akderin, 2012, s. 460)].

kasket genellikle erkeklerin giydiği, önü siperli başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1343) [< Fr. *casquette* kasket (Yurdakul, 2011, s. 277) < İsp. *casco* kask (Candar Gökçeimam & Ekici, 2012, s. 51) < İsp. *cascar* kırmak (Candar Gökçeimam & Ekici, 2012, s. 51) < Lat. *quassare* sarsmak, zarar vermek, parçalamak, yok etmek (Akderin, 2012, s. 460)].

kaşkol boyun atkısı, atkı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1347) [< {Fr. *cache* saklanmış, görülmesi istenmeyen (Yurdakul, 2011, s. 247) < Fr. *cachier* saklamak, gizlemek (Yurdakul, 2011, s. 247)} + {Fr. *col* yaka, giysi yakası (Yurdakul, 2011, s. 340)}].

kaşkorse ten üzerine giyilen ince kadın fanilasası (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1347) [< {Fr. *cache* saklanmış, görülmesi istenmeyen (Yurdakul, 2011, s. 247) < Fr. *cachier* saklamak, gizlemek (Yurdakul, 2011, s. 247)} + {Fr. *corset* korse (Türker Terlemez, 2008, s. 142) < Fr. *corps* cisim, vücut, gövde, beden (Türker Terlemez, 2008, s. 141)}].

kaşpusiye hafif üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1347) [< {Fr. *cache* saklanmış, görülmesi istenmeyen (Yurdakul, 2011, s. 247) < Fr. *cachier* saklamak, gizlemek (Yurdakul, 2011, s. 247)} + {Fr. *poussière* toz (Yurdakul, 2011, s. 1306)}].

kavuk pamuktan yapılmış, üzerine sarık sarılan erkek başlığı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1359) [< Tür. *kavuk* mesane (Clauson, 1972, s. 583)].

kazak 1. baştan geçirilerek giyilen, genellikle kollu, örme üst giysisi. 2. jokeylerin giydiği, göz alıcı renklerde bir ceket türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1370) [< Fr. *casaque* ceket, ipek kumaştan yapılmış binicilik ceketi (Türker Terlemez, 2008, s. 105) < İt. *casacca* kazak (Tanış, 2004, s. 210)].

kebe kısa kepenek (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1375) [< Yun. *kapa* pelerin, kap (Aksoy, 2003, s. 139) < İt. *cappa* örtü, kapak, başlıklı giysi, harmani, cüppe (Tanış, 2004, s. 204)].

kefen ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez, kefen bezi, yakasız gömlek, yakasız mintan (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1378) [< Ar. *kafan* kefen (Baalbaki, 1995, s. 897) < *k-f-n* kefenlemek (Baalbaki, 1995, s. 897)].

kefiye Arapların kullandığı ve omuzları da örten, püsküllü erkek başörtüsü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1378) [< Ar. *katfiyye* omuz (Baalbaki, 1995, s. 887) < *k-t-f* bağlamak (Baalbaki, 1995, s. 887)].

kelik eski ayakkabı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1381) [< Far. *kālak* bir çeşit terlik (Steingass, 1998, s. 1008)].

kemer bele dolayarak toka ile tutturulan, kumaş, deri veya metalden yapılan bel bağı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1384) [< Far. *kemer* bir şeyin ortası, bel, (Steingass, 1998, s. 1048-1049)].

kep 1. başlık, sipersiz şapka. 2. asker şapkası. 3. hemşirelerin giydiği başlık. 4. bazı törenlerde profesör ve öğrencilerin giydikleri özel başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1391) [< İng. *cap* kep, takke, kasket, başlık (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 137) < Lat. *cappa* başlıklı pelerin < Lat. *caput* baş (Akderin, 2012, s. 88) (etymonline, 2016, *cap*)].

kepenek çobanların omuzlarına aldıkları dikişsiz, kolsuz, keçeden üstlük, aba (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1392) [< *Tür. *kapa* kapamak- < **kapıg* kapı (Clouston, 1972, s. 583) + *a-n-k* (Gülensoy T. , 2011, s. 497)].

kepez 3. gelin başlığı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1392) [< Tür. *kepez* gelin başlığı < *kepez* ~ *kebez* pamuk (Gülensoy T. , 2011, s. 498)].

kerrake ince softan hafif ve dar bir üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1394) [< Ar. **karrāka* serpiştirmek, serpme aleti (Baalbaki, 1995, s. 890)].

kes ayak bileklerini de içine alan kapalı jimnastik ayakkabısı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1395) [< İng. *Keds* tescilli bir ayakkabı türünün marka adı < Lat. *ped* ayak (etymonline, 2016, *Ked*)].

kevel kuzu veya koyun postundan yapılmış kürk (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1403) [< Far. *kabal* kısa tüylü deri; koyun postundan yapılmış giysi (Steingass, 1998, s. 1013)].

kıvrak 5. ince tülbent veya ipekli başörtüsü. 6. yerli dokuması kara bezden yapılmış köylü kadın yeldirmesi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1430) [< Tür. *kıvr* kıvrırmak < *kavır* sıkmak, büzmek (Clauson, 1972, s. 585) *-ak*].

kıyafet 1. giysi. 2. resmî giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1431) [< Ar. *kıyāfat* takip, iz sürme (Baalbaki, 1995, s. 878) < *k-v-f* takip etmek, iz sürmek (Baalbaki, 1995, s. 879)].

kimono 1. japonların önden çapraz olarak kavuşan uzun ve geniş kollu ulusal giysisi. 2. geniş kollu sabahlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1442) [< Jap. *kimono* giyilen şey, elbise < {Jap. *ki* giymek} + {Jap. *mono* şey} (etymonline, 2016, *kimono*)].

kispet yağlı güreşte pehlivanların giydikleri, belden baldıra kadar uzanan, dar paçalı, meşin pantolon (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1448) [< Ar. *kisvat* arkaya giyilecek elbise (Sarı, 1980, s. 1308) < *k-s-y* elbise giymek (Sarı, 1980, s. 1308)].

kisve 2. hacıların Kâbe’de giydikleri beyaz üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1448) [< Ar. *kisvat* arkaya giyilecek elbise (Sarı, 1980, s. 1308) < *k-s-y* elbise giymek (Sarı, 1980, s. 1308)].

kolçak 1. yalnız başparmağı ayrı, diğer dört parmağı bir örülmüş yün eldiven. 3. ceket veya gömlek kollarının kirlenmesine engel olmak için bilekten dirseğe kadar geçirilen eğreti kolluk. 5. kola geçirilen işaretli bağ,

pazubent. 6. zırhın kola geçirilen parçası (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1462) [< Tür. **kolçak** eldiven, manşon (Clauson, 1972, s. 618) < **kol** kol (Clauson, 1972, s. 614) + **çak**].

kolluk 2. iş yaparken giysiyi korumak için bilekten dirseğe kadar kola geçirilen, genellikle koyu renkli kumaştan dikilmiş parça. 3. kollara takılan ve dikkati çekmesi istenen görevlilerin kimliklerini gösteren şerit (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1463) [< Tür. **kol** kol (Clauson, 1972, s. 614) + **luk**].

kolonyal şapka sıcağı geçirmeyen içi mantarlı bir şapka türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1464) [< {Fr. **colonial** sömürgelerle ilgili (Yurdakul, 2011, s. 344)} + {Bulg. **şapka** şapka (Yançev, 1992, s. 308)}].

kombinezon 2. kadınların giydikleri kısa ve kolsuz iç çamaşırı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1467) [< Fr. **combinaison** kadın iç çamaşırı (Yurdakul, 2011, s. 346)].

koparan kolları geriye sarkık cepken biçiminde, beyaz keçeden yapılmış kaytanla işlemeli bir tür ceket (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1479) [< Tür. **kop** kopmak < **kop** yerinden kalkmak, yükseğe uçmak (Clauson, 1972, s. 580) **-ar -an**].

korsaj küçük, kısa korse (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1484) [< Fr. **corsage** (bayanlarda) bluz, gömlek (Türker Terlemez, 2008, s. 142) < Fr. **corset** korse (Türker Terlemez, 2008, s. 142) < Fr. **corps** cisim, vücut, gövde, beden (Türker Terlemez, 2008, s. 141)].

korse 1. ince görünmek için kullanılan esnek iç giysisi. 2. herhangi bir darbeden zarar görmemesi için boyna takılan, bel fitiği gibi durumlarda bedeni düzgün tutmaya yarayan nesne, sargaç (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1484) [< Fr. **corset** korse (Türker Terlemez, 2008, s. 142) < Fr. **corps** cisim, vücut, gövde, beden (Türker Terlemez, 2008, s. 141)].

kostüm 1. ceket, pantolon ve bazen de yelekten oluşan erkek takım giysisi. 2. çoğunlukla sokakta giyilmek için dikilmiş kadın giysisi. 3. sinema

ve tiyatrodaki rol gereği giyilen kıyafetlerin genel adı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1487) [< Fr. *costume* şu veya bu zamanda şu veya bu ülkedeki giyim tarzı, kıyafetler (Yurdakul, 2011, s. 400) < İt. *costume* alışkanlık, gelenek, görenek, davranış, tutum, giysi, elbise (Tanış, 2004, s. 286-287)].

kravat bir ucu ince, diğer ucu daha geniş, gömlek yakasının altından geçirilerek üçgen biçiminde bağlanan, özel kumaştan yapılan giysi aksesuarı, boyun bağı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1510) [< Fr. *cravate* kravat, boyun bağı (Türker Terlemez, 2008, s. 146) < *Croate* ‘Hırvat’ isminden].

kukuleta yağmur, soğuk vb. dış etkilere karşı başa geçirilen, giysiye dikili veya ayrı olarak kullanılan başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1517) [< İt. *cucullo* başlık(lı giysi) (Tanış, 2004, s. 293) + *etta* küçültme eki].

kulaklık kulakları soğuk, rüzgar vb. dış etkilerden korumak için kulak kepeğini örtecek biçimde yapılmış kılıf (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1520) [< Tür. *kulak* kulak < *kulkak* kulak (Clauson, 1972, s. 621) + *lık*].

kundak yeni doğmuş çocuğu ilk aylarda sıkıca sarıp sarmalamaya yarayan geniş bez (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1526) [< Uyg. *kong* kalça + *da* kalçasından bağlamak -*k* (Gülensoy T. , 2011, s. 568)].

kundura kaba işlenmiş, başsız, konçsuz ayakkabı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1526) [< İt. *condurre* götürmek (Talip, Finazer, & Tubino, 1958, s. 68)].

kuşak bele sarılan uzun ve enli kumaş (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1542) [< Tür. *kuşak* kuşak < *kurşa* kuşak bağlamak (Clauson, 1972, s. 665) -*k*].

külâh 3. erkeklerin giydiği genellikle keçeden, ucu sivri veya yüksek başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1556) [< Far. *kulâh* Muhammedî derviş ve keşişlerin giydiği siyah kuzu derisinden yapılmış konik şapka (Steingass, 1998, s. 1041)].

külot 1. kısa, beli lastikli iç çamaşırı, don. 2. genellikle binicilerin giydikleri paçası dar, üst bölümü geniş pantolon (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1558) [< Fr. *culotte* şort, bermuda < *cul* kış, göt, kaba et (Türker Terlemez, 2008, s. 150)].

külotlu çorap kalçaları da içine alabilecek biçimde üretilmiş çorap (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1558) [< {Fr. *culotte* şort, bermuda < *cul* kış, göt, kaba et (Türker Terlemez, 2008, s. 150) + *lu*} + {Ar. *cûrab* çorap (Baalbaki, 1995, s. 439) < Far. *gorāb* çorabın altına giyilen kısa çorap (Steingass, 1998, s. 1101)}].

kürk 3. hayvan postundan yapılan giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1563) [<Tür. *kürk* kürk (Clouston, 1972, s. 741)].

L

lapçm tabanı meşinden olan mest, edik (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1576) [< {Far. *lab* dudak (Steingass, 1998, s. 1115)} + { Far. *çm̄* katlama, kıvrım, kırışıklık (Steingass, 1998, s. 406)}].

lastik 2. kauçuktan yapılmış ayakkabı. 7. korse (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1576) [< Fr. *élastique* esnek (Yurdakul, 2011, s. 594) < Yun. *elastikos* esnek (Aksoy, 2003, s. 98)].

lata Osmanlılarda ilmiyenin giydiği bir üstlük türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1577) [< İt. *coculetta* (Ayverdi, 2011, s. 737)].

leçek başörtüsü, yün atkı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1580) [< Far. *laçak* Kadınların üçgen biçiminde ikiye katlayarak giydiği kare örtü (Steingass, 1998, s. 1118)].

libas giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1585) [< Ar. *libās* giyecek, giysi, cüppe (Baalbaki, 1995, s. 914) < *l-b-s* giymek (Baalbaki, 1995, s. 915)].

lizöz yatakta kadınların giydiği bir tür yün hırka (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1590) [< Fr. *liseuse* kadınların genellikle yatakta okurken

kullandıkları omuzları ve kolları örten hafif üstlük (Yurdakul, 2011, s. 988) < Fr. *lire* okumak (Yurdakul, 2011, s. 988)].

M

mahrama bazı bölgelerde kadınların sokağa çıkarken manto üzerine örtündükleri işlemeli geniş örtü, makrama (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1607) [< Ar. *mahrama* mendil, peçete (Baalbaki, 1995, s. 989) < *h-r-m* yasaklamak, sınırlamak (Baalbaki, 1995, s. 465)].

makferlan omuzdan yarı bele kadar inen pelerini olan palto (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1611) [< İng. *Mc Farlaine* Farlaine'in oğlu < *mc* oğlu + *Farlaine* kişi adı (etymonline, 2016, *mac*)].

makosen 1. Kuzey Amerika Kızılderililerinin giydiği deriden yapılmış tek parça ayakkabı. 2. kısa ökçeli, bağısız ayakkabı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1612) [< Fr. *mocassin* < Algonquian (Kuzey Amerika yerlilerinin dili) *moccasin* Kuzey Amerika yerlilerinin giydiği geyik derisi veya yumuşak deriden yapılmış ayakkabı (etymonline, 2016, *moccasin*)].

maksi etek boyu topuklara kadar uzanan etek, maksi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1613) [< {Fr. *maxi* azami, maksimum < Lat. *maximus* en büyük (Akderin, 2012, s. 335)} + {Tür. *etek* etek (Clauson, 1972, s. 50) < Moğ. *ed* dokuma, dokunmuş kumaş (Lessing, 2003, s. 465) + *ek* küçültme eki}].

manşon elleri soğuktan korumak için kullanılan astarlanmış kürk, el kürkü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1622) [< Fr. *manchon* elleri soğuktan koruyan kürk (Yurdakul, 2011, s. 1021) < Fr. *manche* giysi kolu, yen (Yurdakul, 2011, s. 1021)].

manto kadın paltosu (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1624) [< Fr. *manteau* manto, palto (Yurdakul, 2011, s. 1026) < Lat. *mantelum* elbise (Akderin, 2012, s. 332)].

maske 1. boyalı karton kumaş veya plastikten yapılan ve başkalarınca tanınmamak için yüze geçirilerek kullanılan yapma yüz. 2. korunmak için özel olarak yapılıp yüze geçirilen şey (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1631) [< Fr. *masque* maske (Yurdakul, 2011, s. 1036) < İt. *maschera* maske < Lat. *masça* maske < *Ar. *mashara* gülünç, komik, tuhaf (Baalbaki, 1995, s. 1038) < *s-h-r* alay etmek, dalga geçmek (Baalbaki, 1995, s. 627) (etymonline, 2016, *mask*)]

maşlah 1. tek parçalı ve kol yerine yarıkları olan bir tür kadın üstlüğü. 2. bazı varlıklı Arapların giydiği ipekten pelerin (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1634) [< Ar. *maşlah* kişiyi yarı soyunuk gösteren kıyafet < Ar. *ş-l-h* soyunmak, giysilerini çıkarmak (Baalbaki, 1995, s. 676)].

mayo genellikle denize girerken ten üzerine giyilen, vücudun gerekli kısımlarını sıkıca örten giysi [< Fr. *maillot* bebek kundağı, sporcu forması < *maille* ilmik, düğüm < *mailler* halkaları veya ilmikleri birbirine geçirmek, halkalarla örmek (Yurdakul, 2011, s. 1013)]

mest üzerine mesh edilebilen, kısa konçlu hafif ve yumuşak bir ayakkabı türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1663) [< Ar. *mash* silmek, paspaslamak, ovalamak, temizlemek, parlatmak (Baalbaki, 1995, s. 1038) < *m-s-h* silmek (Sarı, 1980, s. 1433)].

miğfer savaşçıların veya itfaiyecilerin başlarına giydikleri demir başlık, tolga (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1679) [< Ar. *miğfar* zırh külâhı (Fîrûzâbâdî, 1853, s. 56) < *ğ-f-r* unutmak, başışlamak, gözetmek, kurtarmak (Baalbaki, 1995, s. 802)].

mini etek boyu diz kapağından yukarıda olan, çeşitli kısalıkta etek (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1687) [< {Fr. *mini* mini etek sözcüğünün kısaltılmışı (Yurdakul, 2011, s. 1067) < Fr. *minimal* en düşük, en küçük, en az (Yurdakul, 2011, s. 1068) < Lat. *minimus* çok küçük (Akderin, 2012, s. 340)} + {Tür. *etek* etek (Clauson, 1972, s. 50) < Moğ. *ed* dokuma, dokunmuş kumaş (Lessing, 2003, s. 465) + *ek* küçültme eki}].

mintan 1. yakasız, uzun kollu erkek gömleği. 2. gömlek üzerine giyilen kollu yelek (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1688) [< Far. *nīm-tan* kısa giysi veya gömlek; Kalender denilen doğulu keşişler tarafından giyilen göbeğin alt kısımlarına kadar uzanan yelek; kadınların giydiği ceket (Steingass, 1998, s. 1445) < { Far. *nīm* yumuşak elbise, kadife, saten (Steingass, 1998, s. 1444)} + {Far. *tan* vücut (Steingass, 1998, s. 326)}].

monokl tek gözde kaş ile yanak arasına sıkıştırılan, çerçevesiz ve tek camlı gözlük (TDK, Türkçe Sözlük , 2011, s. 1695) [< Fr. *monocle* < Lat. *monoculus* tek gözlü < {Yun. *monos* tek} + {Lat. *oculus* göz} (etymonline, 2016, *monocle*)].

mont kumaştan veya deriden yapılan, genellikle belden kemerli, üstünde cepleri bulunan, gömlek, hırka vb. üzerine giyilen kısa, hafif giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1696) [< İng. *montgomery* İngiliz generali Alexander Montgomery adından (Ayverdi, 2011, s. 832)].

muşamba 3. su geçirmeyecek biçimde yapılmış yağmurluk (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1714) [< Ar. *muşamma*^ç mumlanmış (Baalbaki, 1995, s. 1049) < Ar. *şam*^ç mum (Baalbaki, 1995, s. 678) < *ş-m-ç* ışığını parlatmak (Sarı, 1980, s. 838)].

N

nalın takunya (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1748) [< Ar. *na*^ç*l* ayakkabı, bot, sandal (Baalbaki, 1995, s. 1180) < *n-ç-l* birine pabuç giydirmek + *ayn* ikilik anlamı katar].

namaz bezi 2. başa örtülen bir örtü türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1749) [< {Far. *namāz* günde beş defa tekrarlanan ve (dinî) kanunlarla düzenlenmiş ibadet (Steingass, 1998, s. 1425) Sans. *namas* selamlama saygı duruşu (Yılmaz, 2014, s. 393)} + {Ar. *bazz* keten (Baalbaki, 1995, s. 235) < *b-z-z* soymak (Topaloğlu & Karaman, 2005, s. 22) + *i*iyelik 3.t.}].

namaz örtüsü namaz kılariken kadınların başlarına örttüikleri tülbent vb. kumaştan yapılan örtü, namaz bezi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1749) [< {Far. *namâz* günde beş defa tekrarlanan ve (dinî) kanunlarla düzenlenmiş ibadet (Steingass, 1998, s. 1425) < Sans. *namas* selamlama, saygı duruşu (Yılmaz, 2014, s. 393)} + {Tür. *örtü*_g örtü (Clauson, 1972, ss. 205-206) < *ört* örtmek (Clauson, 1972, s. 202) -*ü*_g + *sü* iyelik 3.t.}]].

natır nalını kadınlar hamamında en yüksek ökçeli nalın türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1754) [< {Ar. *nâṭūr* bağ, bahçe bekçisi (Baalbaki, 1995, s. 1152)} + {Ar. *naʿl* ayakkabı, bot, sandal (Baalbaki, 1995, s. 1180) < *n-ʿl* birine pabuç giydirmek + *ayn* ikilik anlamı katar + *l* iyelik 3.t.}]].

nezgep başa takılan bürgü ve saçları tutmaya yarayan, üzerinde eski Türk motifleri bulunan başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1769) [< {Erm. *maz* saç (Parker, 2008, s. 266)} + {Erm. *kap* bağ (Parker, 2008, s. 182)} (Eren, 1999, s. 299)].

nikap yüz örtüsü, peçe (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1772) [< Ar. *niḳāb* duvak (Baalbaki, 1995, s. 1185) < Ar. *n-ḳ-b* delmek, delik açmak, delinmek (Baalbaki, 1995, s. 1186)].

Ö

önlük 1. herhangi bir iş genellikle de yemek yaparken giysi kirlenmesin diye giyilen, boyundan askılı ve bele bağlanan örtü, iş önlüğü. 2. laboratuvar, tezgâh vb. yerlerde çalışırken giysinin kirlenmemesi için giyilen, gömlek tarzında olup etek boyu uzun olan, genellikle beyaz renkte giysi. 3. ilköğretim öğrencilerinin giydiği bir örnek giysi. 4. küçük çocuklara yemek yedirirken üstlerini korumak için boyunlarına bağlanan örtü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1854-1855) [< Tür. *ön* ön < *öñ* ön (Clauson, 1972, s. 167) + *lük*].

P

pabuç ayakkabı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1873) [< Far. *pā-pūş* ayakkabı (Steingass, 1998, s. 228) < {Far. *pā* ayak (Steingass, 1998, s. 228)} + {Far. *pūş* kaplama, örtü (Steingass, 1998, s. 260) < *pūşidan* örtmek, kaplamak, gizlemek (Steingass, 1998, s. 260)}].

paçalık 4. gelinin paça günü giydiği giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1874) [< Far. *pāça* paça (Steingass, 1998, s. 229) + *lık*].

palaska Askerlerin bellerine bağladıkları veya göğüslerine çaprazlama taktıkları, üzerinde fişek, kasatura vb. koymak için yerleri bulunan, genellikle köseleden yapılmış kayış (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1877) [< Mac. *palack* şişe, tüp, büyük cam, kavanoz (Güngörmüş, 2014, s. 201) < Alm. *flasche* şişe (Önen & Şanbey, 1993, s. 339)].

palto soğuk havalarda öbür giyeceklerin üstüne giyilen kalın kumaştan giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1878) [< Fr. *paletot* palto (Yurdakul, 2011, s. 1184)].

pamuklu 2. yüzüyle astarı arasına pamuk yayılarak dikilen hırka (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1879) [< Far. *panba* pamuk (Steingass, 1998, s. 256) + *lu*].

panama Orta Amerika'da yetişen bir bitkinin yapraklarından örülmüş yumuşak hasır şapka (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1879) [< Fr. *panama* Panama yer adından].

pantolon belden başlayan ve genellikle paçaları ayak bileklerine kadar ine giyecek (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1881) [< Fr. *pantolon* pantolon (Yurdakul, 2011, s. 1190) < İt. *pantalone* (eskiden) bir güldürü tipi (Tanış, 2004, s. 762)].

pantuflla abadan yapılmış terlik (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1881) [< İt. *pantofola* terlik (Tanış, 2004, s. 763) < Yun. *panduflla* terlik (Aksoy, 2003, s. 214)].

papak genellikle Azerbaycan ve Kafkasya’da giyilen, kuzu derisinden veya yününden yapılan, uzun tüylü başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1882) [< Az. *papağ* tüylü deriden yapılan başlık, kalpak (Altaylı, 1994, s. 955)].

papyon kelebek biçiminde, bir çengelle veya lastik bağla yakaya tutturulan kravat, papyon kravat (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1883) [< Fr. *papillon* kelebek (Türker Terlemez, 2008, s. 262) < Lat. *papilio* kelebek (Akderin, 2012, s. 397)].

pardösü serin havalarda öbür giysilerin üzerine giyilen, paltodan ince üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1889) [< Fr. *pardessus* pardösü (Yurdakul, 2011, s. 1198) < *par* -de, -den, -in içinde (Yurdakul, 2011, s. 1193) + *dessus* üst taraf, üstte kalan kısım (Yurdakul, 2011, s. 518)].

parka 1. genellikle askerin açık hava eğitimi ve manevra sırasında giydiği soğuğa karşı koruyucu, başlıklı bir tür üstlük. 2. genellikle gençlerin giydiği başlıklı bir tür üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1889) [< Rus. *parka* deri ya da deriden yapılmış ceket < Sam. (etymonline, 2016, *parka*)].

paten 1. buz üstünde kaymak için kullanılan, çoğunlukla tabanına dar uzun bir çelik takılı ayakkabı. 2. bu ayakkabının düz yerlerde kaymakta kullanılan tekerlekli türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1898) [< Fr. *patin* paten (Türker Terlemez, 2008, s. 265) < Fr. *patte* (bazı hayvan, kuş ve böceklerde) ayak (Yurdakul, 2011, s. 1214)].

patik 1. altı yumuşak veya ince deriden, genellikle üstten bağlı küçük çocuk ayakkabısı. 2. genellikle iple örülerek yapılan ayakkabı biçimindeki çorap (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1899) [< Yun. *patiki* terlik, pabuç < Yun. *pato* yürümek (Gülensoy B. , 2003, s. 106)].

pazubent 1. belli bir amaçla kola geçirilen enli kuşak, kolçak. 2. kol muskası (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1905) [Far. *bāzu-band* bilezik, kolçak (Steingass, 1998, s. 145)< {Far. *bāzū* kol ya da kolun üst bölümü (Steingass, 1998, s. 145)} + {Far. *band* bağ (Steingass, 1998, s. 201)}].

peçe kadınların sokakta yüzlerine örttükları ince siyah örtü, nikap (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1905) [< İt. *pezza* yama(lık), kumaş parçası (Tanış, 2004, s. 805)].

pelerin omuzlardan aşağı dökülen, geniş kolsuz bir tür üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1908) [< Fr. *pélerine* pelerin (Yurdakul, 2011, s. 1221)].

penuvar bir tür sabahlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1911) [< Fr. *peignoir* kadınların taranırken omuzlarına aldıkları bez veya örtü (Yurdakul, 2011, s. 1220) < {Fr. *peigné* taranmış; penye kumaş (Yurdakul, 2011, s. 1220) < *peigner* saç taramak; tekstil ipliği taramak (Yurdakul, 2011, s. 1220)} + {Fr. *noir* siyah (Yurdakul, 2011, s. 1126)}].

penye 1. dokumacılıkta özel araçla apresi yapılmış bir tür ince kumaş. 2. bu kumaştan yapılmış üst giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1911) [< Fr. *peigné* taranmış; penye kumaş (Yurdakul, 2011, s. 1220) < *peigner* saç taramak; tekstil ipliği taramak (Yurdakul, 2011, s. 1220)].

peştamal 1. hamamda örtünmek için kullanılan ince dokuma. 2. iş yaparken bele bağlanan uzun, geniş dokuma. 3. başa ve omuzlara örtülen dokuma (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1918) [< Far. *pušt-māl* önlük (Steingass, 1998, s. 252) < {Far. *pušt* arka (Steingass, 1998, s. 251)} + {Far. *māl* silmek, ovalamak (Steingass, 1998, s. 1142) < *mālīdan* ovalamak, cilalamak, parlatmak (Steingass, 1998, s. 1144)}].

pırpıt 3. pehlivanların güreşte kispet yerine giydikleri, kalın bezden yapılmış veya keçi kılından örölmüş don (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1922) [< Yun. *peripodi* (Eren, 1999, s. 333) Yun. *peri* hakkında, üstüne, ilişkin, ilgili (Saffraniou, 2004, s. 256) + *podī* ayak, bacak (Saffraniou, 2004, s. 268)].

pijama iki parçadan oluşan yatak giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1923) [< Fr. *pyjama* pijama (Türker Terlemez, 2008, s. 280) < Far. *pāy-*

cāma don, pantolon (Steingass, 1998, s. 234) < {Far. **pāy** ayak (Steingass, 1998, s. 234)} + {Far. **cāma** giysi (Steingass, 1998, s. 351)}].

plastron 2. kılıç oyunu oynarken kullanılan meşin göğüslük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1933) [< Fr. **plastron** göğsü koruyan zırh (Yurdakul, 2011, s. 1270) < İt. **piastrone** bağa, kabuk (Tanış, 2004, s. 809) < İt. **piastra** levha, tabaka, plaka, sac (Tanış, 2004, s. 809)].

postal genellikle askerlerin giydiği konçlu ve kaba potin (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1941) [< Bulg. **postal** ayakkabı (Eren, 1999, s. 338)].

poşu kenarları saçaklı ipek, pamuk, yün vb.nden yapılmış bir başörtüsü türü, dolama (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1941) [< Erm. **poşi** kadınların giydiği siyah ipek başörtüsü (Eren, 1999, s. 338) < Far. **pūşe** duvak (Steingass, 1998, s. 260) < **pūşidan** örtmek, kaplamak, gizlemek (Steingass, 1998, s. 260)].

potin koncu ayak bileğini örtecek kadar uzun olan, bağcıklı veya yan tarafı lastikli ayakkabı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1942) [< Fr. **bottine** kısa çizme, potin (Yurdakul, 2011, s. 218) < Fr. **botte** çizme, bot (Yurdakul, 2011, s. 218)].

potur arka tarafında kırmaları çok, bacakları dar bir pantolon türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1942) [< Erm. **potor** katlanmış, büzgülü bir çeşit pantolon (Eren, 1999, s. 339)].

prostela önlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1948) [< Rum. **prostela** önlük (Eren, 1999, s. 340) < Yun. **embros** öne, ileriye (Saffraniou, 2004, s. 112) < Yun. **prosthios** ön (Saffraniou, 2004, s. 280)].

pusat 2. silah, zırh vb. savaş aracı. 3. giysi veya giysilik kumaş (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1953) [< *Ar. **bisāt** halı, kilim, yaygı (Baalbaki, 1995, s. 236) < **b-s-ṭ** yaymak (Sarı, 1980, s. 98)].

R

redingot arkası yırtmaçlı, etekleri uzun, çift sıra düğmeli, resmî erkek ceketi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1969) [< Fr. *redingote* arkası yırtmaçlı, etekleri uzun erkek giysisi (Yurdakul, 2011, s. 1390) < İng. *riding-coat* < {İng. *riding* biniş, binicilik < *ride* at veya başka hayvana binmek, arabaya binmek, araba ile gitmek (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 834)} + {İng. *coat* palto, ceket (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 179)}].

reglan 2. pelerinli bir çeşit palto (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1970) [< İng. *raglan* reglan kollu palto (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 799) < Kırım Savaşı'ndaki İngiliz kuvvetlerinin kumandanı *Lord Raglan* adından; *Raglan* Galler'deki bir kasabanın adı (etymonline, 2016, *raglan*)].

resmî elbise resmî giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1969) [< {Ar. *resm* çizim, tarif, tasarım (Baalbaki, 1995, s. 584) < *r-s-m* çizmek, tarif etmek, tasarlamak (Baalbaki, 1995, s. 584) + *ī* nispet eki} + {Ar. *elbise* giyecekler, giyim, giydirmek (Baalbaki, 1995, s. 914) < *libās* giyecek, giysi, cüppe (Baalbaki, 1995, s. 914) kelimesinin çoğulu < *l-b-s* giymek (Baalbaki, 1995, s. 915)}].

resmî giysi bazı bayram, toplantı, yemek vb.nde giyilmek zorunda olunan belli niteliklerdeki giysi, kıyafet, resmî elbise (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1976) [< {Ar. *resm* çizim, tarif, tasarım (Baalbaki, 1995, s. 584) < *r-s-m* çizmek, tarif etmek, tasarlamak (Baalbaki, 1995, s. 584) + *ī* nispet eki} + {Tür. *giy* giymek < *keç* giymek (Clauson, 1972, s. 700) - *si*}].

rop çoğu tek parça kadın giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1983) [< Fr. *robe* elbise (Türker Terlemez, 2008, s. 299)].

ropdöşambır erkeklerin evin içinde kıyafetlerinin üzerine giydikleri üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1983) [< Fr. *robe de chambre* ropdöşambır (Türker Terlemez, 2008, s. 299) < {Fr. *robe* elbise (Türker

Terlemez, 2008, s. 299)} + {Fr. *de* ilgi eki} + {Fr. *chambre* oda, yatak odası (Türker Terlemez, 2008, s. 111)}].

ru giysi, giyecek, urba (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1985) [< İt. *roba* giyecek (Tanış, 2004, s. 999)].

rüzgârlık 2. rüzgârdan korunmak için giysilerin üzerine giyilen bir üstlük türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1991) [< Far. *rûzgâr* dünya; kader; zaman, mevsim, yıl; hava, yel (Steingass, 1998, s. 593) + *lık*].

S

sabahlık sabahları yataktan kalkınca geçici olarak giyilen üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1995) [< Ar. *şabâh* sabah (Baalbaki, 1995, s. 687) < *ş-b-h* sabah olmak (Baalbaki, 1995, s. 687) + *lık*].

sabo 1. genellikle birçok Avrupa ülkesinde giyilen tahta ayakkabı. 2. üzerinde deri vb. bant bulunan bir sandalet türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 1997) [< Fr. *sabot* tahta ayakkabı, nalın (Yurdakul, 2011, s. 1456) < İsp. *zapato* ayakkabı (Candar Gökçeimam & Ekici, 2012, s. 341) < İt. *ciabatta* terlik, pabuç (Tanış, 2004, s. 225)].

sako paltoya benzer bir tür üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2015) [< İt. *sacco* çuval, torba, çanta (Tanış, 2004, s. 1015) < Lat. *saccus* cep, çanta (Akderin, 2012, s. 491) < Yun. *sakos* çuval, torba, çanta (Aksoy, 2003, s. 260)].

salta yakasız, iliksiz, kolları bolca bir tür kısa ceket (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2022) [< Rum. *saltamarka* < İt. *saltambarca* denizci cekedi (Eren, 1999, s. 353-354)].

samur kürk sansar veya sincap derisinden yapılan kürk (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2024) [< {Far. *sammūr* İskit gelinciği veya sansarı (Steingass, 1998, s. 698)} + {Tür. *kürk* kürk (Clauson, 1972, s. 741)}].

sandal sandalet (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2026) [< Fr. *sandale* sandal ayakkabı (Yurdakul, 2011, s. 1465) < Lat. *sandalium* sandalet, terlik

(Akderin, 2012, s. 495) < Yun. *sandali* (ayakkabı) sandal (Aksoy, 2003, s. 261)].

sandalet yalnız tabanı bulunan, ayağa kordon ve kayışla bağlanan açık ayakkabı, sandal (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2026) [< Fr. *sandalette* yalnızca tabanı bulunan, ayağa kordon veya kayışla bağlanan açık ayakkabı (Yurdakul, 2011, s. 1465) < Lat. *sandalium* sandalet, terlik (Akderin, 2012, s. 495) < Yun. *sandali* (ayakkabı) sandal (Aksoy, 2003, s. 261)].

sargaç korse (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2034) [< Tür. *sar* sarmak < *saru* sarmak (Clauson, 1972, s. 844) *-gaç*].

sarık 1. sarılarak meydana getirilen başlık. 2. kavuk, fes gibi bazı başlıkların üzerine sarılan tülbent, şal vb. (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2036) [< Tür. *sar* sarmak < *saru* sarmak (Clauson, 1972, s. 844) *-k*].

sari Hint kadınlarına özgü giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2038) [< Hint. *sari* < Sans. *sati* giysi, kombinezon (etymonline, 2016, *sari*)].

saya 4. kadın giysisi. 5. iş önlüğü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2046) [< Tür. *saya* ayakkabıların yumuşak yüzlü üst bölümü < *say* vücuda giyilen zırh + *a* (Gülensoy T. , 2011, s. 744)].

serpuş başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2074) [< Far. *ser-pūş* kapak, tıpa; keten, muslin veya ipekten yapılmış, aşağı doğru salınan; yüzü, omuzları ve bazen bütün bedeni örten duvak veya başörtüsü (Steingass, 1998, s. 670) < {Far. *ser* baş (Steingass, 1998, s. 664)} + {Far. *pūş* kaplama, örtü (Steingass, 1998, s. 260) < *pūşidan* örtmek, kaplamak, gizlemek (Steingass, 1998, s. 260)}].

setre düz yakalı, önü ilikli bir ceket türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2080) [< Ar. *sutra* ceket, tunik (Baalbaki, 1995, s. 624) < *s-t-r* örtmek (Baalbaki, 1995, s. 623)].

sıkma 2. bir tür pantolon veya şalvar. 6. dar bir tür kadın yeleği (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2094) [< Tür. *sık* sıkmak (Clauson, 1972, s. 804) *-ma*].

sikke Mevlevi dervişlerinin giydikleri yüksek ve tepesi düz keçe külah (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2109) [< Ar. **sikka** keçeden pres kalıpta dövülerek yapılmış başlık < **s-k-k** vurmak, basınç uygulamak (Bozkurt, 2002, s. 185)].

silindir şapka resmî törenlerde sivillerin giydiği, silindir biçiminde siyah şapka (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2112) [< {Fr. **cylindre** silindir (Yurdakul, 2011, s. 442) < Lat. **cylindrus** silindir (Akderin, 2012, s. 141) < Yun. **kilindros** silindir, silindirlik (Aksoy, 2003, s. 162) < **kilieme** yuvarlanmak (Aksoy, 2003, s. 162)} + {Bulg. **şapka** şapka (Yançev, 1992, s. 308)}]

slip paçasız ve sıkıca saracak biçimde dikilmiş erkek donu (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2127) [< İng. **slip** elbisenin kenarı; dar şerit < *O.Alm. **slippe** kesik, yarık < E.İng **toslifan** bölmek, yarmak (etymonline, 2016, *slip*)].

smokin özel günlerde erkeklerin giydiği önü açık, ceketini genellikle ipek yakalı takım giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2127) [< Fr. **smoking** erkek gece veya tören giysisi (Yurdakul, 2011, s. 1506) < İng. **smoking-jacket** ev kıyafeti olarak giyilen rahat ve bol ceket (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 916) < {İng. **smok**, tütme, duman çıkarmak (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 915) - **ing** kök fiildeki hareketi belirtme (eki) (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 505)} + {İng. **jacket** ceket (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 527) < Fr. **jaquette** eskiden kullanılan bir erkek ceketini (Yurdakul, 2011, s. 933) < Fr. **jaque** ortaçağda erkeklerin genellikle zırh altına giydikleri uzun kollu üstlük (Yurdakul, 2011, s. 933) + **ette** küçültme eki < *İsp. **chaqueta** ceket < *Ar. **ş-k-k** dikmek (Baalbaki, 1995, s. 675) (etymonline, 2016, *jacket*)].

soket kısa çorap (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2132) [< Fr. **socquette** kısa çorap (Yurdakul, 2011, s. 1508) < Fr. **socque** dağ köylülerinin ve bazı din adamlarının giydiği tahta ayakkabı, nalın (Yurdakul, 2011, s. 1508) +

ette küçültme eki < İng. *sock* kısa çorap, şoset (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 920) < Lat. *soccus* terlik, düşük topuklu hafif ayakkabı (etymonline, 2016, *sock*).

sokman bir çeşit uzun konçlu çizme (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2132) [< Tür. *sok* sokmak < *suk* sokmak (Clauson, 1972, s. 805) *-man* (Eren, 1999, s. 373)].

soyka ölünen üzerinden çıkan giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2146) [< Tür. *soy* soymak *-ka* (Gülensoy T. , 2011, s. 802)].

sütyen göğüsleri dik tutup dolgun göstermek için kullanılan, saten, dantel vb. kumaşlardan yapılan kadın iç çamaşırı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2192) [< Fr. *soutien* destek, dayanak (Yurdakul, 2011, s. 1524) < *soutien-gorge* sütyen (Yurdakul, 2011, s. 1524)].

süveter genellikle altına gömlek veya bluz giyilen kolsuz kazak (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2192) [< İng. *sweater* kazak, hırka, süveter, pulover (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 986) < *sweat* terlemek, ter dökmek (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 986) - *er* -ci, -li, daha (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 323)].

Ş

şal 2. kadınların omuzlarını örtmek için kullandıkları geniş atkı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2200) [< Far. *şāl* Tibet'te yaygın olan bir keçi türünün kaliteli yününden yapılmış eşarp veya örtü (Steingass, 1998, s. 724)].

şalvar genellikle ağı çok bol olan, bele bir uçkurla bağlanan, geniş bir pantolon türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2200) [< Far. *şalvār* iç pantolon, ayaklara kadar uzanan pantolon, gemicilerin ya da yolcuların pantolonu (Steingass, 1998, s. 758) < {Far. *şal* uyluk (Steingass, 1998, s. 757)} + {Far. *vār* uygun, ölçülü, yakışık (Steingass, 1998, s. 1449)].

şapka keçe, hasır, kumaş, ip vb. ile yapılan başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2203) [< Bulg. *şapka* şapka (Yançev, 1992, s. 308)].

şıpidik ökçesiz ve aralıksız terlik veya pabuç, şıpşıp (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2222) [< Tür. *şıpidik* ses yansımali kelime (Zülfikar, 1995, s. 627)].

şort paçaları dizlerin yukarısında olan kısa pantolon (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2230) [< İng. *short* kısa (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 894)].

şoset kısa çorap (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2230) [< Fr. *chausette* çorap, kısa konçlu soket çorap < Fr. *chaus_{sure}* her türlü ayakkabı + *ette* küçültme eki < Fr. *chausser* ayakkabı giydirmek (Yurdakul, 2011, s. 306)].

şoson kumaş veya ince deriden, çoğunlukla düz topuklu, ayağı bütünüyle saran ayakkabı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2230) [< Fr. *chausson* kumaştan, hafif deri veya keçeden yapılmış ev ayakkabısı, pantufla < Fr. *chaussure* ayakkabı < Fr. *chausser* ayakkabı giydirmek (Yurdakul, 2011, s. 306)].

şömiz gömlek (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2231) [< Fr. *chemise* gömlek (Yurdakul, 2011, s. 308) < Lat. *camisia* gömlek (etymonline, 2016, *chemise*)].

T

taç 1. soyluluk, iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2240) [< Far. *tâc* taç (Steingass, 1998, s. 273)].

takım 6. takım elbise (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2248) [<Tür. *tak* düzeltmek, eklemek (Clauson, 1972, s. 464) -*m*].

takım elbise ceket ve pantolondan oluşan giysi, takım (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2249) [< { Tür. *tak* düzeltmek, eklemek (Clauson, 1972, s. 464) -*m* }+ {Ar. *elbise* giyecekler, giyim, giydirmek (Baalbaki, 1995, s.

914) < *libās* giyecek, giysi, cüppe (Baalbaki, 1995, s. 914) kelimesinin çoğulu < *l-b-s* giymek (Baalbaki, 1995, s. 915)}].

takke ince kumaştan dikilmiş veya ipten örülmüş, çoğunlukla yarım küre biçiminde başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2250) [< Far. *tākīye* özellikle başörtüsünün altına giyilen şerit (Steingass, 1998, s. 806-807)].

takunya genellikle hamam vb. ıslak tabanlı yerlerde kullanılan, yüksek ökçeli, ağaçtan yapılmış bir tür ayak giysisi, nalın (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2253) [< Yun. *takuni* ökçe (Aksoy, 2003, s. 297) < İt. *taccone* büyük topuk, ökçe (Tanış, 2004, s. 1252)].

tarlatan kabarık görüntü vermek için değişik malzemelerle yapılan bir tür iç giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2272) [< Fr. *tarlatane* çok ince muslin, pamuk muslin (Yurdakul, 2011, s. 1574)].

tartma başörtüsü, yemeni (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2273) [< Tür. *tart* çekmek, sürüklemek (Clauson, 1972, s. 534) *-ma*].

tas 3. başa giyilen metal koruyucu (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2274) [< Ar *tās* kâse, içme kabı (Baalbaki, 1995, s. 718) < *t-v-s* güzel olmak (Sarı, 1980, s. 945)].

tayt 1. bacakları sıkı saran özel kumaştan yapılmış bir pantolon türü. 2. sızmaz, su geçirmez bir kumaştan yapılmış şort giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2291) [< İng. *tight* sıkı, gergin (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 1025)].

tayyör ceket ve etekten oluşan kadın giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2291) [< Fr. *tailleur* terzi < Fr. *tailler* kesmek, biçmek (Yurdakul, 2011, s. 1567)].

tefarik genellikle kırmızı, beyaz ve mor kumaştan dikilen, gömlek ve şalvardan oluşan, kol ağzları paça kenarları ile şalvarın yanları işlenmiş kadın giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2298) [< Ar. *tafārik* bir şeyin cüzleri ve kısımları (Sarı, 1980, s. 1152) < *f-r-k* ayırmak (Sarı, 1980, s. 1152)]

tekmelik oyunlarda tekmelerden korunmak için diz kapağı ile bilek arasında kalan bacak bölümünün ön yüzüne takılan, plastik vb. sert maddeden yapılmış koruyucu (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2305) [< Tür. *tekme* tekme < *tep* tekmelemek (Clauson, 1972, s. 435) *-me* + *lik*].

ten fanilas doğrudan doğruya ten üzerine giyilen ince fanila (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2322) [< {Far. *tan* vücut (Steingass, 1998, s. 326)} + {İt. *flanella* fanila, yün kumaş (Tanış, 2004, s. 417) < İng. *flannel* fanila, pazen (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 367) + *sz* iyelik 3.t.}].

tennure Mevlevi dervişlerinin giydiği kolsuz, yakasız, yırtmaçlı, beli kırmalı, uzun ve geniş giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2322) [< Ar. *tannūra* etek, kadın eteği (Baalbaki, 1995, s. 382)].

tepelik 3. Anadolu'da köylü kadınların kullandıkları, altın ve gümüş paralarla, bazı değerli taşlarla süsü başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2325) [< Tür. *tepe* tepe < *töpü* tepe (Clauson, 1972, s. 436) + *lik*].

terlik 1. genellikle ev içinde giyilen, naylon vb. şeylerden yapılan, arkası açık, hafif ve türlü biçimlerde ayak giysisi. 2. beyaz patiskadan dikilen veya yünden örülen takke, başlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2331) [< Tür. *terlik* teri emen şey (Clauson, 1972, s. 546) < *ter* ter (Clauson, 1972, s. 528) + *lik*].

tişört genellikle kısa kollu, pamuklu spor giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2359) [< İng. *T-shirt* tişört (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 1055) < *T* harfine benzemesinden].

tokyo genellikle plastikten yapılmış bir terlik türü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2363) [< Jap. *tokyo* Tokyo şehrinin adından].

tolga miğfer (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2363) [< Moğ. *duğulga* miğfer, tolga, başlık (Lessing, 2003, s. 431)].

tomak 3. bir tür kalın ve ağır çizme (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2363) [< Tür. *tomak* kısa konçlu ayakkabı, potin (TDK, Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, 2009, s. 3955)].

tozluk pantolonun paçasını tozdan korumak için ayakkabının üzerine geçirilip düğmelenen veya dizden aşağı uzanarak ayağın üstünü örten dar paçalık, getr (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2377) [< Tür. **toz** toz (Clauson, 1972, s. 570) + **luk**].

toz maskesi tozların boğaz yoluna kaçmasını engellemek amacıyla kullanılan özel maske (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2377) [< {Tür. **toz** toz (Clauson, 1972, s. 570)} + {Fr. **masque** maske (Yurdakul, 2011, s. 1036) < İt. **maschera** maske < Lat. **masça** maske < *Ar. **mashara** gülünç, komik, tuhaf (Baalbaki, 1995, s. 1038) < **s-h-r** alay etmek, dalga geçmek (Baalbaki, 1995, s. 627) (etymonline, 2016, **mask**) + **si** iyelik 3.t.}]

trençkot içi astarlı, kemerli, su geçirmez pardösü, yağmurluk (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2381) [< {İng. **trench** çukur, hendek, siper; içine veya etrafına hendek veya siper kazmak (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 1046)} + {İng. **coat** palto, ceket (Avery, Bezmez, Edmonds, & Yaylalı, 2015, s. 179)}].

truakar 1. kısa manto. 2. kol boyu dirsek ile bilek arasında olan (kadın giysisi) (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2383) [< Fr. **trois-quart** çocuk kemani; kısa manto (Yurdakul, 2011, s. 1640) < {Fr. **trois** üç (Yurdakul, 2011, s. 1640)} + {Fr. **quart** dörtte bir, çeyrek (Yurdakul, 2011, s. 1355)}].

tulum 4. göğüs ve pantolon bölümü bitişik giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2385) [< Tür. **tulum** deri kap, şamandıra olarak kullanılan şişirilmiş deri (Clauson, 1972, s. 500) < **tol** dolmak (Clauson, 1972, s. 491) **-um**].

tuman don, şalvar (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2385) [< Far. **tunbān** kısa pantolon, güreşçilerin deri pantolonu (Steingass, 1998, s. 327)].

tunik pantolon veya etek üzerine giyilen, dizlere kadar inen üst giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2386) [< Fr. **tunique** etek üstüne giyilen uzun ve bol kadın gömleği (Yurdakul, 2011, s. 1647) < Lat. **tunica** tunik, elbise, kıyafet, giysi (Akderin, 2012, s. 559)].

tuvalet 3. gece kıyafeti (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2394) [< Fr. *toilette* temizlenme, saç bakımı yapma, giyinip kuşanma, süslenme (Yurdakul, 2011, s. 1605) < *toile* bez, keten, kenevir veya pamuklu ince kumaş (Yurdakul, 2011, s. 1605)].

tülbent 1. ince ve seyrek dokunmuş, hafif ve yumuşak pamuklu bez. 2. bu bezden yapılmış başörtüsü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2398) [< Far. *dolband* türban ya da kuşak (Steingass, 1998, s. 546) < {Far. *dol* kova (Steingass, 1998, s. 546)} + {Far. *band* bağ (Steingass, 1998, s. 201)}].

türban ince kumaştan yapılmış, başı sıkıca kavrayan bir tür başörtüsü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2400) [< Fr. *turban* < İt. *turbante* ~ *tolipante* < Tür. *tülbent* < Far. *dolband* türban ya da kuşak (Steingass, 1998, s. 546) < {Far. *dul* kova (Steingass, 1998, s. 546)} + {Far. *band* bağ (Steingass, 1998, s. 201)} (etymonline, 2016, *turban*)].

U

urba giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2419) [< İt. *roba* giyecek (Tanış, 2004, s. 999)].

uzun etek etek boyu dizin altında olan giysi, maxi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2438) [< {Tür. *uzun* uzun (Clauson, 1972, s. 288) < *uza* uzamak (Clauson, 1972, s. 281) < Uyg. *uz* yol (Caferoğlu, 1968, s. 270) + *a* - *n*} + {Tür. *etek* etek (Clauson, 1972, s. 50) < Moğ. *ed* dokuma, dokunmuş kumaş (Lessing, 2003, s. 465) + *ek* küçültme eki}].

Ü

üç etek genellikle köylü kadınlarının giydiği üç ayrı etekten oluşmuş özel bir giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2442) [< Tür. {*üç* üç (Clauson, 1972, s. 18)} + {Tür. *etek* etek (Clauson, 1972, s. 50) < Moğ. *ed* dokuma, dokunmuş kumaş (Lessing, 2003, s. 465) + *ek* küçültme eki}].

üniforma 1. aynı işi yapanların giydikleri, tüzükle belirtilmiş bir örnek giysi. 2. silahlı kuvvetlerin resmî giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s.

2446) [< Fr. **uniforme** aynı biçimde olan, aynı görünümde olan, düzenli (Yurdakul, 2011, s. 1653) < Lat. **uniformis** aynı şekilde olan, bir örnek (Akderin, 2012, s. 567) < {Lat. **unus** bir (Akderin, 2012, s. 567)} + {Lat. **forma** biçim, şekil, form (Akderin, 2012, s. 225)}].

üsküf yüksek aşamadaki yeniçeri subaylarının giydikleri, yarısı arkaya sarkan uzun bir sarık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2451) [< İt. **scuffia** başlık (Tanış, 2004, s. 1083) < Yun. **skufia** başlık, külah, bone, bere (Aksoy, 2003, s. 270)].

üst 4. giyecek, giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2451) [< Tür. **üst** üst (Clauson, 1972, s. 242)].

üstlük 2. en üste giyilen uzunca giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2454) [< Tür. **üst** üst (Clauson, 1972, s. 242) + **lük**].

V

varis çorabı bacaklarda ilgili bölgeye basınç veya destek uygulamak amacıyla kullanılan özel olarak üretilmiş tıbbi malzeme (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2470) [< {Fr. **varice** bir toplardamarda sürekli genişleme ve şişme (Yurdakul, 2011, s. 1665) < Lat. **varix** varis (Akderin, 2012, s. 576)} + {Ar. **cūrab** çorap (Baalbaki, 1995, s. 439) < Far. **gorāb** çorabın altına giyilen kısa çorap (Steingass, 1998, s. 1101) + ı iyelik 3.t.}].

veston erkek ceket (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2483) [< Fr. **veston** ceket, erkek takım elbisesi veya smokin ceket (Yurdakul, 2011, s. 1677)].

vizon kürk vizon derisinden yapılan iyi işlenmiş kürk (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2488) [< {Fr. **vizon** sansargillerden kürkü çok değerli bir memeli hayvan (Yurdakul, 2011, s. 1689)} + {Tür. **kürk** kürk (Clauson, 1972, s. 741)}].

vualet örtü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2490) [< Fr. **voilette** kadın şapkalarına takılan şeffaf tül örtü (Yurdakul, 2011, s. 1693) < **voile** örtü, perde (Yurdakul, 2011, s. 1692) + **ette** küçültme eki].

Y

yabanlık bayram gibi önemli günlerde veya konukların yanına çıkarken giyilen yeni giysi, kişilik, adamlık (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2497) [< Far. *yābān* çöl; şehirden çok uzak yer (Steingass, 1998, s. 1524) + *lık*].

yağmurluk yağmurdan korunmak için üste giyilen giysi, trençkot, empermeabl (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2503) [< Tür. *yağmur* (Clauson, 1972, s. 903) < *yağ* yağmak (Clauson, 1972, s. 896) - *mur* + *luk*].

yakalık 2. ilköğretim öğrencilerinin önlüklerinin üzerine taktıkları yaka. 3. erkek gömleklerinin üzerine takılan eğreti yaka (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2505) [< Tür. *yaka* kenar, sınır (Clauson, 1972, s. 898) < *yak* yaklaşmak (Clauson, 1972, s. 896) -*a* + *lık*].

yakasız gömlek Kefen (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2506) [< {Tür. *yaka* kenar, sınır (Clauson, 1972, s. 898) < *yak* yaklaşmak (Clauson, 1972, s. 896) -*a* + *sız*} + {Tür. *gömlek* gömlek < *köñlek* gömlek (Clauson, 1972, s. 732) < *köñle* düşünceye dalmak (Clauson, 1972, s. 732) < *köñl* zihin, düşünce, kalp (Clauson, 1972, s. 731) + *e -k*}].

yakasız mintan kefen (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2506) [< {Tür. *yaka* kenar, sınır (Clauson, 1972, s. 898) < *yak* yaklaşmak (Clauson, 1972, s. 896) -*a* + *sız*} + {Far. *nīm-tan* kısa giysi veya gömlek; Kalender denilen doğulu keşişler tarafından giyilen göbeğin alt kısımlarına kadar uzanan yelek; kadınların giydiği ceket (Steingass, 1998, s. 1445) < {Far. *nīm* yumuşak elbise, kadife, saten (Steingass, 1998, s. 1444)} + {Far. *tan* vücut (Steingass, 1998, s. 326)}].

yamçı bir yüzü uzun tüylü, kalın yünden dokunarak yapılmış yağmurluk (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2517) [< 1. Tür. *yançuk* torba, kese, cep < *yan* + *çuk* (Gülensoy T. , 2011, s. 1051) 2. Tür. *yam* ulak atı + *çı* (Halk dilinde yağmurluk, ata binen kişinin omuzlarına aldığı geniş giysi) (Eyüboğlu, 1988, s. 373) 3. *yam* toz parçası (Clauson, 1972, s. 933) + *çı*].

yapık 2. yeniçerilerin giydikleri üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2526) [< Tür. *yap* örtmek (Clauson, 1972, s. 871) - 'k].

yaşmak 1. kadınların ferace ile birlikte kullandıkları, gözleri açıkta bırakan, ince yüz örtüsü. 2. başla birlikte yüzü, ağzı kapatan örtü (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2548) [< Tür. *yaş* gizlemek, saklamak (Clauson, 1972, s. 976) - *mak*].

yeldirme 2. kadınların çarşaf yerine kullandıkları, başörtüsü ile birlikte giyilen hafif üstlük (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2566) [< Tür. *yeltür* birisini acele ettirmek (Clauson, 1972, s. 923) < *yel* (at için) koşmak, rahvan koşmak (Clauson, 1972, s. 918) - *tür -me*].

yelek ceket altına giyilen kolsuz ve kısa giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2567) [<Tür. *yelek* yelek < *yal* at yelesi (Clauson, 1972, s. 916) + *ak*].

yelme 2. yırtmaçlı zırh (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2568) [< Tür. *yalma* kalın, yünlü ceket; keten zırh (Clauson, 1972, s. 929) < **yal* parlamak, ışıldamak (Clauson, 1972, s. 918) - *ma*].

yemeni 1. kalıpla basılıp elle boyanan, kadınların başlarına bağladıkları tülbent. 2. bir tür hafif ve kaba ayakkabı (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2570) [< Ar. *yemen* Yemen şehrinin adından + *f* nispet eki].

Z

zağara yakanın üzerine dikilen kürk (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2640) [< Ar. *zihāre* elbisenin dış ya da sağ kısmı (Baalbaki, 1995, s. 738)].

zıbın 1. bebeklere iç çamaşırı olarak giydirilen, ince pamukludan kısa ve kollu giysi. 2. kolsuz kadın giysisi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2654) [< İt. *giubbone* kaba giysi, kazak (Tanış, 2004, s. 459) (Eren, 1999, s. 469)].

zıpka Karadeniz kıyısı halkının giydiği dar paçalı potur (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2656) [< Rus. *zıpkunka* ~ *zıpka* şayaktan yapılmış giysi (Eyüboğlu, 1988, s. 404)].

zırh savaşlarda ok, kılıç, süngü vb. silahlardan korunmak için giyilen, demir ve tel levhalardan yapılmış giysi (TDK, Türkçe Sözlük, 2011, s. 2656) [< Far. *zirih* zırh cekedi (Steingass, 1998, s. 616)].

SONUÇ

Kıyafetler insan hayatının ayrılmaz bir parçasıdır. İnsanlar ilk çağlardan itibaren en temel ihtiyaçları olan dış etkilerden korunma ve örtünme ihtiyaçlarını gidermek için kıyafet giymişlerdir. Kıyafetin temel işlevi dış etkilerden koruma ve örtünmedir. Ancak kıyafetler, zamanla bazı yan işlevler de kazanmışlardır.

Çalışmada, *Türkçe Sözlük*'te madde başı olarak yer alan 371 kıyafet adı incelenmiştir. Çalışma dört ana bölüm halinde oluşturulmuştur.

İlk olarak adlandırma konusuna değinilmiştir. Genel olarak adlandırma üst başlığı altında kıyafetlerin adlandırılmasından bahsedilmiştir. İnsanlar dünyayla baş edebilmek ve hayatlarını düzenli bir hale getirebilmek için nesnelere ve kavramlara ad verirler. Bir kavrama ad vermek onu görünür kılmaktır. Kıyafetler de insanların hayatında geniş yer tuttuğu için kıyafetlerin adlandırılması oldukça önemlidir. Türkler kıyafetlere ad verirken iki yola başvurmuştur: Yabancı dilden alma ve kendi dilinden ad verme. *Türkçe Sözlük*'teki kıyafet adları incelendiğinde bu adların büyük bir kısmının yabancı kökenli olduğu tespit edilmiştir. Türkler kıyafetlere kendi dillerinden ad verirken ise iki yola başvurmuşlardır. Birincisi, isim ya da fiil köklerine yapım eki getirmek suretiyle kelime türetme yoludur. İkincisi ise birden fazla kelimeyi çeşitli yollarla bir araya getirerek söz öbeği oluşturma yoludur.

İkinci bölümde kıyafet ve giyim olgusunun tarihî gelişimine, kıyafetin moda, din ve kültür ile olan ilişkisine ve kıyafetin kişilerin kimliğini yansıtmadaki önemine temas edilmiştir.

Kıyafetler başlarda temel bir ihtiyacın giderilmesi için giyilirken zamanla farklı işlevler kazanmışlar ve hayatın birçok alanında etkili hale gelmeye başlamışlardır. Moda kavramının ortaya çıkması ile birlikte kıyafetler toplumsal sınıfların birer göstergesi haline gelmiştir. Toplumun alt sınıfındaki insanlar üst sınıfları yakalayabilmek adına moda başvurmuşlardır.

Kıyafet ve giyimi etkileyen en önemli unsurlardan biri de dindir. Din, insanların hayatlarını nasıl yaşamaları gerektiği konusunda onlara kurallar ve sınırlamalar koyan bir kurumdur ve bu yönüyle insanların giyimleri üzerinde de söz sahibidir. Herkes mensubu olduğu dinin emrettiği doğrultuda giyinmeye özen gösterir. Bu yönüyle kıyafet tercihlerinin dinden etkilendiğini söylemek mümkündür.

Kıyafet kültürün önemli bir parçasıdır. İnsanlar giydikleri kıyafetlerle, ait oldukları kültürü yansıtırlar. Yine kıyafet, kültürün gelecek nesillere aktarılmasında da önemli bir unsurdur.

Kıyafetler insanların kimliğinin büyük bir bölümünü oluşturur. Hiç tanımadığımız birisi hakkında kıyafetlerine bakarak çıkarımlarda bulunabiliriz. Kıyafetlerine bakarak kişilerin milliyetini, dinini, ekonomik durumunu, cinsiyetini veya yaşadığı coğrafyayı tahmin edebiliriz. Özellikle geleneksel toplumlarda kıyafetler, kimliğin ayrılmaz bir parçasıdır. Ancak modern dönemlerde kıyafetlerin tek tip hale gelmeye başlaması ile birlikte kıyafetler kimliği yansıtmada yanıltıcı etkiye sahip olmaya başlamıştır.

Üçüncü bölümde kıyafet adları *yapı bakımından kıyafet adları, vücutta giyildikleri yerlere göre kıyafet adları, işlevlerine göre kıyafet adları ve cinsiyete göre kıyafet adları* olmak üzere dört ana başlık halinde tasnif edilmiştir.

Yapı bakımından kıyafet adları, sözcük halindeki ve söz öbeği halindeki kıyafet adları olarak iki başlık altında ele alınmıştır. Buna göre; 279 kıyafet adının sözcük halinde, 86 kıyafet adının söz öbeği halinde olduğu tespit edilmiştir.

Sözcük halindeki kıyafet adları kök halindeki kıyafet adları ve yapım eki almış kıyafet adları olarak iki başlığa ayrılmıştır. Çekim eki almış kıyafet adı tespit edilememiştir. Yapım eki alan kıyafet adları da kaynak dillerine göre ayrıca tasnif edilmiştir. Buna göre; 168 kıyafet adının kök halinde, 111 kıyafet adının yapım eki almış halde olduğu tespit edilmiştir. Kıyafet adlarından 77 tanesi Türkçe, 10 tanesi Arapça, 1 tanesi Farsça, 21 tanesi Fransızca, 2 tanesi de İngilizce yapım eki almıştır.

Söz öbeği halindeki kıyafet adları da kaynak dillerine göre ayrıma tabi tutulmuştur. Türkçe söz öbekleri ise kendi içinde belirsiz ad tamlaması, sıfat tamlaması ve eksiz ad tamlaması olarak üç başlığa ayrılmıştır. Buna göre; Türkçe söz öbeklerinden 33 tanesi belirsiz ad tamlaması, 20 tanesi sıfat tamlaması, 6 tanesi de eksiz ad tamlamasıdır. Ayrıca 12 Farsça, 9 Fransızca, 4 İngilizce, 2 Latince söz öbeği mevcuttur.

Kıyafetlerin her biri vücudun farklı bir bölümüne giyildiğinden, kıyafetler vücutta giyildikleri yerlere göre de tasnif edilmiştir. Buna göre kıyafet adları; *başta, boyna, kola, ele, ayağa, bele, içe ve dışa giyilen* kıyafetler olarak tasnif edilmiştir.

İşlevlerine göre kıyafet adları tasnif edilirken kıyafetin temel işlevinin dış etkilerden koruma ve örtünme olduğu göz önüne alınmış, dolayısıyla tüm kıyafetlerin bu işleve sahip olduğu dikkate alınarak kıyafetler yan işlevlerine göre tasnif edilmiştir. Buna göre kıyafetlerin *güzel görünme, toplumsal konum belirtme, milliyet belirtme, olası tehlikelere karşı savunma ve hayatî tehlikeleri önleme, iş yapma, spor yapma, sağlığı koruma* olmak üzere yedi tane yan işlevi olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyete göre kıyafet adları *erkeklerin giydiği, kadınların giydiği, hem erkek hem de kadınların giydiği* olmak üzere üç başlık altında ele alınmıştır. Savaş ve askerlikle ilgili kıyafet adları kadınların da savaşlarda bulunabileceği ve askerlik yapabileceği göz önüne alınarak *hem erkek hem de kadınların giydiği kıyafetler* başlığına alınmıştır.

Son olarak *Sözlük* bölümünde kıyafet adları etimolojik incelemeye tabi tutulmuştur. Sözlük bölümünde madde başları koyu olarak verilmiş ve yanına *Türkçe Sözlük*'teki açıklaması yazılmıştır. Köşeli parantez içinde kıyafet adının etimolojik incelemesi yapılmıştır. Kıyafet adının kaynak dilindeki yazımı koyu ve italik olarak verilmiş ve aslı yazımına dikkat edilmiştir. Çeşitli sözlükler incelenerek kıyafet adlarının kökenleri ve Türkçeye gelene kadarki değişim süreçleri ortaya konmuştur. Kökenine dair kaynaklarda bilgi bulunamayan adlar için öneri mahiyetinde açıklamalar yapılmış ve açıklamanın başına (*) işareti konmuştur.

Sözlük bölümünde yapılan incelemeye göre kıyafet adlarının büyük bir bölümünün yabancı ve özellikle Arapça, Farsça, Fransızca kökenli olduğu tespit edilmiştir.

Kıyafet adları dillerin söz varlığının geniş bir bölümünü oluşturur. Yine kıyafetler dinin, milliyetin, kültürün ve coğrafyanın yansıtıcısıdır. Kıyafetler kültürel değerleri yansıtma ve gelecek nesillere aktarma unsurlarıdır. Bu gibi sebeplerden dolayı kıyafet adlarının tespit edilmesi ve kayıt altına alınması önem arz etmektedir. Her ne kadar tespit edilen kıyafet adlarının büyük bölümü yabancı dillerden alınmış olsa da Türkçe zamanla bu adları kendi malı haline getirmiş, onları kendi dilinin ses ve şekil özellikleriyle yoğurarak yepyeni bir hal vermiş ve söz varlığını genişletmiştir. Kıyafet adları da bu geniş söz varlığının önemli bir parçası ve yansıtıcısıdır.

KAYNAKÇA

- Abalı, N. (2009). *Geleneksellik ve Modernizm Açısından Kılık Kıyafet*. İstanbul: İlke Yayıncılık.
- Akderin, F. (2012). *Latince Sözlük*. İstanbul: Say Yayınları.
- Aksan, D. (2015). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK.
- Aksoy, A. (2003). *Yunanca-Türkçe Türkçe-Yunanca Sözlük*. İstanbul: Alfa.
- Aktan, B. (2016). *Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Altaylı, S. (1994). *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü II*. İstanbul: MEB.
- Artun, E. (2008). Adana ve Osmaniye Halk Kültüründe Giyim-Kuşam Geleneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi HAMER Halk Kültüründe Giyim-Kuşam ve Süslenme Uluslararası Sempozyumu Bildirileri* (s. 45-71). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Basımevi.
- Avery, R., Bezmez, S., Edmonds, A., & Yaylalı, M. (2015). *Redhouse Sözlüğü İngilizce-Türkçe*. İstanbul: SEV Yayıncılık Eğitim ve Ticaret A. Ş.
- Ayverdi, İ. (2011). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük* (2 b.). İstanbul: Kubbealtı-Milliyet.
- Baalbaki, R. (1995). *al-Mawrid a Modern Arabic-English Dictionary*. Beyrut: Dar El-İlm.
- Bozkurt, N. (2002). Kıyafet. *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 25, s. 508-510). içinde Ankara: TDV.
- Bozkurt, N. (2002). Sikke. *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 37, s. 185-186). içinde Ankara: TDV.
- Caferoğlu, A. (1968). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: TDK.
- Candar Gökçeimam, A., & Ekici, M. (2012). *İspanyolca Standart Sözlük*. Ankara: Engin Yayınevi.

- Clauson, S. G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. London : Oxford University Press.
- Erden, A. (1998). *Anadolu Giysi Kültürü*. Ankara: Dumat Ofset.
- Eren, H. (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi.
- Ergin, M. (2009). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: BAYRAK/Basım/Yayım/Tanıtım.
- Erkman Akerson, F. (2008). *Türkçe Örneklerle Dile Genel Bir Bakış*. İstanbul: Multilingual.
- etymonline. (2016, Ağustos 2). <http://www.etymonline.com> adresinden alınmıştır
- Eyüboğlu, İ. Z. (1988). *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*. İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Fîrûzâbâdî. (1853). *el-Ukyânûsu 'l-Basît fi Tarcamati 'l-Kâmûsu 'l-Muhît* (Cilt 2). (M. Asım, Çev.) İstanbul.
- Gülensoy, B. (2003). *Türkiye Giyim-Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*. İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.
- Gülensoy, T. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü A-N*. Ankara: TDK.
- Gülensoy, T. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü O-Z*. Ankara: TDK.
- Güngörmüş, N. (2014). *Szotar Universal Magyar*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Gürsoy, A. T. (2010). *Giyim Kültürü ve Moda*. İstanbul: Türkiye Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası.
- Karaaslan, S. (2010). *1980 Sonrası Türk Toplumunda Din Eksenli Dönüşümlerin Kadın Kıyafetlerinin Değişimine Yansımaları (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Karaman, H., Özek, A., Dönmez, İ. K., Çağrııcı, M., Gümüş, S., & Turgut, A. (2003). *Kur'an-ı Kerim Açıklamalı Meali*. Ankara: TDV.

- Kartal, Z., & Ölmez, F. N. (2014). *Isparta Yöresel Kadın Giysileri*. Isparta: Isparta İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- Klasov, G., & Nikolov, S. (1992). *Bulgarca Türkçe Sözlük*. İstanbul: Sümer Kitabevi.
- Korkmaz, Z. (2014). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Kutlu, M. M., & Özmen , A. (2008). Kimlik(ler) Sembolü Olarak Giyim, Kuşam ve Süslenme. *Halk Kültürü'nde Giyim-Kuşam ve Süslenme Uluslararası Sempozyumu Bildirileri* (s. 309-314). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Lessing, F. D. (2003). *Moğolca-Türkçe Sözlük 1 A-N*. Ankara: TDK.
- Nadalyayev, V. M. (1969). *Drevneturskiy Slovar*. Leningrad: İnstatelstvo "Nauka".
- Önen, Y., & Şanbey, C. Z. (1993). *Almanca-Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.
- Özön, M. N. (1962). *Türkçe Yabancı Kelimeler Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevi.
- Parker, P. M. (2008). *Webster's Armenian-English Thesaurus Dictionary*. San Diego: ICON Group International.
- Saffraniou, D. (2004). *International Cep Yunanca Sözlük*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Sarı, M. (1980). *el-Mevârid Arapça-Türkçe Lûgat*. İstanbul: Bahar.
- Steingass, F. (1998). *A Comprehensive Persian-English Dictionary* (New Printed b.). Beirut: Typopress.
- Talip, Ş., Finazer, R. A., & Tubino, R. (1958). *Yeni Türkçe-İtalyanca İtalyanca-Türkçe Lûgat*. İstanbul: Kanaat Kitabevi.
- Tanış, A. (2004). *Büyük İtalyanca Türkçe Öğretici Sözlük*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- TDK. (2009). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü* (3 b., Cilt 4). Ankara: TDK.

- TDK. (2009). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü* (3 b., Cilt 5). Ankara: TDK.
- TDK. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.
- TDK. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tezcan, M. (1983). Giyim Olgusuna Sosyo-Kültürel Bakış ve Türklerde Giyim. *Ankara Üni. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 255-276.
- Tietze, A. (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı - Birinci Cilt A-E*. İstanbul: Simurg Yayınevi.
- Tietze, A. (2009). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı - İkinci Cilt F-J*. Viyana: Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Topaloğlu, B., & Karaman, H. (2005). *Arapça-Türkçe Yeni Kâmus*. İstanbul: Ensar.
- Turhan, M. (1994). *Kültür Değişmeleri (Sosyal Psikoloji Bakımından Bir Tetkik)*. İstanbul: Marmara Üni. İlahiyat Fak. Vakfı Yay.
- Türker Terlemez, S. (2008). *Fransızca Standart Sözlük*. Ankara: Engin.
- www.cnrtl.fr/etymologie. (2016, 12 17). <http://www.cnrtl.fr>: <http://www.cnrtl.fr/etymologie> adresinden alınmıştır
- Yançev, M. (1992). *Türkçe-Bulgarca Sözlük*. Sofya: Prosveta.
- Yılmaz, Y. (2014). *Mevlid-i Şerif Gramer-Metin-Dizin*. Ankara: SAGE.
- Yurdakul, D. (2011). *Güncel Fransızca-Türkçe Büyük Sözlük*. Ankara: Kurmay.
- Zülfikar, H. (1995). *Türkçede Ses Yansımaları Kelimeler*. Ankara: TDK.